

Upravništvo Ljubljana, Knafljeva 3
— Telefon št. 3122, 3123, 3124,
3125, 3126.
Inseratni oddelek: Ljubljana, Seles-
burgova ul. — Tel. 3492 in 2492
Podružnica Maribor: Grajski trg 7
— Telefon št. 2455.
Podružnica Celje: Kocenova ulica 2
— Telefon št. 190.
Podružnica Jesenice: Pri kolodvoru
št. 100.
Podružnica Novo mesto: Ljubljanska
cesta št. 42.
Podružnica Trbovlje: v hiši dr. Baum-
gartnerja.

JUTRO

PONEDELJSKA IZDAJA

Uredništvo:
Ljubljana, Knafljeva ul. 5. Telefon
št. 3122, 3123, 3124, 3125 in 3126.
Ponedeljska izdaja »Jutra« iznaja
vsak ponedeljek zjutraj — Na-
ročja se posebej in večinoma po pošti
prejemana Din 4.— po razmaš-
čih dostavljena Din 5.— mesečno
Maribor Grajski trg št. 7. Telefon
št. 2455.
Celje, Strossmayerjeva ul. 1. Tel. 66.
Rokopisne se ne vračajo. — Oglasni po
tarifu.

Letalski napadi spet v polnem razmahu

Ameriško pregledno poročilo o nemških in angleških letalskih akcijah od petka do včeraj — Nemci napadajo neprestano in vnovič v velikih množicah

London, 25. avg. br. (C. B. C.) Nemška letalska ofenziva proti Angliji je predvčerajšnjim znova oživela. Val za valom nemških letal je včeraj ves dan drodil preko Kanala in angleškega obalnega obrambnega območja ter se zmerom bolj približeval Londonu. Ponoči so se koncentrirali novi nemški letalski napadi na London. Davi se je nemška ofenziva v neprestanih valovih nadaljevala. Prvič, odkar se je pričela vojna, so pričela nemška letala napadati neposredno tudi angleško prestolnico. Po svoji intenzivnosti je nemška letalska ofenziva presežala predvčerajšnje napade. V Londonu so bili bombardirani štirje mestni okraji. Eden je v plamenih.

Nemške letalske formacije so predvčerajšnjim in včeraj bombardirale tudi vse področje med Londonom in obalo, posebno ustje reke Temze, Ramsgate in Manston ter še nekaj drugih večjih mest. Razen na to področje so se predvčerajšnjim nemški letalski napadi koncentrirali na največje angleško vojni luko Portsmouth, včeraj pa so se nemška letala pojavila tudi nad srednjim in severovzhodno Anglijo. Letalske akcije so tam na severu bolj tvegane kakor na jugu, ker lovska letala s svojim omejenim akcijskim radijem nemških bombnikov na tako daljnih poletih ne morejo spremljati.

Nemška letalska ofenziva se je pričela znova očitno po temeljiti reorganizaciji nemških letalskih sil, ki so jo izvršili Nemci v preteklem tednu, ko so napadi sami nekoliko ponehali. Predvčerajšnjim so nemška letala bombardirala posebno kraje v južnovzhodni in južni Angliji. Angleška protiletalska artilerija in skupine lovskih letal so se jim nenekadno sproti postavile in rezultat več letalskih spopadov kakor tudi intenzivne akcije protiletalskega topništva je bil, da je bilo predvčerajšnjim sestreljenih 47 nemških letal, kakor je bilo to objavljeno v posebnem službenem poročilu letalskega in notranjega ministrstva. Na angleški strani so izgubili 10 letal.

Angleški napadi na nemško ozemlje

Med tem pa so tudi angleški bombniki nadaljevali svoje napadale poletje ter so v noči od petka na soboto bombardirali industrijske in vojaške ter prometne naprave v Porenju in Poruhrju, poleg tega pa so bombardirali tudi 20 letališč v severni Franciji, Belgiji in Nizozemski ter nekaj pomorskih oporišč. Posebno intenzivni so bili predvčerajšnjim angleški letalski napadi na področju med Calaisom in Brestom.

Bombardiranje postojank v Franciji

Angleška letala so vedno znova sejala bombe na postojanke nemškega daljnostrelnega topništva. Napadla so tudi veliko vojaško in letalsko oporišče Vila Coublée pri Parizu. Nekaj letal je prodrlo nad južno Bretagno ter bombardiralo oporišče v Duparu, severno od Bresta, pa tudi Lusier. Druga skupina angleških letal je prodrla preko Pariza še 100 km daleč do Orleansa in zasipala tamkajšnje letališče s bombami. Ta letala so bombardirala tudi letališče v Saint Omeru in v Mervilleu. Ized nemških obalnih topniških postojank na so bile pri napadih predinočnim najbolj prizadete one pri Arrancellen, v bližini Cap Grincea in v Dieppeu, kjer so angleška letala bombardirala tudi pristaniške naprave in ladjedelnice.

Borbe 8000 m visoko nad zemljo

Na angleški strani je bil tudi včeraj od nemških letalskih bomb najhujše prizadet Ramsgate, ki so ga nemška letala bombardirala sicer iz velike višine, a s tolikimi številom bomb, da je bilo mesto in letalsko oporišče angleških vojnih sil precej močno prizadeto. Prav nad Ramsgateom se je v višini okrog 8000 m ponovno razvilo nekaj letalskih spopadov. Nemški, kakor tudi angleški letalci so morali uporabljati pri tem celo aparate s kisikom.

300 nemških letal nad Londonom

Včeraj kmalu popoldne so se nemški letalski napadi še celo pomnožili. Najprej se je pojavilo okrog 300 nemških letal nad področjem med Londonom in obalo. Letala so si močno prizadevala, da bi prodrla do londonskega področja, protiletalsko topništvo pa je njihove formacije razsulo, tako da so le v manjših skupinah ali posamej prodirala dalje. Skoraj istočasno je okrog 500 nemških letal napadlo Portsmouth. V ladjedelnici je bilo malo škode. Okrog 20 letal je bombardiralo tudi mesto. Ena izmed bomb je poškodovala kino, v katerem so baš predvajali film. Precej je bila poškodovana galerija in je bilo nekaj gledalcev ubitih in ranjenih. Druge skupine letal so napadle razne objekte in kraje v londonski okolici in v Walesu. Že predinočnim je v nekem oddaljenem londonskem predmestju izbruhnil velik požar in nekaj eksplodiranih bomb je močno poškodovalo tudi nekaj hiš.

Ponoči so se nemški letalski napadi nadaljevali, vendar na so sodelovale manjše skupine letal. Znova so bili napadeni razni kraji v Walesu in londonska predmestja.

Vse nebo nad Londonom je bilo razžarjeno od nešteti žarometov in že pri prvem letalskem alarmu so se z letališč v prestolniški okolici dvignila lovska letala.

Cim se je napravil dan, so se formacije nemških letal znova pojavile nad Anglijo, spočetka v manjšem obsegu, pozneje pa v vedno večjih formacijah. Ogromne skupine letal, ki so priletele preko Kanala, so se deloma pod pritiskom protiletalskega topništva, deloma pa morda po svojem lastnem taktičnem načrtu razdelile v neštete skupine in skupinice in razletele po širokem področju vse južne Anglije. Znova je bilo bombardiranih več krajev, glavni napad pa je bil izvršen s koncentriranimi manevri na štiri londonska predmestja. V enem izmed njih so na več krajih hkratu izbruhnil požari, ki so se nazlo razširili. Kakor kaže je bilo število človeških žrtev zelo veliko.

Nemške izgube

London, 25. avg. br. (Reuter) Pozno sredi je letalsko ministrstvo izdalo nov komunikat o včerajšnjih nemških letalskih napadih na Anglijo. V njem pravi, da so Nemci v valovih napadih in bombardirali tudi vzhodne predele Kenta ter letališče Manston pri Ramsgateu. V celoti je bilo sestreljenih 45 nemških letal, 40 od angleških lovcev, 5 od protiletalskega topništva. Komunikat pravi dalje, da so sovražna letala popoldne znova skušala prodreti nad London, uspelo pa jim je le odvreti nekaj bomb v vzhodnih predmestjih Londona. Povzročila so le malo škode. Nadalje so skupine nemških bombnikov sicer bombardirale Portsmouth, niso pa se znane podrobnosti o škodi, ki se je povzročile nemške bombe, niti o žrtvah, ki so jih zahtevale. Na vsak način je bilo nekaj poslopij zadetih in izbruhnilo je več požarov.

Vedno zopet nad Londonom

London, 25. avg. br. (Reuter) V prvih popoldanskih urah je letalsko ministrstvo izdalo komunikat o napadih nemških letal v pretekli noči. Skupina nemških letal je prodrla nad londonska predmestja. Odvrgla so več bomb in je bilo nekaj ljudi ranjenih in ubitih. Bombardirani sta bili tudi letališča v Manstonu in neko letališče zapadno od Ramsgatea. Na obeh je bilo več človeških žrtev.

Kmalu po polnoči je skušalo prodreti nad londonsko središče 24 nemških bombnikov, toda protiletalsko topništvo je letala v svit žarometov s tako silo obstreljevalo, da so se morala umakniti.

Letališča so glavni cilj nemških bombnikov

Nemška vojna poročila — Bombe na tovarne Rolls Royce — Poškodbe v angleških lukah

Berlin, 25. avg. br. (DNB). V pretekli noči so nemška letala bombardirala eno največjih angleških tovarnih letalskih motorjev Rolls Royce, v katerih izdelujejo motorje za angleška lovska letala tipa Spitfire. Tovarniško področje je zelo veliko in ga je bilo zaradi tega prav zlahka pogoditi. Nemška letala so uspešno dovršila svojo nalogo. Kljub ozni protiletalskega topništva in napadom angleških lovskih letal so odvrгла več ton eksplozivnih in zažigalnih bomb na delavnice in druge naprave. Očitno je, da so s tem prekinila produkcijo letalskih motorjev v teh tovarnah za daljšo dobo.

Kar se tiče letalskega napada na vojaško oporišče v Portsmouthu so nemška izvidniška letala davi opazila, da je več objektov v angleški vojni luki še gorelo. Letališče v Manstonu je bilo tako razdejano, da so ga Angleži morali popolnoma opustiti. Letališče v Canterburyju je bilo tako močno bombardirano, da ga bodo angleški letalci težko lahko uporabili še dalje.

Na Dover je bilo vrženih 70 bomb. Močno zadeti sta bili tamkajšnje letališče in vojaško taborišče. V Douvru so bili sorič letalskega napada povsem iznenadeni. Letala so se že oddaljevala, ko se je šele oglasilo angleško protiletalsko topništvo. Nemški letalci so opazili še velike požare, ki so jih povzročile njihove zažigalne bombe.

Berlin, 25. avg. AA. (DNB). Uradno poročilo nemškega vrhovnega poveljstva pravi med drugim: Nemške zračne enice so tudi 24. avgusta z velikim uspehom nadaljevale rušenje sovražnih naprav za zračno vojno. Kakor je bilo že javljeno, so nemške zračne eskadrate včeraj napadle angleške otoke in razbile v velikem obsegu hangarje, delavnice in skladišča na letališčih pri Northfieldu, Hornseyju, Manstonu, Canterburyju in Ramsgateju. Enako so bombardirala vojni pristanišče Portsmouth z velikimi številom bomb, tudi z najtežjimi bombami, ki so izzvale požare v pristaniških napravah in ladjedelnicah.

Spremenjena slika

Berlin, 25. avgusta. AA. (DNB). Poveljnik neke nemške letalske formacije, ki se je vrnil z izvidnega poleta, je javil, da se je slika borb v zadnjih dneh znatno spremenila. Dočim so pri prejšnjih nemških napa-

Prva bomba sredi Londona

London, 25. avgusta. AA. (Reuter). Letalski Reuterjev dopisnik opisuje zračni napad na London: Nocoj sem videl ko je padla prva nemška bomba sredi mesta. Nahajal sem se na strehi v centru Cityja blizu katedrale sv. Pavla. Bomba je s hudim treskom padla v majhni razdalji za veliko hišo, tako da nisem mogel videti točno kraja kamor je padla. Po nekoliko minutah se je izza hiše pokazal rdeč sij, ki je kmalu potem ugasnil. Nastal je požar, katerega pa so kmalu pogasili, dočim so oblaki dima pokrili del neba.

Angleške letalske akcije nad Nemčijo

London, 25. avg. br. (Reuter) Letalsko ministrstvo je kasno sredi objavilo komunikat o angleških letalskih akcijah nad Nemčijo ter nad zapadnoevropskim zasedenim ozemljem. Angleška letala so v petek čez dan in ponoči predvsem bombardirala nemške topniške postojanke vzdolž obale med Boulogneom in Calaisom. Letala so krožila nad nemškimi topniškimi postojankami v višini 1200 do 3000 m ter so dosegli pri svoji akciji znatne uspehe. V petek ponoči so formacije angleških bombnikov z bombami napadle tanke benčina v Poruhrju, skladišča surovin in drugih potrebščin v Porenju okrog 20 letališč in pomorska oporišča na francoski in nizozemski obali. Bombardirala so tudi letališče in druge objekte v Boulogneu, Dieppeu in Brestu.

Boj ribiške ladje z nemškimi letali

London, 25. avg. br. (Reuter) Admiralteta je sredi objavila komunikat, v katerem pravi da je oboroženi ribiški ladji »Arctic Trapper« uspelo včeraj sestreliti 2 nemški bojni letali, 2 nadaljnji pa poškodovati. Skupina bojnih letal, ki je vpadla v Anglijo, je med spotjo napadla tudi ladjo. Nemška letala so jo obstreljevala s strojnimi, z ladje pa so takoj reagirali. Prva granata iz ladijskega topa je eksplodirala sredi med dveina nemškima letalom in ju oba poškodovala. Drugi strel je zadel tretje nemško letalo v polno, tako da je padlo v morje. Tretji strel je eksplodiral v bližini četrtega letala, ki je bilo tako zelo poškodovano, da se je le še nekaj časa obdržalo v zraku, a je vendar čez nekaj minut tudi ono padlo v morje. Ladja ni bila poškodovana.

Nemci o izgubah v soboto

Berlin, 25. avg. br. (DNB) Davi je bilo objavljeno posebno vojno poročilo, ki navaja, da so Nemci včeraj nad Anglijo in Kanalom sestrelili 65 angleških letal. Sami so izgubili 20 aparatov.

V pretekli noči so se napadi na Anglijo nadaljevali. Znova je bil bombardiran Portsmouth, a velik napad je doživel tudi Bristol. Nemške bombe so razdelele pomole, pristaniške naprave in poškodovale celo vrsto ladij v obeh lukah. Posebej so se nemška letala pognala tudi proti protiletalskim topovom. V strmoglavskih poletih so napadala postojanko za postojanko ter jo zasipala z bombami. Uničila so tudi več postojank žarometov.

Napad na tovarne Rolls-Royce

Berlin, 25. avg. AA. (DNB). Kakor se naknadno doznavajo, je angleško letalstvo v sročnih borbah izgubilo še 13 letal. Zato znašajo skupne izgube angleškega letalstva od sobote zjutraj do davi rano 63 letal. Dve nemški letali se nista vrnila z nočnega pohoda. Skupne nemške izgube od sobote zjutraj do davi znašajo 20 letal.

Napad na tovarne Rolls-Royce

Berlin, 25. avg. AA. (DNB). Doznavajo se nove posameznosti o napadu nemških letal na Anglijo v pretekli noči. Med drugimi je bila bombardirana tudi angleška tovarna letal Rolls Royce, v kateri se izdelujejo motorji tipa Merlin za letala tipa Spitfire. Ta tovarna je zelo obširna in obstoja iz cele vrste delavnic. Nemška letala so dospela brez težav do tovarne in jih niso mogli zadržati barazni baloni. Nemška letala so vrzla svoje bombe z veliko preciznostjo. Škoda je tako velika, da bomo morala tovarna ustaviti delo za dalj časa.

Angleški reflektorji so zaman skušali ujeti nemška letala s svojimi žarki. Protiletalsko topništvo je streljalo slabo. Lovske enice sploh niso nastopile, kar je nemška letala iznenadilo tem bolj, ker predstavljalo podjetja Rolls-Royce zelo pomembne tovarne angleške letalske industrije.

Ugotovitve rimskega lista

Rim, 25. avg. AA. (Stefani) »Popolo di Roma« komentira nove letalske napade na Anglijo in pravi, da so jih Nemci takoj

Učinek obstreljevanja iz daljnostrelnih topov

Granate, ki pridrve čez morje, vplivajo na ljudi mnogo hujše kakor bombe iz letal

Stockholm, 25. avg. j. (TOP). Po poročilih švedskih listov iz Londona je povzročil ogenj nemških daljnostrelnih topov med angleškimi prebivalstvom mnogo večje razburjenje kakor pa letalski napadi. V Angliji se že splošno razmotriva vprašanje, ali ne bi bilo potrebno Dover evakuirati. Obstreljevanje je zbudilo tudi bojazan, da utegne priti celo London v težaven položaj. List »Dagens Niheter« poroča iz Londona: »Škoda, ki so jo povzročile granate nemških daljnostrelnih topov v Douvru sicer ni v dvi velika, toda prebivalstvo splošno zatrjuje, da so granate mnogo bolj neprijetne kakor letalski napadi. Skoraj polovica prebivalstva je Dover že zapustila in ako bo topniški ogenj trajal še dalje, bo mesto najbrž popolnoma evakuirano.

Tudi londonski dopisnik lista »Stockholm Tidningene« poroča, da je topovski ogenj mnogo hujši kakor letalske bombe. Pri obstreljevanju v petek so granate skoro enakomerno udarjale po vsem mestu. Za sedaj še niso znane nikake podrobnosti o škodi, ki jo je napravil nemški topovski ogenj. Prav tako ni znano, koliko

Berlin o grški krizi

Po nemški sodbi med Italijo in Grčijo ni nove napetosti — Na kake zaveznike bi lahko računala Grčija

Berlin, 25. avg. AA. (DNB) Dogodke v zvezi z aktualno fazo odnošajev med Italijo in Grčijo motre tukaj z veliko pozornostjo. Iz zadržanja tukajšnjih političnih krogov je jasno razvidno, da Berlin ne želi, da bi se na Balkanu ustvarili kakršnikoli zapletaji, ki bi mogli postati izhodna točka za razširjenje vojne. Na merodajnem mestu ponovno izjavljajo, da ni nastopila nobena poostreitev v italijansko-grških odnosih. Dejstvo, da bo v par dneh prišla v Berlin neka grška delegacija, kaže še bolj, da dela Berlin za to, da v Grčiji in sploh na Balkanu ne bi nastalo ničesar, kar bi moglo izzvati vznemirjenje. Vendar se na merodajnem mestu ni moglo zvedeti ničesar o tem, ali se je začela kakšna diplomatska akcija, da bi se odstranila napetost med Italijo in Grčijo. Opaža se le želja, da bi se na Balkanu odstranili nezaželeni spopad. Nemški listi zelo malo pišejo o vsem tem vprašanju.

Ali bi Turčija podprla Grčijo?

Curij, 25. avgusta. o. »Neue Zürcher Zeitung« pravi v daljšem poročilu iz južnovzhodne Evrope, da je glede na zadržanje Grčije v sporu z Italijo računati s tem, da se bodo Grki uprli proti eventualnemu napadu. V Atenah namreč nič ne dvomijo, da bo Velika Britanija Grčiji takoj priskočila na pomoč in sicer s svojimi pomorskimi in letalskimi silami. V Grčiji upajo, da bo učinkovita.

Ni pa še gotovo, ali lahko Grčija računata tudi na pomoč kake druge države, predvsem Turčije. Možnost turške intervencije je verjetna, ker ima Ankara slej ko prej interes na tem, da se Italija preveč ne približa njenim mejam, vprašanje pa je, ali ima Turčija tudi kakšne obveznosti v tem pogledu. Kolikor je znano, bi se lahko v tem smislu interpretirali te poselniki, ki sta si jih izmenjala v maju l. 1937 pokojni Kemal Ata Türk in Metaxas. Tedaj sta si zagotovila vzajemno sodelovanje v obrambo turških in grških meji. Vprašanje je tudi, ali je Turčija v smislu pogodbe z Veliko Britanijo dolžna intervenirati v vojni, ki bi se sprožile proti Grčiji. Ankarški pakt splošno določa, da mora Turčija intervenirati z vojaško silo v primeru kakršnihkoli zapletajev v vzhodnem Sredozemlju, razen v primeru, če bi s tem tvegala tudi vojno s sovjetsko Rusijo. Vse kaže, da Angleško s sovjetsko Rusijo. Zato je turška odločila predvsem odvisna od Moskve.

Čeprav se glasovi o italijanskem ultimatu Grčiji demantirajo, je položaj na vsak način izredno resen. Grčija je že izvršila celo vrsto vojaških ukrepov. Tako so v Grčiji zaplenili privatnim podjetjem 25.000 ton benčina za vojaške oddelke, ki so jih že razposlali na razne točke vzdolž obale in v bližini severne meje. Opaziti je tudi voja-

obnovili, ko so atmosferske prilike to dovolile. List naglašja, da so nemški letalci dosegli zelo uspešne rezultate pri napadu na letališča v londonski okolici, na industrijska mesta, tovarne letal, pristanišča, konvoje in posebno pri napadu na pomorsko oporišče Portsmouth. Največje angleško vojni pomorsko oporišče je pogorelo. List tudi pravi, da prebivalstvo Douva hitro zapuša mesto in da je videti žalostne prizore med begunci.

Priprave za delo v kolonijah

Nürnberg, 25. avg. AA. Prvo delovno taborišče za proučevanje kolonialnih vprašanj se nahaja v Nürnbergu. Več mlajših nemških učenjakov je podalo svoja poročila o raznih kolonialnih zadevah. Tako je dr. Schultze govoril o nemških kolonijah v Afriki, dr. Orth pa o bodočih kolonijah in o nemških kolonialnih nalogah.

Potopljen angleški minolovec

London, 25. avg. br. (Reuter) Admiralteta je objavila sredi komunikat, v katerem pravi, da so nemška letala napadla in potopila minolovec »Resparco«. Človeških žrtev ni bilo. uspeha so imele nemške granate v Rokavskem prelivu, kjer so bile obstreljevane angleške transportne ladje. Pričakovati je treba, da bo ladijski promet v Rokavskem prelivu popolnoma zastal. V tem primeru bi bil London še bolj odrezan od morja in bi bil v oskrbi navezan skoro izključno na dovoz po železnicah, ki pa so seveda zelo izpostavljene napadom iz zraka. London bi tako prišel v položaj obleganega mesta, ki bi ga Nemci poskušali počasi izstradati. V merodajnih angleških krogih pa se ne boje, da bi mogla priti londonska prestolnica v tako kritičen položaj, ter zatrjujejo, da bodo ladijski konvoji vsaj ponotni tudi še nadalje mogli pluti po Kanalu ne glede na delovanje nemškega obalnega topništva.

Atenski demantiji

Atene, 25. avgusta. p. Atenska agencija najodločneje demantira vesti, da so grške oblasti organizirale obojevolne tolpe v Epiru. Vse te vesti so netočne. Prav tako so netočne vesti o obisku nekih tujcev na grško-albanski meji v spremstvu grških oficirjev. Na uradnih mestih tudi demantirajo vesti, ki se širijo v tujini o raznih nemirih na grško-albanski meji, o izbiranju čet na obeh straneh meje, kakor tudi, da bi bila sredi seja ministrskega sveta pod predsedstvom kralja Jurija. Ministrski svet je imel svojo poslednjo sejo v četrtek, ko so ji prisostvovali tudi zastopniki vojske in mornarice in po kateri je min. predsednik vlade Metaxas poročal kralju Juriju o sprejetih sklepih.

Na grških uradnih mestih naglašajo, da bo Grčija ukrenila vse, da bi se ne izzvala druga stran, in da grška vlada ne bo podvzela ničesar, kar bi bilo v nasprotju z načelom najstrožje nevtalnosti.

V političnih krogih posvečajo veliko pozornost obisku angleškega poslanika pri min. predsedniku Metaxasu v četrtek zvečer. Z uradne strani ni bila ničesar objavljena o tem razgovoru, vendar pa menijo, da je angleški poslanik razpravljal s predsednikom vlade o angleških jamstvih.

Grški listi obžalujejo, ker obtožuje italijanski tisk Grčijo zaradi preganjanja Albancev. V atenskih uradnih in političnih krogih pa naglašajo, da bodo ohranili hladno kri in da bodo na miroljuber način skušali poravnati nastalo napetost.

Odklonjena demisija prezidenta Argentine

Buenos Aires, 25. avg. br. (SDA). Narodna skupščina je imela sredi seje, ki je trajala 6 ur. Na njej je razpravljala o ostavki prezidenta Ortisa. Nazadnje je v vsem glasovi razen enega sklenila, da ne sprejme njegove demisije.

Zaručitev madžarskih desničarjev

Budimpešta, 25. avg. AA. (DNB). Glavni odbor tako zvane madžarske narodnosocialistične stranke je izvolil za predsednika stranke upokojenega maršala Evgena Ruskajja. Na ta način se je izvršila spojitve treh radikalno desničarskih skupin Talfyja, Matorsija in Batija, ki že delj časa sodelujejo. Odslej se bo ta edinstvena stranka imenovala madžarska narodnosocialistična stranka.

INSERIRAJTE V „JUTRO“!

Vedno močnejša akcija italijanskih letal

Italijansko vojno poročilo — Letalski napadi na Malto in Kenijo — Angleški bombniki nad severno Italijo

Nekje v Italiji 25. avgusta. br. Vrhovno poveljstvo italijanske vojske je davi objavilo naslednje 79. vojno poročilo:

Neka naša letalska formacija je bombardirala sovražno letališče Halfar na Malto. 10 angleških lovcev, ki so bili že v zraku, je skušalo preprečiti to akcijo, toda bili so takoj napadeni od naših lovskih letal, ki so ščitila bombnike. Priložilo je da središča spopada, v katerem so bila sestreljena štiri angleška letala in eno italijansko.

V severni Afriki sta bila napadena dva angleška rušilca ki sta sredi noči pričela obstreljevati luko Barbo. Bila sta pogonjena v beg od naših bombnikov, ki so takoj intervenirali. Drug napad so izvršile formacije naših letal na oddelke sovražne motorizirane vojske med Siddi Baranem in cireneško vojsko. Trije sovražni okopni avtomobili so bili uničeni. Vsa naša letala so se neposkodbena vrnila na svoja oporišča.

Sovražna leta a so napadla Tobruk. Pet ljudi je bilo ranjenih, a gmotna škoda je bila neznatna. Na osnovi naknadnih podatkov je bilo mogoče ugotoviti da sta bili pri sovražnem napadu Tobruk, ki ga omejuje službeno poročilo z dne 20. avgusta, sestreljeni dve sovražni letali, ki so jih zadale granate protiletalskega topništva vojne mornarice.

V vzhodni Afriki so skupine naših letal bombardirale letališča v Garisi in Wajiru v Keniji ter sovražne postojanke v Daga River Postu v dolnjem Sudanu.

V pretekli noči so sovražna letala napadla Piemont in Lombardijo. Sovražna letala so priletela nad Italijo kakor vselej dosej preko Švice. Naša lovška letala pa so jih pogonila v beg. Odvrgla so tri bombe na okoličnem Anionu pri Borgu Sessiji in tri druge v bližini Alessandrije. Na neki pristavi v Marianu Comensu je izbruhnil požar. Dva civilista sta bila ubita in bombe so napravile nekaj škode v privatnih hišah. Hkratu z bombami so angleška letala mečala tudi že običajne letake.

Podrobnosti o napadu na Malto

Rim, 25. avg. br. (Stefani). O večeršnjem letalskem spopadu nad Malto, ki ga navaja današnje italijansko vojno službeno poročilo, je bilo mogoče izvedeti naslednje podrobnosti:

Italijanski bombniki so v spremstvu lovskih letal napadli letališče oporišče v Halfaru na Malto v smeri od zapada proti vzhodu. Formacija je priletela nad Malto kmalu po 12. uri. Prva skupina italijanskih letal je že odvrgla svoje bombe, ko se je proti Italijanom pognalo 5 angleških lovcev tipa »Hurricane«. Italijanski lovci so se z njimi takoj spopadli, bombniki pa so medtem nadaljevali bombardiranje. Že po nekaj streljih je bilo sestreljeno prvo an-

gleško letalo. Tedaj se je angleškim lovcem priključilo še nadaljnjih 5 drugih lovcev. Nastala je zmešnjava, v kateri sta bili sestreljeni še 2 angleški letali. Trije »Hurricane« so se zagnali proti nekemu italijanskemu lovcu ter ga sestrelili. Še preden pa je bilo letalo izločeno iz borbe mu je uspelo sestreliti enega izmed napadalcev. Ta čas so italijanski bombniki izvršili svojo nalogo ter so se takoj okrenili nazaj proti svojim oporiščem. Italijanski lovci pa so še nekaj časa krožili nad Malto, nakar so se v sklenjenih vrstah tudi oni vrnili proti severu na svoja oporišča.

Nad Gibraltarjem

Madrid, 25. avg. br. (C. B. C.) Neko neznano letalo je tudi včeraj bombardiralo Gibraltar ter angleške ladje, zasidrane v gibraltarski luki. Protiletalsko topništvo ga je sicer hudo obstreljevalo, toda letalo se je neposkodbeno spet oddaljilo iznad Gibraltarja.

V pretekli noči so se čule v bližini Gibraltarja velike detonacije. Ribiči, ki so se davi vrnili s svojih voženj v Algeciras, so pripovedovali, da so na morju opazili neke ladje in da je v bližini Gibraltarja očitno prišlo do večjega spopada.

Pred italijansko ofenzivo na Sudan?

Kairo 25. avgusta. br. (CBC). V tukajšnjih političnih krogih pričakujejo, da se bo italijanska ofenziva v smeri proti Egiptu in Sudanu že v kratkem pričela. Vidna znamenja za to so veliki letalski napadi na angleški letalski center v Hartumu glavnem mestu Sudana. Italijanska letala so očitno imela nalogo onemogočiti angleškemu letalstvu v Sudanu sleherni ofenzivno ali defenzivno akcijo. Prav tako kažejo na to, da se Italija pripravljala na ofenzivo proti Nilu, tudi zadnji letalski napadi na Aleksandrijo in Siddi Barani.

Švicarski protest v Londonu

Bern, 25. avg. br. Švicarski generalni štab objavlja komunikacije, v katerem pravi, da so se v pretekli noči pojavila nad švicarskim ozemljem v času od 23. do 2. ure tuja letala, ki so letela v smeri od severozapada proti jugovzhodu. Švicarsko protiletalsko topništvo jih je obstreljevalo.

Švicarski krogi sodijo, da so bila to angleška letala, ki so v pretekli noči napadla severno Italijo. V več švicarskih mestih je bilo prebivalstvo alarmirano.

Bern, 25. avg. AA. (DNB) Švicarska vlada objavlja uradno: Švicarsko poselnštvo v Londonu je dobilo naročilo, da takoj vložijo protest proti kršitvi zračnega prostora nad švicarskim ozemljem, ki so jo zakrivila pretekla noč angleške zračne enote v nasprotju z obljubo, ki jo je angleška vlada dne 20. t. m. dala švicarski vladi.

Turn Severina rumunska z okopanim vlakom v Bukarešto, madžarska pa s parnikom v Budimpešto.

Vojaške priprave v obeh državah

V krogih madžarske delegacije v Turn Severinu se je včeraj govorilo, da pošilja Rumunija svoje čete iz Dobruđe na Erdelj. V petek so transportirali dve diviziji. Madžari trdijo, da k'le rumunska vlada rezerviste pod orožje in da so v Rumuniji uklenjeni vsi vojaški dopusti. Medtem se tudi na Madžarskem pozivajo rezervisti pod orožje ter se opaža zelo živahno delavnost madžarskega vojaškega aparata. Madžari opravčujejo te ukrepe kot reakcija na rumunske ukrepe.

Horyjev povratek

Budimpešta, 25. avgusta AA. (DNB). V nedeljo, dopoldne se je vrnil iz Turn Severina v Budimpešto opolnomočeni minister Hory s člani svoje delegacije. Hory je takoj po svojem prihodu procal predsedniku vlade in zunanjemu ministru.

V Crajevi

Bukarešta, 25. avg. AA. (DNB). Šefa delegacij za rumunsko-bolgarska pogajanja v Crajevi sta odpotovala v Sofijo, odnosno Bukarešto, kjer bosta svojima vladama poročala o stanju razgovorov. Pri čakuje se, da se bosta šefa delegacij vrnila jutri zjutraj v Crajevo, kjer se bodo nadaljevali razgovori. Predvideje pripranje, da se bodo ti razgovori končali z uspehom. Tehnična odpora obeh delegacij sta delovala tudi danes. V dobro obveščenih krogih se smatra, da bo Rumunija izpraznila južno Dobruđe v etapah. Po nekkih poročilih se zdi, da bo kr. dvorec pri Bačiku na Črnem morju, ki je privatna last rumunskega kralja in kjer se brani srce rumunske kraljice Marije, spremljen v rumunski otopi na bolgarskem ozemlju. Razen tega bo Rumunija v Silištriji na Dunavu dobila svojevo luko. Končno bo Bolgarija za rumunski tranzitni promet na cesti Bukarešta—Konstantca, ki vodi deloma skozi južno Dobruđe, odobrila gotove odlojave, Rumunija pa se bo obvezala, da bo v gotovem roku zgradila novo cesto med obema mestoma na rumunskem ozemlju.

Rumunija bo izpraznila Dobruđe 10. oktobra

Sofija, 25. avg. AA. (DNB) Z merodajne strani se doznava, da se je med rumunsko in bolgarsko delegacijo dosegel sporazum glede datuma izpraznitve južne Dobruđe. Po sporazumu bo Rumunija izpraznila južno Dobruđe 10. oktobra.

Tajna seja kronskega sveta

Bukarešta, 25. avg. p. Zaradi prekinitve madžarsko-rumunskih pogajanj je kralj Karol za danes sklical tajno sejo kronskega sveta. Udeležili so se je tudi nekateri člani vlade, čeprav niso kronske svetniki.

V bucareških krogih so postali izredno pozorni na labilni položaj rumunske vlade, ki je nastal zaradi predmetne pogajanj z Madžarsko. Do izraza je prišel v ostavkah propagandnega ministra Crainica in generala Dragalina, ki je bil vodja vojne misije pri pogajanjih z Madžari. Glede na to pričakujejo rumunski krogi, da bo za rumunsko vlado v kratkem nastopila kriza in da bo kabinet rekonstruiran ali pa bo sestavljena povsem nova vlada.

Bukarešta, 25. avg. p. Zaradi prekinitve madžarsko-rumunskih pogajanj je kralj Karol za danes sklical tajno sejo kronskega sveta. Udeležili so se je tudi nekateri člani vlade, čeprav niso kronske svetniki. V bucareških krogih so postali izredno pozorni na labilni položaj rumunske vlade, ki je nastal zaradi predmetne pogajanj z Madžarsko. Do izraza je prišel v ostavkah propagandnega ministra Crainica in generala Dragalina, ki je bil vodja vojne misije pri pogajanjih z Madžari. Glede na to pričakujejo rumunski krogi, da bo za rumunsko vlado v kratkem nastopila kriza in da bo kabinet rekonstruiran ali pa bo sestavljena povsem nova vlada.

Bukarešta, 25. avg. p. Zaradi prekinitve madžarsko-rumunskih pogajanj je kralj Karol za danes sklical tajno sejo kronskega sveta. Udeležili so se je tudi nekateri člani vlade, čeprav niso kronske svetniki. V bucareških krogih so postali izredno pozorni na labilni položaj rumunske vlade, ki je nastal zaradi predmetne pogajanj z Madžarsko. Do izraza je prišel v ostavkah propagandnega ministra Crainica in generala Dragalina, ki je bil vodja vojne misije pri pogajanjih z Madžari. Glede na to pričakujejo rumunski krogi, da bo za rumunsko vlado v kratkem nastopila kriza in da bo kabinet rekonstruiran ali pa bo sestavljena povsem nova vlada.

Internacije v Rumuniji

Bukarešta, 25. avg. br. (Stefani) Tu je bilo doslej interniranih 440 ljudi, ki so jih osumili protidržavne agitacije in širjenja vznemirljivih vesti.

Italijani bodo uredili rumunske ceste

Bukarešta, 25. avg. AA. (DNB). Med Rumunijo in Italijansko-nemško družbo za graditev cest je bila sklenjena pogodba za moderniziranje 500 km cest v Rumuniji. S strani družbe je pogodbo podpisal italijanski senator Puricelli. Dela na cestah se bodo izvršila v petih letih. Med drugimi se bosta modernizirali cesti Bukarešta—Turn-Severin in Bukarešta—Galac.

de. Rumuni predlagajo, naj bi se pogajanja nadaljevala v sredo, ko bi rumunska delegacija predložila zemljevid, na katerem bi bila označena nova meja, ki bi ustrezala rumunskemu naziranju Pogajanja naj bi se nadaljevala v Segedinu.

Odstop generala Dragalina

Po razgovorih je rumunski delegat Dragalin izjavil, da so pogajanja prekinjena zaradi madžarske teze, ki se ne more sprejeti niti sedaj niti v bodočnosti. Obenem se je izvedelo, da je general Dragalin podal ostavko kot vojaški član delegacije. Sinoči sta obe delegaciji odpotovali iz

Maribor čez nedeljo

Maribor, 25. avgusta. Lepa nedelja je izvalila Mariborčane na naše pohorske postojanke, kjer je bilo danes vse polno izletnikov. Na vrhovih našega Pohorja pa je bilo precej mrzlo, tako da so morale biti planinske kočice že zakurjene. Posledice vinotočev, ki so pač tudi zmerom polni, so se čutili proti večeru, ko so dolge kolone ljudi korakale proti mestu, kjer je imela policija obilo posla a pomirjevanjem razgratih duhov. Posledice alkohola so se zrcalile tudi v policijski kroniki, ki ima od sinoči 14 oseb ovađenih zaradi razgrajenja. Nekateri od teh so morali preko noči v zapor.

Maribor, 25. avgusta. Lepa nedelja je izvalila Mariborčane na naše pohorske postojanke, kjer je bilo danes vse polno izletnikov. Na vrhovih našega Pohorja pa je bilo precej mrzlo, tako da so morale biti planinske kočice že zakurjene. Posledice vinotočev, ki so pač tudi zmerom polni, so se čutili proti večeru, ko so dolge kolone ljudi korakale proti mestu, kjer je imela policija obilo posla a pomirjevanjem razgratih duhov. Posledice alkohola so se zrcalile tudi v policijski kroniki, ki ima od sinoči 14 oseb ovađenih zaradi razgrajenja. Nekateri od teh so morali preko noči v zapor.

Maribor, 25. avgusta. Lepa nedelja je izvalila Mariborčane na naše pohorske postojanke, kjer je bilo danes vse polno izletnikov. Na vrhovih našega Pohorja pa je bilo precej mrzlo, tako da so morale biti planinske kočice že zakurjene. Posledice vinotočev, ki so pač tudi zmerom polni, so se čutili proti večeru, ko so dolge kolone ljudi korakale proti mestu, kjer je imela policija obilo posla a pomirjevanjem razgratih duhov. Posledice alkohola so se zrcalile tudi v policijski kroniki, ki ima od sinoči 14 oseb ovađenih zaradi razgrajenja. Nekateri od teh so morali preko noči v zapor.

Ob priliki odhoda generala Goluboviča

Privedijo aktivni in rezervni oficirji mariborske garnizije družabni večer, ki bo jutri v torek 27. t. m. z začetkom ob 20.30 v hotelu »Orlu«. Oblika bo promenadna. Vabljeni so oficirji in osebni prijatelji g. generala. Posebnih vabil ne bo.

Rabuka na Glavnem trgu

Včeraj dopoldne je prišlo na Glavnem trgu do prave rabuke, ki je imela svoje vzroke v nezonsnih razmerah na živilskem trgu v Mariboru. Intervenirali je moral policija, ki je nekaj oseb aretirala. Slišali so se tudi razni vzkliki in so bile zlasti ženske zelo glasne.

Nesreče

V Studencih je padel s kolesa 17letni elektrotehnični vajenec Franc Hladnik in si pri padcu zlomil levo. — Na Frančopanovi ulici sta trčila dva kolesarja drug v drugega. Pri karambolu je dobil trgovski pomočnik Srečko Kranjc iz Studencov poškodbe na nogah, razen tega si je tudi raztrgal obleko. — V Koških je padel z drevesa 18letni vinčarski sin Alfred Cafuta in obelzel z zlomljenim desno nogo. — Silčna uroda je doletela 23letno

posestnikovo hčerko Marijo Gerličevo. Padla je tako nesrečno s podstrešja, da si je zlomila desno in levo nogo. — Na Tržaški cesti je neki pes popadel 3letnega delavčevega sina Franca Pavliča in ga ugriznil v nogo. — Na državni cesti v bližini Bohove je neki osebni avto podri 32letnega delavca Karla Jeharta, ki se je peljal na kolesu. Jehart je obelzel z zlomljeno ključnico in poškodovan po vsem telesu. — Vsi poškodovanci se zdravijo v bolnišnici.

V tujem gozdu je sekal drevesa

Oblastvom je bil ovađen 45letni najemnik Jakob Polenik iz Smartnega, ker je v tujem gozdu sekal drevesa in jih prodal. Pri zaslišanju je izjavil, da ima kot najemnik pravico do sekanja dreves, da pa ni vedel, kje teče meja v gozdu. Oškodovani posestnik Jostp Rodovnik trdi, da mu je Polenik posekal več dreves v vrednosti nad 6000 din.

Tatovi v akciji

Železničarjevi ženi Mariji Očkovi, stanujoči v Jerovski ulici 83, je neznan tat ukradel v mestnem avtobusu ročno torbico, v kateri so bili 1080 din gotovine, zlat poročni prstan in drugi predmeti v skupni vrednosti 1500 din. — Na Vodnikovem trgu je žepar izmaknil zasebnici Elizabeti Bergerjevi denarnico, v kateri je bilo okoli 400 din gotovine. — S podstrešja na Aleksandrovi cesti 55 so zlikovci odnesli zimnate vložke vdovi Miri Leskovičevi. Iz neke tukajšnje kavarne sta izginila zasebnemu uradniku Francu Vogrinu plašč in klubok. — V domačiji posestnika Ivana Menharta v Seincih ob Dravi so se splazili neznanci ter ukradli razno perilo, obleke, čevlje in druge predmete. V neki gostilni na Koroški cesti je neka ženska ukradla zidarju Janezu Flašknerju od Sv. Trojice v Slovenskih goricah denarnico, v kateri je bilo 722 din.

V Zagrebu so se že včeraj zbrali vsi ministri

Prvi del proslave ob prvi obletnici sporazuma Veliko zanimanje za današnjo sejo vlade

Zagreb 25. avg. o. V Zagrebu so danes svečano proslavili prvo obletnico sporazuma. V okviru te proslave bo tudi jutrišnja seja vlade. Spritno tega se je center našega političnega življenja za dva dni premaknil iz Beograda v Zagreb, kjer bodo tudi proglašene napovedane gospodarske in socialne reforme.

Iz Beograda je prispel davi z vlakom v Zagreb ministrski predsednik Dragiša Cvetković. Dr. Maček se je pripeljal s svojega posestva v Kupincu. V Zagreb se je pripeljalo še tudi več ministrov. Zbrani so korporativno tudi vsi hrvaški ministri.

Glavna današnja prireditve je bila velika revija hrvaške kmečke kulture. Iz vseh hrvaških krajev, tudi izven banovine Hrvatske je prišlo v Zagreb na tisoče ljudi. 25 izbranih kmečkih zborov je prikazovalo originalne narodne noše, pelo narodne pesmi in plesalo kola. Nastopili so v gledališču in v Delavski zbornici. Pri predstavi v gledališču so prišli tudi ga. Cvetković, dr. Maček, ban dr. Šubišić ter ministri dr. Andros, Torbar, dr. Smoljan, dr. Konstantinović, dr. Laza Marković, Bešlić in dr. Badisavljević.

V Zagrebu zbrani ministri so imeli danes več sestankov, ki se jih je udeleževal tudi ban dr. Šubišić. Vse uredbe, ki bodo jutri odobrene in izdane, so že v vsem gotove. Uveljavljene bodo takoj tudi za Hrvatsko.

Prometni minister inž. Bešlić je bil do revij v železniški direkciji, kjer je imel v prisotnosti finančnega ministra konferenco z železniškimi strokovnjaki. Razpravljali so tudi o vračanju delavskih plač. Minister je sorojel tudi zastopnike Zveze strokovnih železničarskih organizacij banovine Hrvatske ki so ga informirali o potrebah železniških nameščencev in še posebej o dražnji in prenikih plačah.

V Zagrebu je zbranih tudi mnogo tujih novinarjev, posebno nemških. Agencija Avala jim je opoldne priredila obed na Stemenju. Udeležil se ga je tudi šef Centralnega prebrisilna Predrag Milojević, ki je tuje novinarje zvečer še sam pogostil. Popoldne so prispeli v Zagreb še vojni minister general Nedić, zunanji minister dr. Cincar Marković, finančni minister dr. Šutej, prosvetni minister dr. Korošec, gradbeni minister dr. Krek in kmetijski minister dr. Čubrilović.

Burja in megla sta krivi katastrofe na Velebitu

Dosedanje ugotovitve v preiskavi o vzrokih nesreče letala Split-Zagreb

Zagreb 25. avg. o. Iz Gospića poročajo še nekaj podrobnosti o letalski katastrofi v stenah Velebita. Letalo se je nedvomno v gosti megli zaletelo v vrh Malo Visočice ter se ob skalovju razbilo. Dejansko se je razpovalilo in je del letala tresčil na liško, del na primorsko stran. Striževski se je očitno skušal umakniti s področja burje nazaj proti Zagrebu. Katastrofa se je zgodila eno uro po borbi, ki jo je moral prestati z viharjem.

Iz Gospića sta se odpravili proti Mali Visočici dve komisiji, vojna in Aeroputova. Medtem je posebna ekspedicija že ugotovila, da se je letalo zaletelo najprej v nekaj mladih bukev, nato pa v vrh Male Visočice in se razbilo, na dva dela. Ko je letalo udarilo ob skalo, je morala nastati eksplozija in del letala se je moral vneti, ker je bilo nekaj trupel in nekaj ogrođja letala ožganega. 600 m daleč naokrog je med skalovjem najti posamezne koščke letala in stvari potnikov.

Striževski je imel ob odhodu iz Zagreba na razpolago razmeroma ugodne podatke o vremenskem položaju na svojem otu. Nenadna burja na primorski strani Velebita ga je morala povsem iznenaditi. Bil je prisiljen vrniti se. Radiotelegrafist Petrović je izključil tok iz svoje radijske postaje zaradi atmosferske elektrike. Na ta način je prekinil zvezo z letališčem v Zagrebu.

Gospić, 25. avg. o. Komisiji, ki sta se danes popoldne povzpeli na vrhove Velebita, da doženet vzroke in okoliščine katastrofe, sta ugotovili, da je letalo prvotno že preletelo Velebit v bližini Divosela in se usmerilo proti morju. Zaradi viharjev je bilo prisiljeno umakniti se nazaj

proti severovzhodu. Priletelo je med vrhove Velebita in skušalo med Visočico in Kozmo v višini 1600 m priti preko nekega prelaza nazaj na liško stran. Striževski brčkone ni vedel, da je med velebitskimi vrhovi. Zaokrenil je proti vzhodu in padomasa se je zaletel v Malo Visočico tik pod vrhom.

Beograd, 25. avg. p. Davi je odpotovalo v Liko posebna komisija Aeroputa, da preišče vzroke katastrofe velikega potniškega letala. Komisija se bo zvečer okrog 22. ure vrnila s terena v Gospić in bo poročala direkcciji Aeroputa o svojih ugotovitvah.

Prevoz žrtev

Zagreb, 25. avgusta o. Zrtve letalske nesreče pri Medaku v Liki bodo prepeljane v Zagreb. Beograd, Niš in Ljubljano. Truplo pilota Striževskega bodo pripeljali v Beograd, trupli švicarskega književnika Waldhausa in njegove soproge pa po želji švicarskega konzulata v Zagreb. Sem pripeljejo tudi trupla ostalih posnesencev. Le truplo radiotelegrafista Petrovića bodo prepeljali v Niš.

Zadužnica za Striževskim v Beogradu

Beograd, 25. avg. p. V Beogradu je bila danes cerkvena svečanost v spomin na pokojnega šefa-pilota našega civilnega letalstva Striževskega, ki je imel v Beogradu izredno mnogo prijateljev. Zato je bila cerkev polna ljudi. Letalsko poveljstvo je zastopal polk. Naumović. Okrog njega se je zbralo zelo mnogo naših letalskih oficirjev, poleg tega na so bili prisotni tudi zastopniki raznih patriotskih organizacij in velika množica ljudstva.

Sestanek poveljnikov ameriških vojsk

Načelniki generalnih štabov ameriških republik povabljeni v Zedinjene države

Washington, 25. avgusta. br. (CBC). Šef ameriškega generalnega štaba general Marshall je povabil v Zedinjene države načelnike generalnih štabov in druge višje oficirje vseh ostalih 20 ameriških republik. V Washingtonu naj bi se zbrali v prihodnjem oktobru. Ogledali si bodo skupno razne ameriške vojaške naprave in ustanove.

Vest o tem je zbudila v tukajšnjih vojaških in političnih krogih veliko pozornost in jo tolmačijo kot nadaljnji korak veliko-potezne akcije Zedinjenih držav za vojaško sodelovanje vseh ameriških republik v obrambi ameriškega kontinenta.

Washington, 25. avg. AA. (DNB). Po vseh iz ameriškega vojnega ministrstva je šef ameriškega generalnega štaba general Marshall povabil šefe generalnih štabov vseh južnih in srednjih ameriških držav, naj si ogledajo vojaške ustanove Zedinjenih držav. Za prvo polovico oktobra so povabljeni vojaški zastopniki Urugvaj, Paname, Hondurasa, Costarice, Guatemale in Columbie, za drugo polovico oktobra pa ostale države.

Washington, 25. avg. AA. (Reuter) Po konferenci, ki jo je imel Roosevelt z vojnim ministrom Stimsonom in mornariškim ministrom Knoxom, je bilo izdano poročilo,

Poljska gubernija vključena v Nemčijo

Rim, 25. avg. AA. (Stefani) »Popolo d'Italia« objavlja članek o najnovejši odredbi vodje nemškega rajha, po kateri se ima generalna gubernija Poljska smatrati kot politična enilica v sestavu sistema Velike Nemčije. List pravi, da je to na prvi pogled samo odločitev administrativno-pravne narave, vendar pa gre pri tem za dogodek zgodovinskega pomena. List smatra, da ta odlok pomeni, da ni treba računati z obnovo poljske države. Nato pravi: Ta odlok vodje rajha, izdan smiselno in odločno se pred koncem vojne, kaže, da je za vedno izključen vsak angleški vpliv v vzhodnem delu Evrope. Sicer pa ta odločitev pomeni najboljši odgovor Londonu, ki še nadalje varuje v svojem okrilju samozvano poljsko vlado, ki jo je slovesno krstil kot »vojno zaveznicu«.

da je za predsednika stalne ameriško-kanadske obrambne komisije imenovan newyorsk župan Laguardia, ki je izjavil, da bodo ameriški člani komisije jutri odpotovali v Kanado in bo prva seja komisije v Ottavi.

Hamilton, 25. avg. AA. (Reuter). Izredna narodna skupščina bermudskih otokov je sklenila, da se eltsalske baze na bermudskih otokih dajo na razpolago ameriškim Zedinjenim državam.

Veliko vojno posojilo v Kanadi

New York, 25. avg. AA. (DNB) Tukajšnji bančni krogi so prejeli poročilo iz Ottawe, da je kanadska vlada sklenila razpisati novo vojno posojilo 250 do 300 milijon dolarjev (okrog 15 milijard din). Datum za začetek vpisa tega posojila še ni določen.

Pomorska nesreča pri Šibeniku

Šibenik, 25. avg. o. Na morju blizu Zlatica sta sinoči okrog 10. trčila parnik »Lilka« in motorna jadrnica »Zagreb«. Jadrnica se je potopila s tovorom dveh vagonov cementsa. Mornarji z »Lilke« so rešili lastnika jadrnice Storića in še dva mornarja ter jih odpeljali v Šibenik.

Novo vodstvo listov Tipografije

Zagreb, 25. avgusta o. Upravni odbor »Tipografije«, ki izdaja »Jutarnji list«, »Obzor«, in »Večerc«, je imenoval za glavnega ravnatelja vseh treh listov kot naslednika pokojnega dr. Mihovlja Dežmana ravnatelja »Obzora« dr. Rudolfa Maixnerja, za ravnatelja »Obzora« pa dr. Ivo Hergočica.

Vremenska napoved

Zemunska vremenska napoved za 26. avgust: Pretežno jasno in precej hladno vreme v vsej državi. V planinskih krajih bo delno oblačno.

Popravek: Včerajšnje poročilo o avtomobilski nezgodi pri Brezjah popravljamo, da pri njej ni bil prizadet g. Franc Zaletel, ampak g. Ivan Zaletel.

BELA KRAJINA

njena krajevna in kulturna podoba

Tudi letos vabi Bela Krajina. Vabi na festival, ki bo v nedeljo 8. septembra v Metliki. Spet nam bo dana lepa prilika, da čim ožje spoznamo bele rojake, njihovo deželico, njihove stare šege pa tudi njihovo prisrčno gostoljubnost. Bela Krajina ni premožna. Med sromošne slovenske pokrajine se uvršča. In vendar je prepolna dragocenih zakladov. Mnogo so jih že dvignili njeni znameniti sinovi in še bo belokranjska mati dala potomce, ki bodo v ponos svoji dragi Krajini. Pojdimo 8. septembra med bele rojake! V naslednjih prispevkih pa spoznamo vsaj nekatere pester znamenitosti te čudovite deželice.

Slovenija je polna naravnih čudes, zanimivosti in lepote. Na severu-zapadu izza bistrave Savinje in vime Save se dviga visoka pregraja naših vekovitih Alp. Njih silkoviti grebeni, kronani z nebotičnimi gorami (Triglav, 2863; Grintavec, 2558), privlačijo trajno naše oči. Izpod njih se zrcalijo spokojna, ljubka jezera, izpod njih buče slapovi, ki padajo penec se čez pečine. Iz gorskih bregov studenci čisti vro, v potoke, reke nizdol teko, hiteč po dolinah v daljne ravnine. Pestro pokrajino pozivljajo lične vasi, prijazna mesta, skozi nje in mimo njih gre bela cesta, z obronkov in holmov pozdravljajo mične cerkvice.

Alpski svet prehaja preko gorskih stopnic — gozdnatih predgorij in nižjih hribov v kraski svet. Na prelomu obeh se razprostira Dolenjska z Belo Krajino. Ti predeli kažejo več kraskih znakov: številne podzemeljske jame, majhne, okrogle dolinice (vrtače, drage), ponicajoče vode, a v ostalem preprežajo Dolenjsko in Belo Krajino zeleni travniki in prostrani gozdovi. V teh domuje — razen srne in jelena — medved, ki je na Gorenjskem redek; v njih dobiš na Kočevskem kraj, ki še ni videl sekire. Na Dolenjskem sicer ni silnih gor in neprednih visokih sten, pa katerih bi se dvigali naši planinci, vendar pa višine do 900, 1200 m: Sv. Ana nad Strugami, 964; Got. Snežnik, 1239; Rog, 1100, vzdolž in šir pa šohlme male in velike, ki valove od Kolpe do Save. Raz njih bleste božji hrami, po bregovih se sončijo prikupni dolenjski domovi, sklanjajoč se k svojim drugovom tam v dolinskih naseljih in mestecih. Ta imajo zanimivo lego ob vodotokih (Novo mesto in Kostanjevica ob Krki), Crnomelj (na polotoku ob Dobljčki in Lahinji, 20 m visok območni most), ali pa so razprostirna na pobočjih (Višnja gora, Metlika).

Pojdimo na pot. Vlak drdra skozi to pokrajino in te v nekaj urah pripelje v Dolino gradov. Če pa hočeš uživati s polnim požirkom pestrost dolenjskih nižin in hribov, pojdi peš ali pa menjaje. Iz Novega mesta, ob vijugasti, leni Krki se pne bela cesta više in više proti Gorjancem. Že si dosegeš točko iznad lepih vijug (na desni razvalina gradu Mehovo), na Vahti (na prelazu) si. Ime je od straže, ki je dajala od tu znamenje s kresom v Dolino gradov (na grad Hmeljnik), da se bližajo Turki. Še en pogled preko čarovite doline in proti Kamniškim planinam, pospeši korak skozi malo šumo, pa zagledaš, strmeč pred seboj obljubljeno deželico v vsej razteznosti in silkovitosti.

Narodni ples: metliški most

Da, Bela Krajina! Tu, na severovzhodni strani jo zadržajo mogočni, gozdni Gorjanci z vrhom Sv. Jere (Trdinov vrh, 1181), proti zapadni strani pa se vlečejo dolgi grebeni Metliško-Crnomaljskega gričevja (Kočeviski hribovi) tje do Sinjega vrha in Vinice nad Kolpo. Njen pas pobilskava vzdolž cele južne strani. Tam preko pa ti hiti pogled na hrvaške in dalmatinske vrhove in na čudoviti Klek (1102, nekdanj šhajališče copernik). Vmesni predeli ti čarajo pred oči sliko dolenjske pokrajine s travniki, senožit, in valovitimi brdi s sumami, ki so v njih bele vasi, nad katerimi se blišče cerkvice.

Morda si pa nastopil pot od Novega mesta preko Uršnih sel in Rožnega dola. Onkraj Prelog na sedlu »Vrh Kumpmatek« postoj, če se voziš z vlakom, stopi k oknu že po prihodu iz semiške predora ali pa izstopi na semiški postaji. Nudi se ti z obeh točk diven razgled na nizko doli ležečo kotlino. Ta razgled se lahko kosa z marsikaterim planinskim razglediščem. Oko ti plava po širni belokranjski pokrajini, na eni strani preko Semiča in Suhorja ter Metlike, na drugi strani do Bojanecv in Zežlja (nad Vinico) in dalje, dalje. Pod seboj gledaš stari grad Krupo, raz holme, bližnjih in daljnih, te pozdravljajo cerkvice. Po obronkih, ki se bočijo v polkrogu od Metlike gor do Semiča, Kota, Ručetne vasi, proti Rodinam, Stražnjemu vrhu in Dobljčki gorj nad Crnomljem, se svetijo bele zidance in mali kmetijski domovi izza belokranjskih vinogradov. Caroben je pogled v večernem mraku iz doline na migljajoče lučke v bregovih.

Belokranjska narodna noša je preprosta in vendar dragocena

Tilen Epih:

Kresnice iščejo Marka

Ko je Marko zaostal šolo, je prišlo tisto, česar se je tako bal, da zadnje dni na paši ni več iskal družine. Ležal je sam kje v trepetajoči sencu breze in se ni menil za nič. Pustil je, da so njegovo kravico in nekaj ovac zavrčali zmerom in v seboj v nedrhih pod srnjico iz hodnega platna in je z njo spremljal sleherni pesemco svojih drugov v bragesicah in družic v belih živčih.

Z glavo naslonjen na belo deblo je tako lahko s priprtimi očmi sanjaril, meril svojo rodno vas od jagneda do jagneda, od strehe do strehe. Vse je objel od domačega rjavega Kala do Kolpe, vsako vasico, vsako stezico. Vse je preštel vse znamenja po poljih in vse cerkvice po gričih na bližini in na daleč.

Tako je jemal slovo, dokler se ni zdrnilo tisto jutro, ko je odgna živino na pašo namesto njega mlajši brat Šme on pa se je moral umiti in počesati in ko vendar ni bila nedelja obleči v pražajo robačo in nove brageše.

Kratek je bil razstaneček z domačimi, z mlajšimi sestricami: Barčico Zalko in Ančico. V roke so si segli, morda bi si še kaj rekli, pa je prišel ujec Blaž njih skrbnik. Marko ga ni maral. Njegovih naukov je bil že sit in kar odleglo mu je ko je iz hiše prišla mati s culo v roki. Tiha, kakor je zmerom bila, je pristopila, ga pokriza-

la, prišla za roko in izpregovorila z mehkim glasom:

— Zdaj pa na pot, sinko moj, ker pod noč moram biti spet nazaj.

Kraj, kamor je šel sužiti je Marko že poznal. Pred leti je gna tja z materjo tečno na sejem. Takrat se je pot vlekla, ker se je živinice trgalo in sililo nazaj tokrat je pa mati priganjala. Spotoma sta bila redkobesedna in samo enkrat sta počivala. Marko je hodil za materjo kakor mesečen. Ves čas se mu je še delo, da pozna tisti gozdiček in tisto njivo in vsako brino ob poti. In vse pred njim je imelo še domače lice, ko je mahoma uzrl kolenca, skednje in pristave, ki jih še ni videl in ko je, kakor bi se razparalo zagrnjato od neba do tal na dvojce, zagledal velik kep stisnjenih hiš in sredi njih velikansko cerkev z zvonicom do oblakov, prav tisto ki jo je videl na semanj dan, in ki mu je še ostala v spominu.

— Tja noter? — vpraša Marko.

— Nak! Tam nad tistim mostom. Tista velika zidanka hiša. Tam, kjer stoji pred vrati voz, naložen ne vem s čim. Saj menda vidiš, ali ne? Kar naglo bova tam — odgovori mati sunkoma že vsa upchana.

Marko pokoma in hisa in vse njeno stanje naokrog prihaja bliže.

Med vrati obsežne hiše je stal zastaven mož z velikimi, namrščenimi brki. Marku je šlo na smeh. Kakor bi velikanu pod ši-

Če hočeš biti deležen še večjega razgleda, ki sega že proti bosanskim goram in Dinarskim Alpam, stopi na vrh Sv. Frančiška (Mirna gora, 1048), poldrugo uro od Semiča, ali na Smuku nad Semiško goro, pod katero teče do 2 km dolgi železniški predor. Na Smuku je cerkvice z grajsko razvalino. Lepi razgledi so tudi z drugih primernih točk v Gorjancih nad Metliko in Metliško-Crnomaljskega gričevja.

Dalje te zadivi globoki, romantični kanjon Kolpe, ki se vleče zlasti od Kostela do Starega trga (ta Stari trg je v Crnomaljskem političnem okraju, v Poljanah).

Bilzu Alp je ostrejša podnebje. Ko »goré še krije sneg« in brijejo mrzle sape, se v Beli Krajini vesele sončnih, suhih pomladanskih dni. Tudi jesen je tam običajno mila. Zato uspeva zgodno sadje.

Bela Krajina se danes zlagla z območjem sreza Crnomlja

II.

Različnost v zemljepisni legi in zemljski konfiguraciji je odločilno vplivala na zgodovinski in gospodarsko kulturni razvoj Gorenjske in Dolenjske. Prva pokrajina leži ob važnih prometnih žilah, ki so vodile že v davnih stoletjih iz Italije v Srednjo Evropo. Ko so prenehale vihere preseljavanja narodov, se je razvil ob njih živahen blagovni in osebni promet, medtem ko sta ostali Dolenjska in zlasti Bela Krajina daleč vstran od pravega prometa.

Te panoge so prinašale blagostanje. Na Gorenjskem so zrasli mogočni gosposki in veliki, zidani kmetijski domovi, oznanjujoč že na zunaj obširnost kmetij. V Beli Krajini, zaprti po Gorjancih, zagrajeni po Kolpi, je bila trgovina in obrt do otvoritve železnice Novo mesto—Karlovca neznatna. Na malih kmetijah in skopi zemlji — večjih posestev razen graščinskih (Krupa, Gradac, Pobrežje) je bilo prav malo — so Beli Kranjci (v svoji knjigi »Slike iz Belokrajine« rabim večinoma izraz Belokranjci in Belokrajina) navzlic trdemu delu in izkupičku za vinski pridelek pridelovali premo za svoj obstanek. Zato je dala Bela Krajina razmeroma največ Amerikancev. Njih denar je rešil marsikatero kmetijo dolgov, leseno hišo pa spremenil v zidano. Tudi zidane hiše so bile majhne v primeri z gorenjskimi.

Spričo opisanih okoliščin je Belokranjec živel čisto samobitno kulturno življenje. Ob vplivu vinorodnih gor se mu je izoblikoval poseben značaj. On je mil, pošten, skromen, vesel, včasih brezskrben (e, kaj me briga, samo da véselo je!).

Dejstvu, da se je v Beli Krajini kulturno življenje počasneje razvijalo, je pripisati, da so se tam do danes ohranile nekdanje šege in navade. To je izpričano zlasti v kolih in narodnih igrah, ki so se izvajale tudi že v Ljubljani in Mariboru. To je še košek stare romantike. Znamenite so belokranjske pisanice (barvanje jajc) in narodne pletenice.

Gorenjcu je gora cilj hrepenenja. Tam zasleduje kot lovec razen druge divjadi game in jelene; tja hodi, da se razgleduje po gorskih skladih in nižinskih livadah, sproščen od vsakdanjosti. Pa če hodi Gorenjec, planinec, na goro (na gore), hodi Belokranjec v goro, v bregove, kjer mu uspeva vinograd, ki stoji v njem prijazen vinski hram. V razliki od hiš, ki so bile čisto lesene, je hram zaradi varnosti zidan, od tod ime zidanca. Ko ni še bilo dobrih kaj zabav, ga vabil hram je prek' dobrih na oddih in razvedrilo. In deloma je še danes tako. Zato tudi Belokranjec povabi v zidanco celo imenitne komisije (železniške in druge) na prigrizek in čašo dobre kapljice ob samem viru. Da si lajša stara leta, si čisto izgovori vinograd za preužitek.

Znane stihé »Na goro, na goro, na strme vrhe, tje kiliče in miče in vabi srce« bi mogli presaditi na belokranjske grede morda takole:

V goro, v goro!
Tam soncece greje
In trta rodi,
v hramu vabljevem
se vince medl,
V goro, v goro,
da boš vesel,
težave pozabil
in k'tero zapel.

rokim nosom dva veвериča repa seši, se mu je zdelo. In ko je govoril z voznikom in se smejal, je otrsa' z njima na svetu tako kakor veverice. Ko je voznik pognal, pozdravi mati:

— Dober dan! Pripeljala sem ga — in pokaže na Marka.

— A, tegale? Koliko je pe star? — sliši Marko in gleda v razkoračene brkače z rokami v hlačnih žepih.

— Stirinasti jih je dopolnil! — odgovori mati in nekam plaho premer Marka.

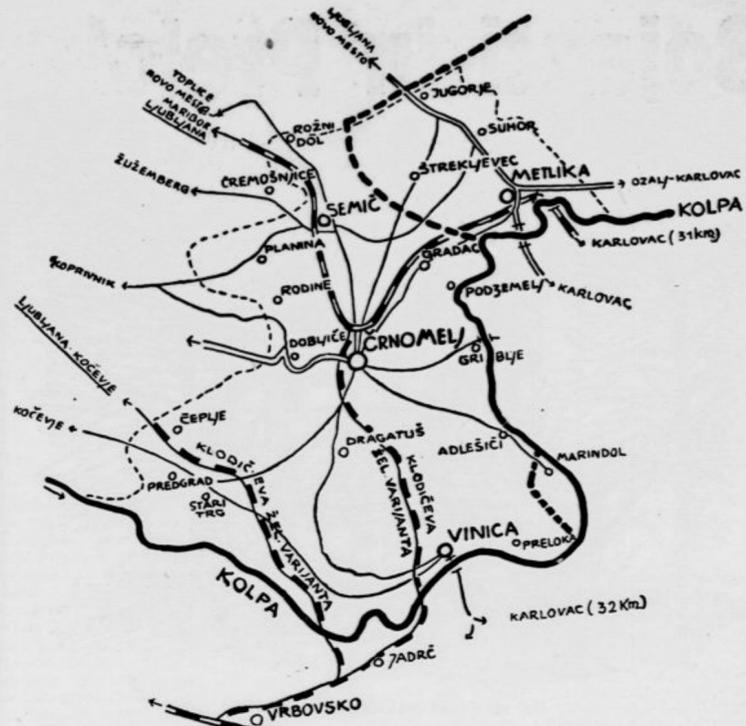
— E, potlej pa že, potlej! — Pozna se mu, da ni imel preveč opravka z žlico, še manj pa z vilicami, no, bo ne pri meni dohitel, kar je zamudil. Kaj ne fant?

— Marka in mater je zabolelo da sta se spogledala in molčala.

— Ho-ho-ho! — zasliši nato Marko krohot in povabilo: — Kar z menoj, fant, da ti najprej pokažem vlice in šele potem vile, ho-ho-ho.

In tako je Marko vdano stopil pod tujo streho in dobil novega gospodarja.

Na Mihovljeve sejeme se je zgrnilo v mesto vse od bližje in daleč. Med tolikimi znanimi obrabi je zagledal Marko tudi svojo mater. Markov bogati gospodar je imel kakopak tudi krčmo, in mati je sedla med druge sejmarije in si naročila kurje obare in čašo vina. Marko je imel ves dan opravka na dvorišču, izpregal in vpregal je konje sejmarije. Pa je le utegnil da je zdaj pa zdaj skočil k materi. Na hitro ji je razodel, kako in kaj je pri hiši da mu ni nič hudega, da sta gospodar in gospodinja dobra človeka, da ima dovolj jest, da delo zmaguje in da domotožje plahni. Poka-

Belokranjsko ljudstvo je danes enotno slovensko. Južni živelj (Uskoki, Vlasi iz Like in Bosne) je pustil sledove le v jeziku in verski pripadnosti (unijati) pri prebivalcih južno žumberka, t. j. od Drašičev in Metlike do Jugurja.

Ko prideš v Belo Krajino, prislunhi ljudski govoric! Nima nemčizmov, pač pa ima ob hrvatski meji naglas in nekatere izraze, kakor so v hrvaščini. Glej, da boš kupil pravo blago, ker blago (živino) prodajajo mesarjem; da boš prikimal ob besedi »vre, vre« svoj seveda, najbrž, in da boš sam razveseljen ob stavku »rajši bi kot po svetu gledam debelačo (koruzo)«. Slovensko govore — s tretjimi osebami — tudi cigani (na Kanižarici in v Kvasci pri Crnomlju žive v stalnih kočah), med seboj pa v cigarščini.

Ne mislite, da Belokranjec ni bil dovoljen za napredek. Zavedal se je svojega borgega stanja in se čutil zapuščenega. Zato se je razvesell ustanovitve gospodarskih in pridobitnih združenj (tudi vinarških in sadjarskih), ki naj bi izboljšale njegovo gospodarsko stanje; pri raznih narodnih društvih, ki naj bi izpremenila enolično, skoraj patriarhalčno življenje, je vneto sodeloval. Napredek so prinesle tudi ceste, ki jih je zgradil še pred svetovno vojno bivši deželni odbor v Poljanah in drugod.

Docela novo dobo v gospodarstvu in kulturi pa je prinesla šele železnica Novo mesto—Karlovca, ki je bila otvorjena dne 25. maja 1914. Njene blagodati so se pokazale šele po prevratu. V mestih Crnomlju in Metliki se je začela razvijati industrija (lesna, premogokop) in trgovina, razni pridelki so šli laže na trg.

Železniška zveza Crnomelj—Vrbovsko, ki se naglo gradi, pa bo pomenila za razvoj Bele Krajine zopet nov mejnik. Dan, ko bo otvoritev, bo velik praznik za Belo-

kranjce in bo ostal trdno zapisan v njih življenjski praksi. In kakor smo hodili svoj čas — poleg uradnih poslov — motrit nastajajoče delo in pozneje gledat prihajajoče in odhajajoče vlake, tako delajo Belokranjci tudi danes.

Planinec, turist! Ali še ne veš, da nudi dolina ob Kolpi od Trave in Osilnice do Brda zaradi strmih, visokih sten (Goteniška in Borovška planota s Kremo, 941) in po ostalem okolju pravo planinsko sliko, enako ozka soteska Crmošnjice—Stara Zaga? Ti, razvajeni letoviščar! Povem ti, da so tudi v Beli Krajini udobne gostilne (hoteli), na Sv. Frančišku planinska kočca. V Crnomlju je kopalnišče ob Lahinji, v Metliki pa celo dve ob Kolpi. Sicer da, kaj potrebuješ umetnega kopalnišča! Mehka, topla Kolpa od Vinice pa preko gribeljsko-podzemeljsko-metliške ravnine te naravnost vleče in kovanju. Sredi ravnine, ozrt v daljne gorjanske višine, boš občutil prijetno ugodje.

Če »so ptičice zbrane, visoko leté, tje dol na Dolenjsko, ki je zdravje mojé«, pa se zberite tudi vi turisti in planinci in hajd na Dolenjsko in Belokranjsko! Uživate in proučujte tudi tam prirodo. Opazujte narod pri delu in ob veselih prilikah: na svatbi, pri kresovanju, proščenju na Zežlju, pri Treh farah, ko pečejo janjca na ražnju in se zgrinjajo romarji s Kranjskega in Hrvaškega, mnogi v svojih belih nošah; pri trgatvi, ko odmeva z vinskih goric veseli spev in smeh delavcev, ki trgajo (grozdje). Saj

Gorenjska — Dolenjska svetova sta dva: so tam veličastne višine, tu hribočki so polni miline — cenimo, ljubimo enako obá.

Dr. France Ogrin.

Metliško kolo je eden izmed najbolj živahnih belokranjskih narodnih plesov

zal ji je tudi denar, ki si ga je že prihranil. Dobil ga je po malem od sejmarijev in drugih ljudi: za oskrbovanje njihovih konj. Ponudil ji ga je, a ona je vzela samo štiri dinarje, za brata enega in za vsako sestrico po enega.

Sejem je minil, sejmariji so se razšli in z njimi je odšla tudi mati in Marko je ostal spet sam.

Domotožje v njem je res popučalo. Nič več ga ni grabilo za grlo kakor z početka, ko ga je prenekaterikrat tako stisnilo, da se je zaril v seno in se izjokal. Novi kraj, novi ljudje, novi znanci so ga dušili petje in harmonika iz gostilne sta ga omamljala. Ali kaj neki bi ga moglo tako omamiti, da se ne bi več zdrnilo? Ako ne drugokrat, na sveti večer je buknil z vso silo. In tedaj se je spet oglasila Markova frula, ki je potem vse dni do svetih treh kraljev pomagala njegovim nekdanjim pajdašem od Kolpe kolevodati. Nato je de pomladit utihnila, pa je spet zapiskala na Jurjevo in frulila za pastirski praznik na Križevu.

Tako je Marko na novem domu preživel vse do kresa, ko si je neko jutro v členu nakrenil nogo, da ni mogel nikamor več. Spravilo so ga na senik in tam je ležal s svojimi mislimi na domačo vas.

Prav o kresu je to bilo, ko je njegova mati oblekla v najlepša oblačila Barčico, Zalko in Ančico, sosedca Jela pa svojo Manno. In štiri kresnice z rožami v fasetah in s steklenimi koraldami krog vratu, vsaka s svojo cajnico v roki, so začele kresnikovati. Od hiše do hiše so stopale pred vsakim pragom so njih nedolžna grla prosila

nebo, naj zasuje hišo z vsemi dobrotami. In vsaka hišna gospodinja je v zahvalo vrgla v cajnico svoj dar.

Na koncu vasi so izpele zadnjo pesem, pa se počele ozirati, kam bi še krenile, ko pobesi glavo Mana in zašepče: — Kje neki je Marko?

— Daleč — odgovori Barčica.

Nana preišlja. — Ali bi mogle do tja in nazaj do noči?

Barčica prikima in že so poletete kresničke iskati Marka. Vse zadihane so obstale šele ko so zagledale, česar niso še nikoli videle. Toliko zidanih hiš in tako velika cerkev! O Bog, kako naj v tem zidovju, kjer živi gotovo na tisoče ljudi iztaknejo Marka?

Nana pobledi. Tudi ona obupava. Pa se ji oči zasvetijo. — Začnimo pri prvi hiši! Barčica odkimava. — Tri dni ne pride-mo do zadnje hiše.

Najmlajša, Ančica spodbuja — Začnimo, ko se nagne dan, pa nchamo in stečemo domov.

Tudi Zalka je zadovoljna. In naše štiri kresnice že romajo od hiše do hiše. Ljudem se srca odpirajo in cajnice se polnijo.

Nad mostom, med vrati velike zidane hiše stoji spet orjak z dvema otepoma pod nosom, prav tako kakor takrat, ko je prišel Marko. Kresnice pojo. Na vrata pridejo gostje in tudi gospodinja. Gospodinja si briše oči in dobri brkač smrka. Kresničke morajo dodati drugo in tretjo pesem. Pa umolkne sredi pesmi Nana in vleče na uho. — Jezus, frula! — zašepče in dregne Barčico. In že zlete kresnice pod senik in s privzdignjenimi glavicami pojo in pojo.

Bojanci in Preloka

Pri starinski cerkvi na Bojancih

Jugovzhodni del ploščate Bele Krajine je po svojih gričih bolj razbitan kakor ostali deli. Južno od Črnomlja, od Labinje proti Kolpi naselja odrezano prenehajo, za njimi pa začne v bolj razgibanem Krasu valoviti po gričih in vrtačah prostrani brezovi streljinski in izglodani mešani gozdovi. Po takem, dolčaj enoličnem, sicer praznem svetu nas pripelje pot, bilo iz Tribuč ali še bolje iz Knežine v Bojance — uskoško naselje, ki samuje oddaljeno od sedanjih naselij na vrtačastem širokem griču v nadm. višini 279 m. — Vas, ki ima po veliki večini lesene in s slamo krite hišice, se deli v dva skoro enako velika dela: v Dolnje in Gornje Bojance. Nekako sredi med njima se ponosno dviga zidana šola. Na prisojni strani griča nas prijazno pozdravlja tudi nekaj vinogradov.

Uskoška vas — edina pravoslavna naselbina v Sloveniji

Vas kaže zelo siromašno lice, ker suh in ilovnat svet rodi zelo skromne pridejke, ki v mnogem niti domačih potreb ne morejo kriti. Prebivalstvu koristi največ živinoreja, posebno ovčereja, ki je tu zelo razvita. Ovce pasu v čredništvu tako, da se pastirji od posameznih hiš zaporedno vrste po razmerju ovčjih glav na pašo za en ali več dni. Prebivalstvo je na skopi zamli vajeno siromaštva in skromnosti. Po svojih prednikih se je že iz svoje prvotne domovine siromašno doselilo in tudi siromašno ostalo. Nasproti tujcem pa je zelo prijazno in gostoljubno.

Naselbino je ustanovil, ob koncu 16. stoletja (1597/98) pobeželi gospod in karlovoški general Jurij Lenkovič z uskoki, ki so prebežali pred Turki iz Like. Naselili se družine s priimki Kordić, Radojčić, Vrlić in Ukmanac. Ukmanci so že izumrli. V novešem času so se doselili iz hrvaške Ponikve Ivkovići, Milići in Jurjevići. Bojanci sami pravijo, da so se doselili iz kraja Bojne, radi česar so dali novi naselbini ime Bojanci. Sedaj se sami čutijo in smatrajo za Slovence. Svojo pravoslavno vero so ohranili ter imajo že nekaj let tudi svojo pravoslavno parohijo. Prej so cerkveno spadali pod Marindol. — Svoje soročnike imajo v Marindolu, Ponikvi, Dubravah, Perudini (3 družine v dveh hišah) in v Adlešičih (ena družina). Večina družin starih treh priimkov živi v zadrugi po tri in dve družini le istega priimka v hiši, sicer po ena. Vsaka hiša tke domače platno, brisače, rjuhe, izdeluje copate, vezene prte, nožavice, rokavice, preproge za stene in tla, torbe in drugo. Bogato vezeno nošo nosijo le še o slovenskih prilikah. Ohranili so še razne zanimive običaje. Kordići slave sv. Lazarja, Radojčići sv. Nikolaja, Vrlić in Jurjevići sv. Jurija, Ivkovići sv. Ignacija, 6. maja na Jurjevo vsakega leta sprovajajo »zelenega Jurja«. Teza dne imajo »zboreve«, to je veselico, igre in razne zabave. Svoje bojaško kolo še vedno »kolajo« na dan sv. Save, na Jurjevo, na Ivan dan, o pravoslavnem božiču, o veliki noči. Na Jurjevo in 1. decembra nastopa tudi bojaški »Sokol«.

Svoje staro besedilo za kolo so že pozabili. Plešejo ga na novo besedilo »Dačkega kola« ali pa na sledeče besedilo:

Ja postih lan
baš na Ivan dan.

Nasle so Marka, ki se s težavo spušča po lestvi navzdol.

— To so mi sestre in to mi je soseda — pojasi Marko gospodarju.

— Ali ti gre na botje? — vpraša gospodar.

Marko odkima.

Barčica povese glavo. — Doma bi hitro okrevaj. Mati bi ga ozoravila z rožami in potem bi se vrnil — poprosi.

— Bi! — pritrdi Nana.

— Ho-ho-ho! — Se zakrohče gospodar.

— Pa s takšno nogo? Kam pa? Sai ne prideš do prve hiše! —

Nana moleduje.

— Z vozom bi pa šlo.

— Ho-ho-ho! — bruhne spet gospodar. — Z vozom! Glej jo, glej! Kdo ga bo pa plačal a?

— Pa bi poročnili pri plači — se oglasi Marko, in vsaka kresnička že ponuja svojo cajnico. — Pa vse to, kar je notri še zraven — zavrcrče vse hkratu.

Gospodinja si spet briše oči, gospodar se pa okrenc in hrkne. Potem pa brez besede zapreže, veli kresnicam na voz. Marko pa pomaga sam na sedež poleg sebe. In že švrkne po konjih in zakliče ženi:

— Drevi sem nazaj, samo da jih spravim na varno!

In kresničke so žgolele vso pot in spremiljale jih je frula, navidez trdi hrust Bikonja je smrkal, žival je pa dirjala, kakor bi čutila, da vozi tako lepo, zlato tovarišjo.

Karala me, karala me
Ivanova majka.
Ja izčupah lan
baš na Ivan dan.
Karala me... itd.

Ljudstvo pripoveduje, da je na bližnjem hribu, severno od Bojancev svoj čas stal Prunkarjev grad z velikimi p-sestvom in vinogradi, zaradi česar se sedaj dotični hrib imenuje Prunkarjevo brdo. Zgodovini ni o tem nič znanega.

Bojanci so znameniti kot edina pravoslavna naselbina v Sloveniji.

Zgodovinske in krajevne znamenitosti Preloke

Druga po svoji strukturi zelo zanimiva belokranjska vas je Preloka, ki stoji na razglednem hribu (302 m) visoko nad kolonom pitve Kolpe, ki teče na vzhodni strani pod vasjo v globini 152 m. Vas ima ime Preloka zato, ker stoji visoko preko.

Lepa Bojančica v narodni noši

to je nad loko. Brežina pod Preloko je zasajena z lepimi vinogradi. V okolici se nahajajo podzemeljske jame in prepadi, ki jim tu pravijo zvonika. V vas je mogoče priti z avtom, ker drži skoz nj njo banovinska cesta Vinica (8,8 km) — Adlešiči (8,1 km).

Prebivalstvo je bilo tu, kakor snloh ob gornji in srednji Kolpi, v dobi turških napadov dobera iztrebljeno. Take predele so potem poselili uskoki, za kar so nam poleg zgodovine še sedaj najzgovornejša pričja priimki, ki niso slovenskega porekla. Tu sta strazila prehod preko Kolpe dva gradova: Grunski grad in grad Čolnić pod Zuniči, ki na sama nista mogla odolevati turški sili, ampak sta kmalu sama omagala in se pozneje sesula v ruševine. V opustele kraje so se preselili mnogi uskoki, ki so se naselili v več zaselkih, ki so dobili svoje ime po svojih kolonistih. Preloka sama sestoji iz Gorenje Preloke in iz zaselkov Dolenje Preloke: Kroci (6 hiš), ki so dobili

ime po priimku Krotac, Jakovini (6 hiš) po priimku Jakovina in Grduni (7 hiš) po priimku Grdun. Med preloške zaselke so pomešani nekateri zaselki Balkóvcev, ki sestoji iz Novoselov (5 hiš pod preloško cerkvijo) po priimku Novosel, Vidin (7 hiš) po priimku Vidina, Valetov (3 hiše) po priimku Valeta, Déjanov (4 hiše) po priimku Déjan, Pavlinov (2 hiši) po priimku Pavlin in Balkóvcev (4 hiše) po priimku Balkovac. — Poleg imen zaselkov kažejo na došle Srbe in Hrvate mnogi priimki kot Basarac, Čadovič, Ivanušič, Miketič, Pavlakovič, Petronič, Radovič, Simšič, Spišič, Starušnič. V ta krog je omeniti tudi severovzhodno od Preloke stoječe Zuniče, pod katere spada zaselok Vukobrat (5 hiš) tik nad Kolpo proti Ladešič drži. V Vukobratih je na številki prvi pravoslavna družina Barjakovičev, ki ima že od nekdanjega priimke Vukobrat. V tem oziru je omeniti tudi to, da se v pravoslavnem marindolskem zaselku Pavunovič selu (Pavunovičih), ki je vrinjen med Zuniče in Skavrine pod Preloko, nahajajo poleg šestih pravoslavnih tri katoliške družine.

Stara cerkev v Preloki je bila svoj čas pravoslavna. Kot podružnica viniške župnije je postala lokalna leta 1787, samostojna župnija pa l. 1860. Leta 1864. je dobila vas svojo dvorazredno ljudsko šolo. V vasi je tudi gostilna in trgovina.

V tem kotu Bele Krajine so se ohranili še zadnji ostanki zadruge. V zadrugi še sedaj živita dve družini v Novoselih (bratranca Simčiča) in v Krocih (Cadenič in

Miketič), Mlin na Kolpi pod Zuniči na posestvu kar osem gospodarjev.

Ljudje še nosijo belo narodno nošo, tko domače platno, pieto nogavice, rokavice itd. Zvesto se drže še mnogih starih običajev, kot sv. Treh kraljev, preje, kresovanja, rešetec itd.

Preloka ima najbolj milo zimo v Beli Krajini, ker v tem kotu pozimi običajni minimum ne seže preko —12,5° C ter je v ostri zimi leta 1929., ko je ponekod v Sloveniji mraz segel že preko —35° C, tu prišel le do —21° C. Poletje je tu zelo vroče, ker seže absolutni maksimum temperature preko 40° C na soncu na doseže 66° C.

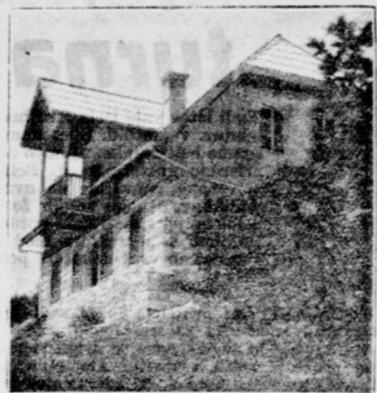
Pod Preloko se ob Kolpi pri Zuničih izdebi razširi prijazna loka. Lepa loka, kakor tudi zelo prijazna, prijetna in gostoljubna okolica je tukaj pripravna za taborenje in letovanje. V Kolpi, ki je izvrstna za kopanje in čolnarenje, je ribolov izdaten. Pri mlinu pod Zuniči je Kolpa v poletni suši tako plitva, da je mogoče prečkati jo z vozom in peš. Tu se vrši tudi prevoz s čolnom čez Kolpo na hrvaško stran v Prilišče, kjer drži Luizenska cesta proti Karlovcu, v katerega je mogoče lagodno priti od tu v dveh urah. Prevoz čez Kolpo v Prilišče se vrši tudi pri mlinu pod Vidinami. Tu so trije čolni, od katerih največji (12 x 3 m) služi za prevoz vozov in živine. Nameravani brod na 220 m dolžine, je gospodarska kriza preprečila. Tu je zelo potreben most.

Prebivalstvo je siromašno, a marljivo. Bavi se s kmetijstvom ter pridelava tudi nekaj dobrega vina, ki vsebuje do 14% alkohola. Prodajo ga le majhno količino. Promet je zaradi oddaljenosti Črnomlja v veliki meri usmerjen v bližnji Karlovec.

I. S. —

Planinski dom SPD na Mirni gori

Tudi Bela Krajina ima svoje planine, med katerimi sta najbolj znani Mirna gora (1048) in Trdinov vrh (1081). Slednji se nima pri vrhu svojega doma, čeprav je bilo že precej načrtov iz Metlike in Novega mesta, ker bi bilo tam tudi sijajno smučišče. Na Mirni gori pa ga je sezidala črnomeljka podružnica SPD in je bil slo-

vesno izročen svojemu namenu 18. avgusta 1928. In je bil prve čase obisk prav zadovoljiv. Lani 247, a še obe leti pred tem preko 400, dočim ga je letos do srede avgusta obiskalo že 260 posetnikov. Precej jih je tudi s Hrvaške, zlasti iz Karlovca, S Korošicami iz Črnomlja in Sterkovimi z Vinice sta ga obiskali 26. junija tudi gospa Mačkova in gospa Subašičeva.

Je pa dom na Mirni gori tudi vreden obiska. Kot z galerije si ogledate vse Belo Krajino, ob jasnem vremenu pa opazite celo Bosanske gore, Velebit, Karlovec, predmestje Zagreba ter sededa Triglavске in Kamniške planine ter Karavanke. Oskrbnik Kopal vam dobro in poceni postreže — dnevna oskrba s tremi obroki je 25 din, s petimi pa 35 din. Možni so tudi izleti na vse strani.

Podružnica SPD v Črnomlju prireja letno dve dobri veselici in je dom že precej izplačan. V letih 1937. in 1938. sta bila na Mirni gori tudi belokranjska dneva, ki sta prav dobro uspela in privabila zlasti precej rojakov. Zelo delaven je bil pred odhodom v Slovenijo Gradec predsednik podružnice Franc Herkovič, živnozdravniki. Dom obiskujejo zlasti radi Novomeščani, dijaki, učitelstvo in društva. Sokol iz Črnomlja, odkoder je tri ure, dočim pridete s postaje Semčič do lepi zozdni poti v dveh urah.

Miru se naučite na Mirni gori. Sai ima od teza svoje ime, čeprav je bila včasih bolj nemila. Mir na je danes še posebno dragocen. Tako pravi tudi nekdo v oombi vpisne knjige:

Mir na gori, mir povsod,
to želi naš rod!

a so Beli Kranici tudi borbeni kakor veste. Zato pridite o priliki tudi na obisk v njihove planine!

Anton Oven.

Tri bojanske

I.
Daj mi, lolo
svoje oko plavo,
da ja spasim
plavo i garavo.

II.
Alaj smo se sastale devojke
sve jednake k'o od jedne majke
Daj mi, Bože, što sam te molila,
onu lolu, što sam zavolela.
Sve mi vele, da mi lola mala,
ja ga ne bi za velika mala.

III.
Dok sam ovako
alaj mi je lako:
delam što hoću
ljubim koga hoću.

Igram kolo,
za volju mi nije,
kde moj lola
kolovodja nije.

Adlešička kola

I.
Lepa Anka kolo vodi,
kolo vodi in govori:
Mili Bože, al' sam lepa,
sam' da so mi crne oči,
crne oči in obrve.
Daj mi, brate, konja svojga,
pa ču biti sestra tvoja.
Ja ti ne dam konja svojga,
tri bi grada preskočila.
U tom gradu dva dilbera,
Prvi dilber kosu reže,
drugi dilber konja veže.

II.
Hruške, jabuke, slive,
mene voli Ive.
A ja Ive neću,
za drugim umreću.

Hruške, jabuke rane,
mene voli Ane.
A ja Ane neću,
za drugim umreću.
Hruške, jabuke, groždje,
mene voli Jože.
A ja Jože neću,
za drugim umreću.

Prof. Rudolf Mušić

Belokranjske narodne noše

Belokranjski običaji so zlasti pri svatovanju zelo ganljivi

Izmed vseh naših slovenskih noš se je najčistejše in najbolj podobno prvotni slovenski noši ohranila belokranjska. Razvila se je, kakor ostale slovenske, iz noše naših poganskih prednikov. Stari Slovani so se oblačili v platno, ki so si ga sami doma tkali. Iz njega so si napravljali hlače in ohlapno dolgo srajko, ki so jo spuščali prvotno preko hlače, prevezana je bila s pasom. Zene so imele širokorokavno haljo ali več takih halj drugo nad drugo, pozneje so nosile krilo, imenovano rubačo iz grobega platna, čez to opleček in dva zastora, enega spredaj, drugega zadaj. Zelo so ljubili nakit. Moški in ženske so nosili okoli glave platnen ovoj, od katerega so od sencih viseli po dva ali trije srebrni ali bronasti obročki. Roke so bile okrašene s prstani, na košuljah so nosili zaponke.

Medtem, ko so ostali Slovani v teku stoletij bogatili svojo nošo, so Belokranjci najverneje ohranili prvotno obliko. Obleka Belokranjcev je izgotovljena vsa doma iz belega domačega platna, ki ga tko od dolgih zimskih večerih. Obleka je pri ženskah in moških zelo enostavna, kakor so enostavni tudi okraski na njej, vsa je posledek preproste domače obrtnosti.

Možje so se po vsej krajini oblačili enako. Belokranjci so se pokrivali s kriljakom, črnim klobukom s širokimi obodi. V poletnem času so nosili dolgo, skoraj do kolena segajočo robačo in široke bele hlače, bregče. Čez pas so se prepasali z jermenom ali pa s čemerjem, to je z rdečim širokim pasom iz usnja. Čez robačo so nosili pisan prsluk. Za obuvale so imeli čizme na zaplet ali opanke. V čizme so obuvale bele volnene kopice, ki so jih ženske plele doma. Pozimi so oblekli nad bregče ozke, bele hlače iz domačega sukna, popletene s temnomodrim trakom, odevali so se v bele halje, v hudi zimi pa so oblekli kratek kožuh z rokavi. Namesto dežnikov so nosili iz vaške (bičevja) spletene plašče, ki so bili krog vratu trdo in gosto zvezani z dreto, da so bili trpežnejši in nepremočljivi. Segali so skoraj do kolena. Okrog vratu so si obesili torbo, narejeno doma iz raznobarnih volne.

Ravno tako kakor moška je tudi obleka Belokranjce zelo preprosta in enostavna, vendar se pa v posameznostih razlikuje

druga od druge. Belokranjce nosijo belo nagubano krilo, ki so ga po nekaterih krajih grohale ali kršpale, naguban ošpetelj, imenovan opleček, ki je na ramah in prsih često vezen. Spredaj so si opasale kratek, srednje širok, bel, vezen predpasnik, zastor, okrog pa so nosile tkanico, širok, navadno rdeče ali črno progast pas, ki so ga izdelovale domače tkanikarke. Čez vse to so si pozimi oblekle zabunec; to je dolga, neokrašena halja iz domačega sukna, brez rokavov, speta z enim samim gumbom. Zabunec je zelo star, sega daleč v

Belokranjski črednik z značilnim plaščem iz vrbinja

srednji vek in je tipičen za ves Balkan in vzhodno Evropo. Razčen zabunca so nosile tudi bele kožuhe, prav kakor moški in ostali Slovenci. Na glavi so imele pečo, zvezano na belokranjsko-dolenjski meji še s petelinčkom, drugod so nosile pečico. Kite so imele trdo spletene, na tilniku povezane v svitek ali v obliko polmeseca. Deklice si kit niso kitile, nakit so nosile le žene; bil je znak ženske zvestobe. Ohranjenih je več takih nakitov: poljanski pocelj, vrbovska jugla, viniški glavni robec, adlešička javba in poljansko-metliška jalba. Nekateri teh pokrival so povzete po hrvaški vezeni oprjemajoči kapi poculici. Te insignije ženske zvestobe so pripeli mladi nevesti, ki jih je nosila potem vse življenje. Žal, da so vse te navade že izumrle. Na to se spominjajo le še zelo stare ženske, ki so tudi že odložile naglavni nakit in ga ohranile v skrinjeh in omare.

Da je bila to pristna domača noša, kaže že to, da so vse blago za obleko pridelovali in izdelovali doma in ne, kakor v drugih slovenskih deželah, kjer so kupovali dragoceno svilo in baržun v laških in nemških krajih. Ni torej dragocena in bogata narodna noša naših Belokranjcev, je pa prav zaradi svoje preprostosti mogoče lepša od bahate noše v kaki drugi pokrajini.

Starinski belokranjski dom na Preloki

Človek se igra...

V igračkanku mu najlepše poteka življenje

Ko je postalo jasno, da izraz *Homo sapiens* ni ravno preveč primeren za človeško bitje, ker končno res nisimo tako pametni, kakor mislijo naivni optimisti, so dodali tej označki ime *Homo faber*, ustvarjajoči človek. To ime pa je še manj primerno, da bi izrazilo razliko med človekom in drugimi živimi bitji, ker *faber* in sicer prav dober *faber* je marsikatera žival. Zato so bistroumni misleci nasvetovali za človeka še eno ime: *Homo ludens*, igrajoči se človek. Res je, da se zna tudi mnogo živali igrati, toda zagovorniki tega imena pravijo, da *homo ludens* izraža velikanski pomen, bistveno važnost, ki jo ima igra za vslo človeško kulturo.

Holandski učenjak in kulturni zgodovinar *Huizinga* pravi: »Igra je starejša od kulture. Igra se ne da zanikati. Skoraj vse abstraktno se da tajiti: pravo, lepota, resnica, dobrota, duh, Bog! Resnost se da tajiti, igra pa ne. Z igranja, hoté ali nehoté, spoznamo — duha. Igramo se in vemo, da se igramo, torej smo več kakor razumna bitja, kajti igra je nerazumna.«

Igra ni neresna zadeva, kakor navadno gledamo v njej nekaj nasprotnega resnemu. Otroci se prav resno igra, naravnost sveto resno. Toda vendar se igra, in vé, da se igra. Sportnik se igra vdanó resno in s pogumom navdušenja, pa vé, da se igra. Igralec se popolnoma preda igri, pa vendar vé, da samo igra. Violinist doživlja pravilnice igre svetlo izven sebe in vendar samo igra. Igraški element je vsebovan tudi v najsvetejših dejanjih. Prava, čista igra je temelj, glavni čimbenik kulture.

To modrovanje ni kaka tako imenovana »moderna zablada«, kajti že stari Platon je zapisal:

»Z resnim je treba resno ravnati in Bog je tisti, ki je vreden vse blažene resnosti, človek pa je ustvarjen za to, da je božja igra, in to je v resnici še najboljša na njem. Zato naj vsakdo — tako moč kakor žena — sledi temu načinu in naj živi življenje tako, da se igra najlepše igre, prav nasprotno usmerjen kakor sedaj. Človeške zadeve niso vredne velike resnosti, je pa že tako, da moramo biti resni; toda to ni sreča. Resnost je treba rabiti samo za tisto, kar je resno, ne obratno.«

In Platon nadaljuje:

»Vojno imajo sicer za resno stvar... toda v vojni ni niti omembe vredne igre ni-

ti omembe vredne izobrazbe, kar je za mene najresnejše. Življenje v miru mora torej vsakdo preživeti kolikor mogoče dobro. Kateri je pravičen način? Igraje ga je treba živeti s tem, da se igramo igre, da žrtvuemo (svete daritve), pojemo in plešemo, da si pridobimo naklonjenost bogov, da se obranimo sovražnikov in da jih v boju premagamo.« Ker je igra še najresnejša stvar, premagamo najhujše težave, ako vzamemo kot igro to življenje. Če bi se ljudje po tem ravnali, pravi Platon, »bodo živeli po zakonu narave, ker so v večini ozirov samo lutke, na resnici pa imajo zelo majhen delež.«

»Ti nam delaš človeški rod vseskozi slab.« mu ugovarja Platonov prijatelj. Ta mu pa odvrne: »Oprosti mi! S pogledom na Boga in po njem prevzet sem tako govoril. Če pa hočeš, naj se ti naš rod ne vidi slab, temveč vreden nekoliko resnosti.«

Pustimo vse ugovore proti gledanju na človeško zgodovino s tega zrelišča, »subspecie ludie«.

Ne sme nas skrbeti element igre v vsem našem življenju, temveč nasprotno: odumiranje humorja in spreminjanje same igre v resnost. V dobrih časih so skrbeli za igro, za viteštvo na vseh področjih družabnega življenja. (Značilna lastnost igre je, da so za njo določena gotova pravila). In tako so se za vojno veljala določena pravila, ki jih je bilo treba spoštovati: *pacta sunt servanda*. Danes pa je geslo: *pacta non sunt servanda!*

Dandanes se vedno manj igramo, in če se igramo, se igramo navadno goljufivo. Prej so veljala za najhujše politične boje neka gentlemanska pravila — če že ne na Kranjskem, pa vsaj na Angleškem — danes pa še sport postaja resna zadeva poklicnih »igralcev«. Ali je profesionalstvo še igra? Če hoče človek resno igrati, mora biti zopet otrok, dokler traja igra.

Dandanes se vsemu daje resnost, propaganda, načrtnost, discipliniranje posega v vsa področja. Prepričani smo, da se bo človek naveličal tudi vse histerične propagande in preobedel smešno resne načrtosti. Kajti človek ni ustvarjen za termitsko gnezdo, temveč, kakor je dejal že Platon: »Večna modrost je ustvarila človeka, da se igra na svetu in sami bogovi imajo dopajenje nad ljudmi, ko se igrajo z njimi.«

—II

Žena 1940

»Poč, poč, tička moja! Kako bom pela, k' sem se vjela! —

Let deset sem poročena in deset let se kesám, jaz sem res nesrečna žena, ooooh, Ksantipeža imam.

Kje so zdaj dekliški časi, kje možja moj ideal, kje je princ dežele bajne, ki je v mojih sanjah spal!

Zenla ni bil maharadža, z milijoni ni prišel, pač pa je dolga do grla in še rubežen imél.

Ko je hodil k nam v snubitev, nosil je vrtove rož, vsi domači so mi rekli: »Dekle, to je pravi mož!«

Je besede z medom mazal, kdo bi resno jih ne vzel, mene, mamo in očeta, vse je v svojo mrežo vjel.

Me z ljubeznijo obsopal v najin je zaročni čas, bila sem mu srčna dama, šklis in mond, pagat in as.

Črk imel ni v abecedi, da bi dale glas sreča, bila sem mu zlata sreča, alfa in pa ómega.

Po poroki je pokazal pravo lice in obraz: »Dote tvoje, premoženja gospodar bom vedno jaz!«

To je bila prva struna, ki je dala diskord,

v zapravljanju moje dote prvi je dobil rekord.

Vdano vse sem potrpehla, da je bil le v hiši mir, on je že kje našel dlako, da zanetil je prepír.

V neko noč sem se jokala, sama bila sem doma, pa je štokrlja priletela in prinesla sinčka dva.

Ko domov je prišel v zoro, se začudil je na moč: »Fanta dva in žena bolna, dobro jutro, lahko noč!«

Štokrlja je prišla še k meni vsako leto po enkrat, iná gotovo tam ob vodl dobro že vpljan obrát.

Zjutraj z levo nogo vstane, krmežljav in ves zaspan, sitnost nad menoj raztresna, ker je krockal v beli dan.

Ko domov h kosilu pride, vzame časník svoj v roké, po večerji se odmalne, k vinskih bratcem v družbo gré.

Če priljazno ga povprašam, ni v odgovor zareži, tam v gostilni zakajen vedno se na smeh drži.

Naj otrok se tdo premakne, že nad njim zarézetá, se otroci ga bojíjo, srečni so, če ni domá.

Razgrajanje ob kozarcih in kričanju v divji spév, to pa njega nič ne moti, zaaj to rajski je napév.

Jaroslav Janovský:

Pustolevščina

Popoldansko sonce je neprestano pripelkalo na gladki asfalt ceste, po kateri so drveli avtomobili. Jimmy Flynt se je ždel sam sebi kakor grof, pa je imel za to tudi vzrok.

Ravnatelj mu bo gotovo dal vidno priznanje za njegovo spretnost s katero je izvajal dvajset tisoč dolarjev trvdiki Huldington in dr., katera jim jih je bila dolžna že več ko pol leta. Pokazal se bo gotovo se bo pokazal, saj je gentleman Menda je Jimmy danes prvič dal ravnatelju Morrisu ta laskavi priimek. In upal je, da ne zastoj. Sebično se je smehljaj. Razen tega je bil krassen dan. Do Rochesterja je bilo še dobrih šestdeset milj, in Jimmyjev novi voz je tekel kakor še nikoli prej.

»Bili v Oregon mudy sed«, je kričé ponaljval navdušeni Jimmy refren poljudne pesmi in vestno dodajal plin Caracciola bi bil bled in zelen od zavisti, tako imenitno je Jimmyjev rdeči Paccard pobiral nevarne serpentine proti Rochesterju Bog vé, kako bi se bilo izteklo na zadnjem pravokotnem ovinku pred ontarijskim gozdom, ko bi Jimmyjeve bistré oči ne bile zapazile daleč spredaj nenavadne zapreke.

Visok, sportno obleden mož je stal sre-

di ceste in kakor blazen dajal znamenja, naj ustavi.

»Pekienski človek.« je zavpil Jimmy in stopil na zavoro. Mož je po nepotrebnem odskočil, zakaj oddaljenost na celih petih stop od njegovega prejšnjega stališča je smatral Jimmy za preveč veliko. Po navadi je ustavljal tako kvečjemu na dve stopi od cilja. Sovražno je pogledal motilca svoje krasne vožnje in opazil nedaleč velik voz z neznanim znamenjem, v katerem je resigniran sedel drugi potnik.

»Haló! je rekel mož in mahal, Jimmy pa je ponavljal njegov pozdrav kakor zastrupljeni odmev.

»Oh, poslušajte, ali bi me ne vzeli s seboj do najbližje vasi? Nekaj se je zgodilo našemu neumnemu motorju«, je dejal neznanec. »V vsi čaka na nas družba z drugim vozom; tam je šofer, pripeljem ga sem, da bo motor popravil, ker se jaz s to mrho ne morem nikam ganiti.«

Take besede so Jimmyju zmerom impornirale. Po strani se je ozrl na tuji voz in zamikalo ga je, da bi preiskusil svoje popravilno znanje. Toda zavedal se je svojega poslanstva in dragocenega tovora v obliki dvajset tisoč dolarjev, ki so ga grela na prsih. Blagohotno je pokimal ter odprl vrata. Mož je nekaj zaskovikal na svoje-ga družabnika, ki je samo z roko zamahnil

V nočne ure likam, živam, nič ne mislim na svoj sán, on od kroka se približe, odhavljen in meglen.

Kar obleden v postelj leže, na registre vse smrči, v spanju še zdravice poje, in otroke vse zbudi.

Vedno dom je v lepem redu, nikdar ne pohvali me, če pa kje le prahek najde, že se kregati začne.

Tam v beznicah vse je dobro, če je pod vse zapluján; v oporoko je zapisal, da bo v sodu pokopan.

Reva sem jaz res velika, ko zadirá se nad mé in mi »staro, noro, kozor pred otroki napové.«

Mali moj mi zadnjič pravi: »Očka nas pa les noli, lekel ti je: — gláda mula, ti pa lepa mama si!«

Sreča moja so otroci, jih za beli svet ne dam, očka naš — to je pokora — pa ga vendar rada imam.

Rado srce je pač táko, rado grehe odpusti ko spomnja se na čase, ki jih možek osladi.

Mara J. Tavčarjeva.

Nova beseda

»Jo že imam,« vzklikne Francé.

»Ropopiram, ropopirás, ropopira. Nedoločnik: ropopirati!«

»Ste zadovoljni?«

»Smo!«

»V redu. Čez teden dni se sestanemo. Vsač pove, kako je uporabljal v tem času našo novostvorjenko. Mnogo sreče in zabave!«

In so se razšli.

Zvečer pri »Meté.«

Naša trojica je zelo vesela.

»No, fantje, kako ste ropopirali?« vpraša Francé.

K besedi se oglasi Drejc:

»Sedim pri brivcu. Ko je končal svoj posel na mojem strnišču, se ne ganem s sedeža.«

»Mazati, močiti lase, prosim lepo?«

»Ne, hvala!«

»Kaj pa še želite, prosim?«

Pomislil malo, nato: »Ropopirajte me, prosim!«

»Da, da, prosim, takoj!«

Mož ni pokazal nikakega začudenja nad novo besedo. Skočil k omarici. Čakam, kaj bo naredil. Je že tu. Pincoito ima v roki. Pristopi k meni. Delikatno me prime za brado in mi prične — puliti koccine pod nosom. Hudirja, bolelo je! Večkrat sem se nakremžil, vendar sem zdržal, junaško do konca. Ropopirati se pa ne dam nikoli več. —

Hrupen smeh.

Se odkašlja Lojze in prične:

»Oprostite, prosim, kje bi lahko ropopiral.« vprašam stražnika, ki je stal na križišču.

Mož me pogleda in malo pomisli:

»Ropopirati hočete? Kar tamle dol na desnem vogalu, prosim. Na eni strani je za ženske, na drugi za moške.«

Zopet smeh.

Vsi pogledajo Franceta, ki prične:

»Jaz sem pa bil žrtev lepe gospodične na promenadi. Oprostite, gospica, ali bova midva lahko ropopirala? jo vprašam.

»Kaj ti je odgovorila?«

»Nič. Pozorno me pogleda, nato mi priloži dve krenki zausnici. Tudi jaz ne bom več ropopiral.«

Toni Meškovec.

Pred sodiščem

Sodnik vpraša potepuha, katerega hočejo poslati po odgonu v njegov rojstni kraj: »Vi nikakor nečete povedati, kje ste doma?«

Potepuh: »Ne, jaz nikdar ne izdajam svoje domovine...«

Svoje sence se boji

»Ženka,« je zbudil mož svojo boljšo polovico iz spanja, »ta trenutek se mi je sanjalo, da sem videl prikazen ogromnega osla.«

»Pusti me spati,« se je razburila žena, »in ne boj se lastne sence!«

Čudno vprašanje

— Gospodična, ali znate tudi grnjeti?

— Bržkone grni v vai glaviti!

— Ne zamerite, sem kar tako mislil, ker se v vaših očeh tako bliska.

Račka...

Učitelj: »No, Anica, kako je z račko, ki mi jo je mislil darovati tvoj oče?«

Anica: »Ne vem, gospod učitelj. Menda je ozdravela, ker je začela spet jesti.«

In spet obsedel, kakor da ni več življenja in zavoro.

Odpravila sta se Jimmyjev družabnik je izgubil na mah svojo zgovornost in zrl predse kakor človek, ki se pelje prvič s šoferjem, o katerem ni stoočstno prepričan, da zna sploh voziti Jimmy je to čutil in stopil na plin tako izdatno, da je njegov Paccard zarjovel kakor ranjen lev in skočil divje naprej. In zdajci se je zgodilo nekaj čudnega. S kotičkom očesa je Jimmy zagledal, kako je njegov sopotnik naglo segel v žep in v naslednjem trenčku se je v njegovi roki zablistal revolver. Jimmy je na ta nepričakovani manevar reagiral tako neposredno, da se je voz tako rekoč ustavil.

Vozil je zasikal mož. Ne predzrni se ustavit, fant, drugače...

Voz je spet poskočil, zakaj to je bilo povedano čisto razumljivo. Oh, vraga! je pomislil Jimmy izvohal so me, vedo, da vozim denar, nastavili so mi tole neumno past. Najrajši bi se bil obrnil. Jaso je čutil, da se pelje oni pokvarjen: voz za njima. Preden se je mogel odločiti, je slišal zraven sebe trd glas:

Zdaj pride križišče. Zavij na levo, drugače te ubijem.

In v istem trenutku se je Jimmy odločil k činu.

Spustil je plin in tik pred križiščem se

Ponedeljska križanka

1	2	3	4	5	6	7	8
9			10	11		12	
13		14			15		16
	17		18		19		
20			21		22		
	23		24		25		
26	27	28		29		30	
31	32	33			34		
35					36		

BESEDE POMENIJO

Vodoravno: 1. zvižak, 5. prekop, vodotok, preliv, 9. staroperzijski kralj, 10. tuja kraljica za »številka«, 12. angleško pivo, 13. delo kopnega, ki štrli v morje, 14. navoslovje, 16. kemični znak za prvine, 17. osebni zaimek, 18. del glose, 20. reka na skrajnem severu Severne Amerike, 22. priprava, ki omogoča pristajanje parnikov, 23. koralni otok, 25. francoski člen, 26. nikalica, 28. starogrška pokrajina, 30. arabski konj, 31. žensko ime, 33. pogojni veznik, 34. junak Gotovčeve opere, 35. viadarski naslov, 36. vsakoletno poljedelsko opravilo.

Navpično: 1. pripadnik slovanskega naroda, 2. morska žival, 3. ploskovna mera, 4. pripadnik staroslovanskega plemena, 5. južni sadež, 6. predlog, 7. veznik, 8. znan ruski pesnik iz preteklega stoletja, 11. evropska prestolnica, 14. edinica, oddelek, 15. hunski kralj, 17. reka v Rusiji, 19. slov-

stvena oblika, 21. beležnik, 24. dvodimenzionalni geometrijski pojem, 27. del naslova, 29. vrsta ptice, 30. predplačilo (množina), 32. najmočnejša karta, 34. tuj veznik.

RESITEV ZADNJE KRIZANKE

Vodoravno: 1. Karakorum, 8. ir (= iridij), 9. S. O. S., 10. da, 13. Apis, 16. Pola, 18. Ravna, 19. et, 20. Mav, 21. Jan, 23. ti, 24. Emerik, 26. erar, 28. Kana, 30. la, 32. nos, 34. et, 35. Argentina.

Navpično: 1. kipar, 2. ar, 3. as, 4. kos, 5. os, 6. ud, 7. Marat, 11. diva, 12. ro, 14. Pamir, 15. sever, 16. pajek, 17. Lenin, 22. Arad, 23. Tesla, 25. kasta, 27. Al (= aluminij), 29. Don, 31. ar, 32. ne, 33. st, 34. en.

TROJE KNJIŽNIH NAGRAD

si po naklonjenosti žreba dele: Kremžar Sonja, dijalkinja Ljubljana VII., Medvedova c. 5 III., Ponikvar Miroslav, Ljubljana, Zrinjskega c. 17/II. in Ostanek Sonja, Novo mesto, Prešernova 20.

Fotoamater

Nova številka „Fotorevije“

prekaša po svoji pestri vsebini vse letošnje številke. Posvečena je v glavnem poletnemu času in radostim odpočitka ter kopanja, čemur ustrezajo tudi slike. Med temi omenjamo dve sliki slovenskih amaterjev, znani Korničev akt »Sončenje« in Vidmajerjev sportni posnetek »Butterfly«. Iz bogatega teksta pa navajamo nekatere članke, iz katerih bodo čitatelji pobrali mnogo pobud za svoje delo. Zeno Wolf piše o fotografiranju z rentgenskimi žarki; v polemičnem članku »Barvna fotografija brez filtrov?« dokazuje Karlo Kocjančič nujno potrebo uporabe filtrov za snemanje v naravnih barvah; L. V. govori o »Svetlobi in barvi pri portretiranju«, a marsikdo bo Ljubu Vidmajerju hvaličen za navodila o »Specialnih razvijalcih za papirje«. Zelo mnogo poučnega bo našel vsakdo v rubrikah o novi fotografski literaturi, »Za začetnike in naprednejše«, »Vsega malok«, »Društvene vesti« s poročili iz slovenskih fotoamaterskih organizacij itd. Skratka. »Fotorevija« postaja vsebinsko in po obliki čedalje bogatejši glasnik in svetovalec jugoslovenskih fotoamaterjev, in vsakdo, ki hoče v fotografiji napredovati, bi moral biti nje naročnik. Tako bi moralo biti tembolj, ko velja poedina številka samo 6 din, celoletna naročnina 60 din, polletna pa 30. Naročila je nasloviti na: Upravo »Fotorevije«, Zagreb, Dalmatinska ulica 6, od koder se dobe tudi številke na ogled.

Mednarodna fotografska revija „Die Galerie“

priljubljuje v številki za avgust članek o pomenu domovinske fotografije, o mejah zmogljivosti povečevalnih aparatov, članek »Moj najzanimivejši doživljanj kot fotograf« slovitega madžarskega amaterja Kalmana Szöllösyja, različen drobič in tehnične podatke k osmim res lepim celostanskim reprodukcijam po delih znanih mojstrov fotografije.

V bližini naslednjih kemikalij

ne smemo hraniti neovatljenega in nerazvitega negativnega tvoriva, ker bi se osenilo (zamrenilo): vodikov superoksid, terpentín, žeplov vodik, ciankove soli, arzenovo kisle soli, hipofosfiti, formaldehid, bakrene soli. Tudi v novih sveže pobarvanih omarah ne hranimo negativnega tvoriva. Zdrav je to zaprtje v skafih in zvitihi.

Za snemanje tiskov in rokapisov

dokumentov, črtežev itd. uporabljajo pogostoma direktno snemanje na bromorebrol ali negativni papir namesto na navadno negativno tvorivo. Takšni posnetki so seveda negativni. Lahko jih pa sprememo v pozitivne s pravilno obrnjenimi stranmi, če delamo posnetek s pomočjo

zrcala in če ga po krepkem razvitju in dobrem izpiranju obrnemo še pred fiksiranjem. V ta namen si pripravimo kopei iz 1 litra vode, 5 g kalijevega bikromata in 10 ccm koncentrirane žveplene kisline. V to bledino kopei potopimo kopijo za 2 do 3 minute, nato jo temeljito izperemo in še enkrat razvijemo v svetlobi. Pozitivno sliko, ki smo jo na ta način dobili ustajimo v kislem ustaljevalcu in dokončno izperemo.

Pri reprodukcijah

predlog na zrnatem in hravavem papirju, se izognemo tej strukturi v posnetku lahko na ta način, da namažemo predložo z glicerinom in jo pritisnemo gladko na špo iz zrcalne stekla. Posnetek napravimo potem skozi šipo.

Torni oseni

(frikcijski oseni) radi nastajajo na nekih negativnih tvorilih in tudi papirjih, če se medsebojno drgnejo ali pa če gremo n. pr. z nohtom preko plasti. Takšna mesta se razvijajo potem kot temne črte ali proge. To napako odstranimo, če dodamo razvijalcu malo kisline natrija (n. pr. 2 g na 1 liter metala-hidrokinona) Ker pa dobe neke emulzije s tem dodatkom rade dikroitski osen (dvoarvni osen), je priporočljivejše dodati razvijalcu malenkost kalijevega jodida, ki torne osene ublažuje, daje čistejšje plasti in večinoma tudi razvijanje doseže!

Za bromooljni tisk

je priporočljivo papirje razvijati v razvijalcih, ki plasti ne strojijo. Takšni razvijalci so železov oksalat, amidol in glicin.

Rože - zdravilo

Bedrenec (lat. pimpinella saxifraga) ali divji janež raste povsod po travnikih, Je to pol metra visoko zelišče. Zgoraj je skoraj brezlistno steblo, listi so pernatí in se proti vrhu zožujejo. Cvete v juniju in jeseni. Za čaj se uporablja (10 do 20 g korenine na pol litra vode, po možnosti kuhan z medom) proti kašlju, hripavosti, dalje proti črevesnemu in želodčnemu zasuzevanju ter pri motnjah v prebavi, pospešuje moč in potenje in odstranjuje obstojne in melirne kamne. Zunanje se uporablja (4 kapljice tinkture na štiri polne jedilne žlice vode) kot voda za grgranje proti vnetju mandljev, ortpenju jezika in proti astmi. Rane ozdravijo, če polagamo nanje obkladke ali pa, če jih izmivamo. Proti ohromelosti jezika je dobro zvečiti korenino.

Borovnica (lat. vaccinium myrtillus) ali črno jagodo nahajamo gozdovih po vsej Evropi. Je do 3 dm visok grmičevje z oglatimi, zelenimi stebli in vejami. Listi so kratkocpetljati, jajčasti, gladki ter drobno napiljeni. Cvete od aprila do junija. Cvet je zelenkast. Liste, jagode in korenine nabiramo od julija do avgusta. Za čaj se uporablja (4 prste listov na eno skodelico vode) proti bijuvanju, želodčnemu krču, slabem delovanju sečnih organov in kašlju. Proti sladkorni bolezni (2 polni pesti na en liter vode je treba do polovice pokuhati) pijemo dnevno v dveh obrokih. Proti driski, krvavitvi in grži žvečimo od časa do časa suhe jagode.

Zdravilna boraga (lat. borrago officinalis) ali listična se goji pri nas po vrtovih. Ima sinje cvetje na mnogocpetljatih, srhko-diakavih steblih. Cvete od junija do oktobra, Vonj ima po kumarah in te tudi enakega okusa. Čaj se uporablja (5 do 8 gr cvetja na pol litra vode ali 20 do 25 gr listov na pol litra vode) kot izborno sredstvo zoper revmatične bolečine, pri skratiniki in vnetju ledvic. Pije naj se dnevno po eno čašo. Iztisnjen sok pomaga proti bodljajem, melanholiji in hipohondriji.

Kupon za brezplačno „Minuto pomenka“ št. 48

V Pariz se vrača življenje

Po informacijah nemškega dopisnega urada se je v času od 27. julija do 6. avgusta vrnilo v Pariz milijon in pol francoskih beguncev.

Ob Kolpi in drugih vodah Bele Krajine

Najveća belokranjska voda je Kolpa, stara mejna reka med Kranjskim in Hrvaškim. Kmalu po izviru pride pod Farno na belokranjska tla. Razvaline kostelskega gradu, kjer so imeli že Rimljani svoj castellum, z roto s strmega, na treh straneh skoro odsekanega hriba, pod čigar glavico stoji novi grad in nekaj bornih hiš, v zelenkasto-srebrni beg njenih valov. Kamenita pot, deloma samo steza te vodi na slovenski strani tik ob njeni v živo, apniško skalno vrezani strugi, nad katero se vzpenja strmo, mestoma skoro navpično z bukovjem poraslo, 500—600 m visoko pobočje. Kjer sega to pobočje do brega, da se mu mora steza ali pot ogniti, se daš predložiti na hrvaško stran, ako hočeš potovati po bregu in nočeš napraviti ovinka.

Mlini se vrste na naši strani na nekaj kilometrov. Nekateri od njih se že rušijo. Ni življenja, ni ljudi, ni polja. Skoraj vso tesen zavzema v gornjem toku struga, ki se le tu in tam za malo odmakne od oklepajočega jo pobočja, da daje prostora za nekaj njiv in nekaj sadnega drevja, največ hrušk - jesek. Na lažih na obrabnem hribovju slone posamezne hišice, ob njih, pod njimi in nad njimi leže z muko obdelovane njivice, rumene malo trave roedeče košenilnice in zore skromna, z breskavimi posajena trtja, ki rode ob vročih letih, kakršno je bilo lani, dobro kapljico, ki jo nudijo popotniku niti z vodo niti z dalmatincem niti z banačnom krščeno. Zejo si ugasiš tudi lahko pri hladnih izvrih ob bregu, kajti Kolpa je za pijačo pretopla, zato pa za kopanje idealna. Ima dosti plitvih mest s prodnatim dnom, pa tudi globokih za razne plavaške umetnosti. Veslače naravnost vabi, zlasti one s čolni, s katerimi prideš lahko prek mlinskih slapov.

Večjih ravnic ni ob gornjem toku Kolpe, le pod Starim trgov proti Radencem je

dejevja in topljenja snega neverjetno, a razljučena ne dela mnogo škode ribjemu rodu, ker ne vali s seboj skalovja in ne mečka z njim rib.

V Kolpi žive še danes v precejšnji množini razne belice, kakor klini, podusti, mrene, platnice, koreslji, zelenice, pohre, polzače. Glavno njeno privlačnost za ribiča pa tvorijo postrvi, lipani, sulci, somi in ščuke. Pri Vinici in Severinu so bili ujeti tudi nekaj glavatic, ki so najidealnejše sportne ribe med našimi lososi. Kako so zašle v Kolpo, mi ni znano, ker žive sicer v vodah, ki se izlivajo v Jadransko morje.

Do Vinice žive od plemenitih rib v Kolpi postrvi, lipani in sulci (ki prihajajo v gornji tok zlasti ob drsti), pod Vinico se pa redčijo in izginejo.

Pri Vinici ugaja Kolpa ribam posebno, kar dokazuje njeno nekdanje bogastvo v tem kraju. L. 1911. n. pr. so ujeti pri Vinici v razdalji 3 km nad 150 sulcev, največ v teži okrog 5 kg. Bilo jih je pa med ulovljenimi tudi mnogo s težo okrog 1 kg. Nekako ob istem času so ujeti v mrežo štirje ribiči z dvema čolnoma med Gunglovim mlinom pod Vinico in Prokšeljčevim v Učakovcih (razdalja med obema kakih 400 m) v enem dnevu dva stara stota raznih rib.

Ko sem hodil v drugo gimnazijo, so prinesli Viničaki nekoga dne polno rib v Črnomelj in jih ponujali zastoj. Toliko so jih bili nalovili, da jih niso mogli potrošiti, četudi so jih dali mnogo v dim. Črnomeljski muhtehrani so prišli takrat na svoj račun. Viničaki so seveda plemenite ribe obdržali zase. Črnomeljem so pokazali svojo naklonjenost le z belicami.

Sulci iz Kolpe so neredko presegali težo 20 kg, lipani in postrvi pa 4 kg. Somi žive v Kolpi od Vinice navzdol.

čin priprave: iztrebljeno ribo zavijejo v svež list zelja in jo položijo na razgrebeno žerjavico. Ko se začne zeljni list paliti, obrnejo ribo, da pride gornji del lista na žerjavico. Ko se tudi ta presmadi, je riba pečena in nič opajlena. K taki ribi radensko vino, prijaznost in gostoljubnost radenskih bobkov (prišverek so dobili po ovcah in kozah, ki so jih redili prej v velikem številu) — kaj hočeš še več? Ti ljudje so res iz srca veselji, da se oglašijo pod njihovo streho in da ti morejo postreči. Za povračilo ne vprašajo. »Ostani zdrav, pa si nam platil!« je njihovo geslo.

Kdor pozna Radence, se bo morda namuznil pri hvali radenskega vina. Res je, da se Radenci sami šaljijo, da sta morala gosta preje dva držati, tretji mu je pa vlivl vino v usta, da ni ušel pred njihovo kislico, toda zdaj trgajo pozneje in ravnavo z vinom boljše, da ga z veseljem pijes in da ne postajajo pri pitju vedno bolj žalosten, temveč da ti kmalu mineta resnost in pamet.

Prav zaradi gostoljubnosti obkolpskih prebivalcev s pozicije polno govoricu in zaradi nebeskega miru pokrajine» teh krajev ne pozabi, kdor se svetlobe njih je nasesal.

Najbolj zanimiva ribja lov na Kolpi je nočna lov s svečnikom. Nekako meter pred kljunom ladje je na kljunu nad vodo pritrdjen okrogel svečnik, v čigar železni oboj so vtaknjene okrog in okrog luči (naprepene trske), ki osvetlujejo dno. Ribič stoji na prednjem koncu ladje, tako da mu ne jemlje luč vida, in nabada ribe z ostmi. Vozač pa ravna čoln.

Da pase polhe hudič, je znano. Ob rib in rakov nekaj zelo bogati Kolpi pa živi tudi vera v pastirja rib in rakov.

Bil je meter debel sneg. Kolpa je bila mirna kakor olje. Na pobočju je pa sumelo, kakor bi kdo peljal voz suhega listja. Bila je trda noč. Ribiča sta že dolgo lovila, a ničesar ujela. Vozača je bilo zaradi čudnega šumenja močno strah in je silil domov, ostričar pa se ni hotel vrniti brez plena. Rib se je srebrilo v luči svečnika pod čolnom vse polno, a nobene ni mogel nabosti. Ko sta prilovila do kraja, ki se zove »Pri hruškah«, se je ribič razjezil: »Hudič, barem eno ribo naj ujamem, da se ne bom mučil zaman!« Komaj je to izgovoril, mu je običala na osten velika, mršava riba — pravi dar hudiča. V grozi sta jo ribiča pobrala domov.

Rakar Jure je lovil ponoči rake in ujel izredno velikega, krnastega raka z eno nogo. Vesel ga je potisnil v svoj torbaček. Naenkrat začuje od vode zamolkli glas: »Krnec, kje si?« Rak odgovori: »V Juretovi torbici.« Juretu so privzdignili lasje klobuk, vrgel je torbaček od sebe in jo pocedil domov čez kamen in trn.

Rakov je bila Kolpa do nekako 1880. leta polna. Zavoljo kuge so izginili. Siriti se je začela kuga od zgoraj navzdol, kar sem ugotovil tudi za Poljansko Soro. To je za proučevanje kuge važno. V zavedni literaturi pa sem čital doslej obratno trditev, ki je napačna. Kolpski raki so sloveli daleč čez meje naše dežele kakor oni iz njene pritoka Lahinje. Nad Lazi so našli pred dvema letoma v Kolpi še dva lepa žlahtna raka, a so ju pokončali. Najbda bi pričala, da so po doigoletni izumiranju postali raki neobčutljivi za kugo. Od poskusov nasajanja namreč najdena raka ne izvirata. Da bi se pa brez umetnega zasajanja zaredili, ni misliti, ker jim človeška roka ne prizanaša.

Rake so lovili največ z roko v luknjah brega in pod kamenjem v vodi. Lovili so jih pa tudi v rašice, to je: v koške iz vrba ali iz mrezevine. Za vado so nastavljal v koških pečene ali surove klinčice, jetra, žabe itd. Zelo priljubljena je bila lov s šibami. Na žerjavici so opekli manjke, da so požoltili, jih zavili v jelšev list, dali v precep šibe in potaknili v vodo. Po 30 do 50 takih vad je potaknil v vodo en rakar in jih pregledal ob časa do časa, ali je na kateri obvisel rak. Lovili so jih tudi na suhem z lučjo. Rak namreč rad prilze ponoči na breg. Rakov je bilo toliko, da so bili skoro brez cene. Zdjaj se dobe v Belokrajini žlahtni raki samo še v Turnšćici pri Dragatušu.

Dokler je bilo rakov, se ljudje niso toliko brigali za ribe. Do zadnjih let je bil ribolov prost. Kranjci so lovili na svoji Hrvti na svoji strani, in lepi slogi so se pa prevažali drug k drugemu. Zdjaj je Kolpa razdeljena v zakupne revirje. Kakor da bi se hoteli ljudje maščevati za izgubljeno pravico, lovi vse vprek in poka dinamit na naši in hrvaški strani, da so skale v Kolpi že skoraj vse prevrnjene. Lov z dinamitom je nevarna in v svotrgovno učinku grozna. Če pustiš na patroni daljšo vžigalno vrvice, ki jo moraš dobro z lojem namazati, da ne pride voda do smodnika, in jo vržeš v vodo, se delajo ob gorečem smodniku mehurčki, ki privabijo množico rib v bližino. Naenkrat počni, curki vode se zaženo v zrak, na površini pa leže velike in male ribe mrtve. Kar

je bilo ribjega rodu v območju dinamitne patrone, je vse mrtvo. S sakom pobere dinamita večje ribe, male pusti. Pa tudi ta grozni način lovi oklepa s strastjo nekateri. Vem pri Vinici za fanta, ki je izgubil pri metanju dinamita prste, pa vendar ne odneha. S cigareto prižiga dinamitno patrono in jo meče v vodo s krmo rok.

Ako izprašuješ ljudi, če kaj love, zanika to vsakdo. Nekei znan ribolovec se mi je zaklinjal pri majki in svojih jetrih, da ne lovi, češ da ga naj sicer vzame pri pričji vrag. Ko sem mu odvrnil, da najbrže ne verjame v vrage, mi je resno odgovoril: »Vrag je, toda tako globoko v zemlji, da ne more do nas.« Nekei mlinar mi je rekel, da si ne privošču ribe niti takrat, ko ga Bog ne vidi, to-je: na božični večer, ko se še ni rodil, in na veliki petek, ko je umrl.

Rimljani so rekli: qui nescit negare, nescit regnare. Če zamenjam regnare z viverse, bi se reklo to po naše: kdor ne zna tajiti, ne zna živeti. Mnogo ljudi je prešlo koristarsko šolo, raztrovanost in pokvarjenost ter moralna razpasenost sedanjega časa prispevajo svoje, dobrega zgleđa pa ne dajejo niti oni, ki bi po zakonu morali skrbeti za ribji rod. Suilce love v drsti in na trlih, izven drsti jih mečejo pod mero iz vode, prepovedanega časa ne poznajo itd. Tako je rib vedno manj. Nekei star mož mi je tožil, da je izginilo od Kolpe z raki in ribami vse veselje.

Od drugih vod v Belokrajini moram omeniti Lahinjo (27,9 km), Dobljčanka (8 km) in Krupo (6 km). Ti dve sta pritoka Lahinje. Kakor Kolpa imajo tudi te vode močan izvir z večjim ali manjšim ar.fiteatralnim, skalnatim ozadjem. Lahinja in Dobljčanka se odlikujeta z lepimi okljuki (meandri). Najmočnejši je izvor

Dobljčanka, ki je nad deset metrov globok in skoro okrogel s premerom približno 20 metrov. Pred kakimi sto leti je bil tu po ustnem sporočilu le v dragi ležeč močan studenec, do katerega je vodilo prek 40 v zemljo in kamen vsekanih stopnic.

Dobljčanka je skoro do izliva v Lahinjo pri Črnomlju mrtva in za kopanje manj pripravna. Ima mnogo belic in ščuk ter bi bila kot Krupa primerna za postrvjo rejo, če bi se belice iztrebile.

Lahinja je topla. V njej so imeli že Rimljani pri Rosuljah svoje kopališče. Dno dotičnega mesta so bili prevlekli s kamenitimi ploščami, da jih ni motilo pri kopanju blato in rastline.

Kakor klini in mrene, dosežejo v teh vodah tudi ščuke lepo velikost. V Dobljčanki in Lahinji so ujeti v moji mladosti ščuke do 20 kg. Od onih, ki so bile izmerjene in stehane, je bila največja 22,5 kg. Merila je 1,70 m. V Lahinji so tudi somi, ki dosežejo težo do 25 kg. Ob drsti prihajajo vanjo iz Kolpe tudi sulci, a sedaj redko.

Ščuke gredo v teh vodh rade na varalico, sigurno ga pa dobiš, če ji nastaviš pod grmom prek noči živega vadmaka.

Uničevanje rib v teh vodah je v primeri z onim v Kolpi neznatno, o smotnem ribogojstvu pa tudi tu ni govora.

Rac je na zimo v vseh treh potokih precej.

Mnogo zanimivosti bi nudilo jamarjem raziskovanje zjedov in porečju belokranjskih vod.

Kdor pa hoče prislusniti utrupu belokranjske duše, naj prebije par noči v kakem mlinu, ko donajajo moški in ženske, tvorijo z osli ali dovažajo z volli pšenico, rž, jetcmen in koruzo (debelajo) ter čakajo na zmetlje.

Dr. J. L.

»Blagor mu, komur plodiš« ...

Spokojno počivaj pod belino snega in sanjaj o dneih, ko bodo krepke, miščaste roke držale plug in rezale brazde v tvoje oprse, sanjaj o klenem zrnu, ki bo padalo v tvoje naročje, kjer bo vsklilo in se razvilo. Za plugom se odgrinjaj in spreminjaj vase škričankovo pesem. Zarko sonce te ogreva in Bog blagoslovila tebe in očara, seme in sejalka, razvoj in rast, cvet in sad.

V tvojo rano pomlad se okrog hiš odraža platno od zelene trave, ki ga polivajo dekleta in presajajo roženkavrt, rožmanji in nageljni, da so okna v zelenju in cvetju. Pesmi glas gre skozi vas in se ustavi pri orah in sejalkah na polju.

O Gregorjevem se ženijo ptički in deca išče po grmovju kolačkov in pogacič, ostankov vesele svatovščine. Lastovice se vračajo, obletavajo svoja gnezda, jih popravljajo in znašajo za nova, za mladi rod.

V vinogradu se solzi trta od same radosti, da je pognal sok, ki bo razvijal mladice, na katerih bo o Vidovem zadičalo po cvetju, ki se bo razvijalo v jagode. Velika maša jih bo oprasila in v jeseni bo viselo sočno grozdje v veselje vinogradnika.

V trtju cvete rožnatardeča breskev in češnje ob hišah in lozah so vse bele, kol vesele neveste, po njih šume čebulice in skrajno sladki sok. Ko zajaše sveti Jurij v svate, siplje nežno zelenje na bele breze in trosi cvetje vsepovsod, kamor zadirja v svate. Njemu ne čast in prihod vodi deca zelenega Jurija, ki jih izbavi v pastirovanje. V pomlad zadisi od cvetja da se širi vonj, kakor v cevkvi ob veliki maš. Pesmi se glase čez griče in doline. Ti jih vsrkavaš in vsa si lepa, kakor je lepa pesem, ki te opeva.

Sonce se dviguje nad teboj in te ogreva, da zehiš in valoviš v zlatem klasju in zelenju travnikov.

Na kresni večer zagorijo kresovi v zvezdnato noč. To so plameni ljubezni do tebe, zemlja, ko pride sveti Janez, da blagoslovi domove, kjer je zatanknjen ob oknih in vratih zelena praproč. Mladina raja okrog kresov, poje in skače čez žareče zublje. Dekleta mečejo zelene vence na streho in katera venec obstane na njej, tista se do leta omoži. Pod zaglavje si položijo vejico breze in v sanjah vidijo svojega ženina, matere pa polagajo v zibelko dišeče liste plahitice, da izgubi mora moč do otroka. S prapotjo nasteljejo hišo in hlev, da pride sveti Janez in blagoslovi ljudi, živino in dom.

Po žetvi se zaprašijo podi in misel mladine splava v dobo ženitovanja, ko dekleta okrasijo konje in voz, na katerem je nalozena bala. Skrinje so polne zlate pšenice in belega platna, na vrhu pa kolovrat ves z rožami napleten. Godec nateza harmoniko in čuva peto kolo, velik hleb kruha. Ob šranganju je veselo, kakor pri vseh narodnih običajih o božiču, novem letu, o kraljevem, veliki noči, pri kstih in porokah.

V jeseni zapoje pesem, ko gredo možje in fantje žene in dekleta v trtje Ob trgatvi gre pesni glas v deveto vas.

V vseh letnih časih si lepa, ti naša Bela Krajina. Pomladi zelena, da jemlješ vid in pogled. Ko cvete lan, si vsa sinja, kakor morje in nebo. Ob zorečem žitju vsa zlata, kakor sonce, jeseni vsa polna žlahtnega sadu in pozimi vsa bela. Sonce, ki pride izza hrvaških hribov te obseva, da zžare tvoje poljane v rubinasti barvi.

Najlepša si jesen, ko so vse tvoje loze en sam plamen spreminjajočih se barv, ko se zbiraš lastovice, ki obkrožajo hiše svojih gnezd, sedajo na križe vaških cerkva in odletijo v času, ko romajo procesije z brenjami na hrbtu v vinograde s pesmijo in vriskom na ustnicah.

Pa grmovju se svetlikajo srebne pajčevine, polne biserne rose, sonce se igra z barvami, rahel veter jih odnaša, da zaplavajo v zraku in nosijo zadnje pozdrave čez tih polja in vrtove.

Polagoma zasnanjaš v zimski sen in spanje, a srce je vedno pri tebi in ob tebi. Iz vseh daljnih daljav gredo misli k tebi, zvon domače vasi se spaja z glasom zvona, ki je izvalil toliko tvojih ljudi.

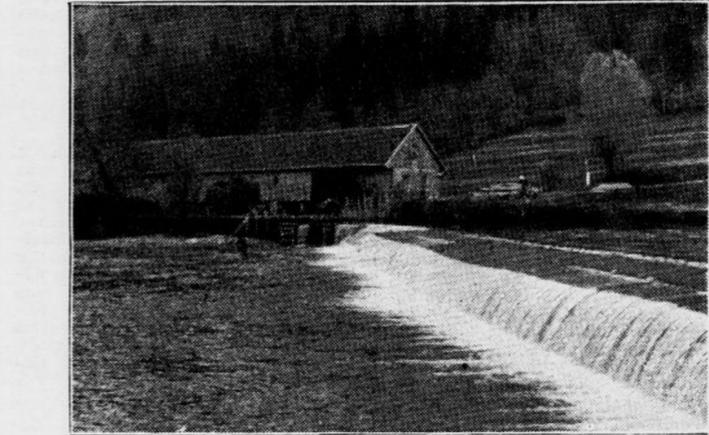
»Hamburk, Hamburk!«

V tujini so se zarili tvoji sinovi v zemljo in tožno nam o njih poje tvoj veliki sin.

Z bolestjo mojega srca bodi pozdravljena ti tožna Bela Krajina, ko vasujejo moje misli pri tebi iz dneva v noč, in noči v beli dan z Zupančičevimi besedami:

»Sveta si, zemlja, in blagor mu, komur plodiš.«

Mara J. Tavčarjeva.

Tolmuni pod jezovi na Kolpi so najbolj priljubljena lovišča sportnih ribičev

nekaj širši pas take aluvijalne ravnice, ki ga zvejo Hrvti »Kranjski Banat«.

Ce je gora nad Kolpo mlada ali jo pestri jesen ali jo je ločil za nekaj mescev sneg od sveta, v tej soteski vlada vedno mir, ki ga prekinja le šumenje vode. Redko pretrepa tihoto človeški glas. Tudi pri mlinskih priklenjeni psi nimajo vzroka za vznemirjenje. Kar je ljudi tu, žive spokojno. Dogodki po svetu jim ne jemljejo spanja. Ko sem letos potoval ob bregu Kolpe od Colnarjev do Adlešičev, posedal pri hišah ter se menil z ljudmi, me ni niti eden vprašal, kako je z vojsko. Sele pod Severinom, nekdanji lasti knezov Frankopanov, mi je pripovedoval na hrvaški strani kmet, ki je šel z vozom po pšenico, kaj je slišal na lastna ušesa (vero mu veruj!) iz radia v neki gostilni v Ogulinu. Bile so tako strašne stvari, da so se mi skoro vzdigovali lasje na goli glavi.

Pred Vinico se obrežna ravnica na naši strani razširi, se za Vinico zopet zoži in začne šele za Adlešiči prehajati v gribeljsko-metliško polje.

Včasih, ko je bila cesta med Brodom in Kočevjem še slabša kakor zdaj in še ni bilo avtobusne zveze med tema krajema ter tudi ne kočevske železnice, je bilo ob gornjem toku Kolpe več življenja. Kostelci, uskoški priseljenci, so trgovali večinoma s Poljansko dolino, ki je težila k Severinu, Ogulinu in Srbskim Moravicam. Tudi občevanje med slovensko in hrvaško stranjo (prej so rekli samo kranjska in hrvaška stran, kar slišiš danes redko) je bilo živahnije. Vršilo se je in se še vrši s čolni. Mladina hodi sicer še danes rada z naše strani na hrvaško stran v vas in v kolo (na ples) k veselim, poskočnim hrvaškim curam, a prej so se po opravihki drožili z enega brega na drugi bolj pogosto tudi starejši. Mlinarji, žagarji, kovači, sploh obrtniki so bili večinoma na naši strani.

Ce je oblast na dolino Kolpe pozabila in še do danes ni ustvarila potrebnih občil, je pa ni pozabil Bog. Kako pripravna je Kolpa za plavače in veslače, sem že omenil, nič manj ugodna pa ni za lovsko-ribiške sportnike. Lovcu sicer ne nudi danes mnogo prilike za udejstvovanje. Pred petdesetimi ali šestdesetimi leti pa je bilo na Kolpi pozimi vse črno rac in gosi. Danes so jate redkeje in maloštevilnejše. Stari lovci so mi pripovedovali, da so začele pojmati, odkar je stekla železnica Zagreb - Reka (1873). To opazovanje preprostih ljudi je zanimivo, ker so tudi šolani ptičeslovci ugotovili vpliv železniških prog na selilna pota selivk.

Za ribiča je bila Kolpa do nedavnega še raj. Ta voda ima obilico ribje hrane, mnogo plitvin, kjer se lahko zarod redi pa tudi mnogo globokih in krnic za velike ribe. Deloma je mirna, deloma strušna, tako da ima primerne življenjske prostore za razne vrste rib. Sicer naraste zaradi

Čim niže pridemo, tem več jih je. Eksemplari po 40 do 50 kg niso bili redki.

Pod Predgradom se izliva v Kolpo Dolški potok, ki izvira in se izliva v vasi Dol. Ko sem hodil v ljudsko šolo, je mrgoleto lo po postvri. Po 2 kg težke niso bile nič posebnega. Lovili so jih z ostmi, ki jih je koval Picketov kovač, včasih pa tudi s trovilom. Vadiče (ribnice) in trnka ni nihče uporabljal. Danes je potok izlovljen, k čemur niso pripomogli v tem primeru dcačini, ampak razni športniki iz daljnih belih in stoinih mest to- in onstran Kolpe, ki so samo jemali in ne tudi dajali, to je: skrbeli za zarod.

Dolski potok nam je lep dokaz, kako zmotna mnenja širijo taki športniki v ribiško literaturo. V nekem ribiškem listu čitaš namreč lahko, da žive v Dolskem potoku samo košenilke. Seveda, če ne puščiš postrvi zrasti kijub dobri hrani, ki ji jo nudi potok!

Sportni ribič ni vsak, ki ima športno kapo ter drago ribnico, tudi ne naredi dobrega ribiča debela mošnja, kakor ne postane iz starega psa nikdar dober lovec.

Ribarili so in ribarijo v Kolpi kar v vsej Belokrajini z mrežami in z ostmi, manj s trnki. Za vuzamski post si je ta ali oni preskrbel ribe tudi s trovilom. Lovci so jih streljali s puškami, včasih je pa počil tudi kak dinamitni patron, zlasti na hrvaški strani, kjer se je dinamit vedno lahko dobil in se še dobi. Poleg saka, vrše, tenetke in stavnice je bila najbolj priljubljena mreža jadranka. To je dober meter visoka, 14—16 m dolga mreža s tremi vrstami oken: zunanjo po 20, notranjo pa po 5 in 3 cm. Uporabljali so jo pri tanki in debeli vodi, največ ob skalah.

Zanimivo je, da niso obteževali stari belokranjski ribiči stavnic s svincem, ampak z obtežniki, žganimi v obliki hrušk iz brne, iz kakršne se žgo lonci.

Ribe so kaj radi pekli na prostem kar na žerjavici. V Radencih sem videl ta na-

Čin priprave: iztrebljeno ribo zavijejo v svež list zelja in jo položijo na razgrebeno žerjavico. Ko se začne zeljni list paliti, obrnejo ribo, da pride gornji del lista na žerjavico. Ko se tudi ta presmadi, je riba pečena in nič opajlena. K taki ribi radensko vino, prijaznost in gostoljubnost radenskih bobkov (prišverek so dobili po ovcah in kozah, ki so jih redili prej v velikem številu) — kaj hočeš še več? Ti ljudje so res iz srca veselji, da se oglašijo pod njihovo streho in da ti morejo postreči. Za povračilo ne vprašajo. »Ostani zdrav, pa si nam platil!« je njihovo geslo.

Kdor pozna Radence, se bo morda namuznil pri hvali radenskega vina. Res je, da se Radenci sami šaljijo, da sta morala gosta preje dva držati, tretji mu je pa vlivl vino v usta, da ni ušel pred njihovo kislico, toda zdaj trgajo pozneje in ravnavo z vinom boljše, da ga z veseljem pijes in da ne postajajo pri pitju vedno bolj žalosten, temveč da ti kmalu mineta resnost in pamet.

Prav zaradi gostoljubnosti obkolpskih prebivalcev s pozicije polno govoricu in zaradi nebeskega miru pokrajine» teh krajev ne pozabi, kdor se svetlobe njih je nasesal.

Najbolj zanimiva ribja lov na Kolpi je nočna lov s svečnikom. Nekako meter pred kljunom ladje je na kljunu nad vodo pritrdjen okrogel svečnik, v čigar železni oboj so vtaknjene okrog in okrog luči (naprepene trske), ki osvetlujejo dno. Ribič stoji na prednjem koncu ladje, tako da mu ne jemlje luč vida, in nabada ribe z ostmi. Vozač pa ravna čoln.

Da pase polhe hudič, je znano. Ob rib in rakov nekaj zelo bogati Kolpi pa živi tudi vera v pastirja rib in rakov.

Bil je meter debel sneg. Kolpa je bila mirna kakor olje. Na pobočju je pa sumelo, kakor bi kdo peljal voz suhega listja. Bila je trda noč. Ribiča sta že dolgo lovila, a ničesar ujela. Vozača je bilo zaradi čudnega šumenja močno strah in je silil domov, ostričar pa se ni hotel vrniti brez plena. Rib se je srebrilo v luči svečnika pod čolnom vse polno, a nobene ni mogel nabosti. Ko sta prilovila do kraja, ki se zove »Pri hruškah«, se je ribič razjezil: »Hudič, barem eno ribo naj ujamem, da se ne bom mučil zaman!« Komaj je to izgovoril, mu je običala na osten velika, mršava riba — pravi dar hudiča. V grozi sta jo ribiča pobrala domov.

Rakar Jure je lovil ponoči rake in ujel izredno velikega, krnastega raka z eno nogo. Vesel ga je potisnil v svoj torbaček. Naenkrat začuje od vode zamolkli glas: »Krnec, kje si?« Rak odgovori: »V Juretovi torbici.« Juretu so privzdignili lasje klobuk, vrgel je torbaček od sebe in jo pocedil domov čez kamen in trn.

Rakov je bila Kolpa do nekako 1880. leta polna. Zavoljo kuge so izginili. Siriti se je začela kuga od zgoraj navzdol, kar sem ugotovil tudi za Poljansko Soro. To je za proučevanje kuge važno. V zavedni literaturi pa sem čital doslej obratno trditev, ki je napačna. Kolpski raki so sloveli daleč čez meje naše dežele kakor oni iz njene pritoka Lahinje. Nad Lazi so našli pred dvema letoma v Kolpi še dva lepa žlahtna raka, a so ju pokončali. Najbda bi pričala, da so po doigoletni izumiranju postali raki neobčutljivi za kugo. Od poskusov nasajanja namreč najdena raka ne izvirata. Da bi se pa brez umetnega zasajanja zaredili, ni misliti, ker jim človeška roka ne prizanaša.

Rake so lovili največ z roko v luknjah brega in pod kamenjem v vodi. Lovili so jih pa tudi v rašice, to je: v koške iz vrba ali iz mrezevine. Za vado so nastavljal v koških pečene ali surove klinčice, jetra, žabe itd. Zelo priljubljena je bila lov s šibami. Na žerjavici so opekli manjke, da so požoltili, jih zavili v jelšev list, dali v precep šibe in potaknili v vodo. Po 30 do 50 takih vad je potaknil v vodo en rakar in jih pregledal ob časa do časa, ali je na kateri obvisel rak. Lovili so jih tudi na suhem z lučjo. Rak namreč rad prilze ponoči na breg. Rakov je bilo toliko, da so bili skoro brez cene. Zdjaj se dobe v Belokrajini žlahtni raki samo še v Turnšćici pri Dragatušu.

Dokler je bilo rakov, se ljudje niso toliko brigali za ribe. Do zadnjih let je bil ribolov prost. Kranjci so lovili na svoji Hrvti na svoji strani, in lepi slogi so se pa prevažali drug k drugemu. Zdjaj je Kolpa razdeljena v zakupne revirje. Kakor da bi se hoteli ljudje maščevati za izgubljeno pravico, lovi vse vprek in poka dinamit na naši in hrvaški strani, da so skale v Kolpi že skoraj vse prevrnjene. Lov z dinamitom je nevarna in v svotrgovno učinku grozna. Če pustiš na patroni daljšo vžigalno vrvice, ki jo moraš dobro z lojem namazati, da ne pride voda do smodnika, in jo vržeš v vodo, se delajo ob gorečem smodniku mehurčki, ki privabijo množico rib v bližino. Naenkrat počni, curki vode se zaženo v zrak, na površini pa leže velike in male ribe mrtve. Kar

Minuta pomenka Za življenje in za vsak dan

pravi odgovor na svoja vprašanja in sedaj stremite samo še po notranjem miru, ki ga iščete v naravi. Mislim, da ga boste našli.

GORJAN

Zagrenjena duša odseva iz vašega rokopisa. Nekdanja sreča se vam je spremlila v bolečino, ki vas grize noč in dan. K tej bolečini je pristopil še obup mračnih dni, ki vas zdaj tarejo. Spriznajte se z mislijo, da se preteklost ne vrne in snujete načrte za bodočnost.

I. K.

Glavna vaša napaka je nagla jeza. Če vas nič ne razdraži, ste sijalen človek, toda kakor hitro vas popade togota, izgubite svo razsodnost in tedaj ste pripravljeni ubiti svojega rodnega brata. Bodite razsodni in ohranite pričnost duha tudi v takih situacijah.

JANKO IN METKA

Janko je resen, možat, skrben in delaven. Za svojce je pripravljen vse storiti in vse žrtvovati. Dober in zdrav je kakor kmečki kruh. Metka je vedno dobre volje in polna upanja. Če je še ljubezen, potem vama ničesar ne manjka za srečno življenje.

SIRIJA

Vi ste človek, ki ne more brez družbe živeti in ki išče neprestano novih vezi. Družba vam je barometer osebnega razpoloženja. Če je družba vesela, ste tudi vi. Če je družba razburjena, ste tudi vi. Stremljenja in skrbi družbe so vaša stremljenja in vaše skrbi. Zato z lahkoto pozabljate svoje skrbi, pa tudi svojih stremljenj nimate. Za vas je ednina nepotrebna in osebni jaz nadležen.

EGIDIJ

Na vaša vprašanja ne morem pravilno odgovoriti, ker je priloženega rokopisa premalo in ker mi niste dali nobenih podatkov.

VERA T.

Ker kaže priloženi rokopis dobrega in pohlevnega človeka, ki nima mnogo zahtev od življenja, zato vam svetujem zakon z ním. Glede vašega značja pa bi pripomnil, da ste včasih preveč lahko-miselni.

L. Azkula.

Tihotna pokrajina pod Kučarjem ob Kolpi

SPORT

Nedelja priprav za nogometno sezono

Dve prijateljski igri doma

Ena ob 16. na igrišču Jadrana, druga ob 16.30 na igrišču Ljubljane — Na vsaki je bilo po 200 gledalcev

Mars - Uskok (Zagreb) 1:1 (0:0)

Ljubljana, 25. avgusta. Na igrišču Ljubljane je bila danes odigrana prijateljska tekma med Marsom in zagrebškim Uskokom. Gledalcev je bilo okoli 200, ki pa so glede igre to pot le pršli na svoj račun, ker sta obe enajstoričnici zaigrali prav živahno.

Mars je za to tekmo postavil na igrišče enajstoričnik, ki ga bo zastopala v bodočih tekmah slovenske lige. Moštvo danes ni zaigralo v prav dobrem stilu, ker kljub prav dobri obrambi trojice krilci niso imeli dobrega dneva in se je precej poznalo, da ni bilo v sredini Sočana. Napad je v prvem delu igre zadovoljil, le pred golom je še vse preveč netočen, v drugem polčasu pa vsa petorica ne zasluži niti zadostne ocene.

Uskokova enajstoričnica je prav dober prvorazredni klub Zagreba, ki je že drugič na ljubljanskem tleh dokazal, da ga je težko premagati. Najboljše orožje moštva je obramba s prav dobrim vratarjem, krilci lepo podpirajo napad, ki pa pred golom nima potrebne odločnosti, kar je pa najvažnejše za uspeh.

V prvem delu igre je igra zelo živahna in zanimiva. Mars je neprestano na nasprotnikovi polovici, toda pred golom je napad vse preveč odločen in tako se brez gola konča prvi polčas.

V drugem delu igre gostje že v prvih minutah hudo napadejo in v 10. min. po desni zvezi, ki ostro strelja, dosežejo prvi uspeh 1:0. Marsov napad je pred golom obupno netočen, vendar v 18. min. po zaslugi Doberleta uspe Piskarju doseči

izenačenje 1:1. Tako ostane potem do konca igre.

Sodil je g. Erlich. V predtekmi je Grafika zaslužno odprala rezervo Marsa kar s 6:0 (3:0).

Bratstvo : Jadran 6:2 (3:1)

V Trnovem je Jadran imel v gostih moštvo Bratstva z Jesenic, ki je pred 200 gledalci pokazalo zelo ofenzivno igranje, tako da je domači nikakor niso bili kos.

Gorenjci imajo za bodočo borbo v prvenstvu pripravljeno močno enajstoričnico. V obrambi, ki je prav dobra, je bil odličen bivši Jadranaš Markič, srednje vrsto vodi prav dobro Zavri v napadu pa imajo v krilih Janežič in Marnu najboljši moči. Jadranaš enajstoričnica je kljub enakovredni igri v polju po krivdi rezervnega vratarja izgubila igro, branilca sta bila na mestu, krilci pa so zaigrali slabo in tako tudi napad ni imel lahkega dela.

V prvem delu igre je Bratstvo kar mogoče trikrat uspešno in je Jadranaš šele po Lenarčiču uspejo postaviti na 3:1. Igra je živahna in zanimiva z obeh strani, toda gostje so v napadu zelo odločni in le prav dobra igra branilkega para jim omogoči še večji uspeh.

V drugem delu igre se slika ni mnogo izpremenila. Gostje so neprestano v napadu, pa tudi domači so odločni, le pred golom nimajo strelcev. Bratstvo po Janežiču in Marnu povša rezultat na 5:1, za Jadran pa Goli zniža na 5:2. Za zaključek pritise gostje še enkrat in postavijo končni 6:2.

Sodil je g. Lukežič. V predtekmi so juniorji Jadrana zmagali nad juniorji Korotana s 3:0 (3:0).

Slab nogomet v Celju

Slavija (Maribor) : Jugoslavija 5:3 (0:3)

Celje, 25. avgusta. Na novem Jugoslavijinem igrišču na Spodnjem Lanovžu, ki pa je še v zelo slabem stanju, je bila danes odigrana prijateljska tekma med Slavijo s Pobrežja pri Mariboru in domačo Jugoslavijo, ki se je končala z zmago mariborske enajstoričnice. Tekma je bila na zelo nizkem nivoju ter je pokazala, da je celjski nogomet v zadnjem času precej padel.

Do odmora je bila igra dovolj živahna in je močno prevladovala Jugoslavija, ki si je pripravila do odmora tri gole naskoka. V drugem polčasu so Mariborčani takoj v začetku dosegli dva zgoditka — eden med njimi je bil lasten gol domačega branilca — kar jih je tako okorajžilo, da so začeli še huje napadati in so potem res še trikrat potresli nasprotnikovo mrežo.

Za prireditve kljub lepemu vremenu v Celju ni bilo mnogo zanimanja. Sodil je g. Presinger.

V predtekmi je drugo moštvo Celja zmagalo nad drugim moštvom Jugoslavije s 4:1 (1:0).

Moščani na Rakeku

Moste : Javornik 6:1 (4:1)

Ljubljana, 25. avgusta. Najmlajši ljubljanski prvorazredni klub — moštvo STK Most — je danes gostoval tukaj proti domačemu Javorniku. Za tekmo je bilo med občinstvom precej zanimanja. Vreme je bilo izredno lepo, prikazani sport tudi prav dober.

Igra je sprva potekala za obe strani enakovredno, toda kmalu so pobudo prevzeli Moščani, ki so si do odmora osigurali tri gole naskoka. V drugem polčasu so si domačini precej opomogli, toda taktično je bilo že prepozno. Vsekakor je treba pripomniti, da je v rezultatu 6:1 zmagava gostov izražena nekoliko previsoko. Tekmo je sodil g. Jovanovič.

Domača rivala v Mariboru

Maribor : Rapid 4:2 (1:1)

Maribor, 25. avgusta. Zadnji termin pred pričetkom prvenstvenega tekmovanja je Maribor izkoristil za dober trening in odigral na Rapidovem igrišču prijateljsko nogometno tekmo z Rapidom. Kljub temu, da v Mariboru že dlje ni bilo nobene nogometne tekme, je bilo za tekmo prav malo zanimanja in je prišlo na igrišče le okoli 150 gledalcev.

Oba nasprotnika sta nastopila z nekaterimi novimi močmi, ki so se izkazale kot prav dobre. Maribor je imel boljše moštvo in je predvedel povsem zadovoljivo igro ter tudi zaslužno zmagal. Zlasti je ugajal napad, pa tudi krilska vrsta in ožja obramba sta ustrezali. Rapid si je vidno prizadeval, da bi dosegel čim ugodnejši rezultat in je moštvo zaigralo z vsem enanjem in veliko poštvovalnostjo. Poznalo pa se je, da igralcem manjka kondicijskega treninga. Se najbolje se je odrezala napadalna vrsta, medtem ko je bila ožja obramba zelo nezanesljiva.

Igra je potekala skoraj v prvenstvenem stilu, bila pa je vendarle v splošnem fair. Sodil je g. Orel.

Uspeh Svobode v Kranju

Svoboda : Kranj 4:1 (1:0)

Kranj, 25. avgusta. Ljubljanska Svoboda je danes tukaj zaslužno in prepričevalno zmagala nad kranjsko enajstoričnico. Gostje so tokrat nastopili kompletni in so kranjsko publiko presenetili z lepo tehnično in poštvovalno igro. Pri njih se je posebno odlikoval vratar Rogelj in njegov brat kot srednji krilec ter slednjič »stari« in poštvovalni Habicht. Pri Kranjčanih sta se močno trudila bivša ligaša Grntal in Žitnik, ki pa sta nazadnje le morala položiti orožje.

Gole so zabili za Svobodo Smole in Kobal po dva, za Kranj pa je dal častni gol v zadnji minuti igralec z desnega krila. Tekmo je sodil g. Senica.

20 ligaških klubov je startalo

Najbolje sta začela Gradjanski in BSK

Včeraj je bila prva jesenska prvenstvena nedelja, ko je v hrvatski in srbski ligi nastopilo že vseh 20 ligaških moštev. Doseženi rezultati seveda še ne dajo sklepati, kaj in kako bo s to množico kandidatov za boljša mesta v tej družbi, toda že pri prvem startu sta se v obeh ligah krepko uveljavila oba favorita in zmagovalca lanske enake konkurence. Gradjanski pri Hrvatih in BSK pri Srbih. O tekmah samih imamo naslednja poročila:

Concordia : Hašk 4:3 (3:2)

Zagreb, 25. avgusta.

Prvi zagrebški derby se je končal s čisto zaslužno zmago Concordije. Zagrebški »zeleni« so bili v tej igri ves čas v premočju in so si že do 24. minute preskrbeli tri gole v dobro. Prvega je dal Golub v 13., naslednjega Muradori v 16. in tretjega še Beda v 24. min. Potem je premoč Concordije naglo popustila in začel je napadati Hašk. Hitrec je najprej dvakrat zadel v drog, toda nazadnje je po njegovi zaslugi Horvatović le prišel do strela in znižal na 3:1. Dve minuti pred polčasom je Hitrec precizno streljal mimo vse nasprotno obrambe in dosegel že drugi gol za Haškovece.

V drugem polčasu je bil Muradori četrto uspešen za svoje in sicer v 14. min. V 25. min je Horvatović poslal iz daljave nizke strel na gol in res ukanil presenečnega vratarja ter spet znižal na 4:3. Obe moštvi, posebno Haškovi, so se mnogo trudili, da bi v teh številkah še kaj spremenili, toda ostalo je do konca pri njih.

Gledalcev je bilo okoli 3.000. Domači sodnik Jirasek se to pot ni proslavil.

— Da, gospod, do danes sem v tej sezoni spravil v mrežo 27 golov!
— Čestitam! Jaz pa sem se skupno z današnjim dnevom že štirinajstič prehladil.

Gradjanski : Slavija (V) 6:2 (2:0)

V tekmi med Gradjanskim in varaždinsko Slavijo je bilo moštvo državnega prvačnika velik favorit in je tudi izdatno in zaslužno zmagalo. Kljub temu je treba priznati, da Varaždinci vendarle niso bili tako slabi kakor kažejo številke v rezultatu.

Prvi napad je bil prinesel prvi gol Gradjanskemu, in sicer po Drvodeliču, ki je iz zelo težke pozicije zadel v mrežo. Zaradi pogrške enega izmed branilcev, je Leš-

nik pozneje še enkrat lepo predložil žogo Drvodeliču, ki jo je spet poslal med drogove. V drugi polovici igre se je začela serija golov spet višati. V 10. min. je Lešnik po lepi kombinaciji z Drvodeličem povisal na 3:0. V 16. min. se je Matekalo otresel Vučičlovskega, lepo podal Lešniku, ta pa je z ostrim udarcem četrtič zabeležil uspeh za svoje. Po več hudih napadih je v 25. min. pobežni Cimermančič in s krasnim strelom v kot povisal na 5:0. To je bil najlepši gol igre. Tri minute pred koncem se je isti igralec še enkrat znašel pred golom, pobral tamkaj žogo z glavo in jo potisnil v mrežo.

Split : Železničar 2:1 (1:1)

o — Split, 25. avgusta. Pred 1.200 gledalci so danes domači delavski nogometaši slavili prvo zmago v letošnjem ligaškem tekmovanju. Tekma se je začela s precej raztrgano igro in potekala v lahki premočji domačinov. V 30. min. je Andrijašević zabil gol za domače, toda že tri minute kasneje je Melnjak izenačil. Druga polovica igre je potekala v lahki premočji domačinov. V 30. min. je Andrijašević zabil gol za domače, toda že tri minute kasneje je Melnjak izenačil. Druga polovica igre je potekala precej enakovredno za obe moštvi in že se je zdelo, da bo partija ostala remis. Nekoliko pred koncem pa je Split izbral ugodno situacijo po streljanem kotu in spravil žogo še enkrat v mrežo, kar mu je prineslo zmago in obe točki. Strelec tega gola je bil Kuljiš.

Hajduk : Bačka 6:2 (2:1)

o — Subotica, 25. avgusta. Domača Bačka je v današnji ligaški tekmi proti Hajduku doživela poraz, kakršnega še ne beležijo v klubovih analih. Pri Bački so odpovedali vsi do zadnjega z edino izjemo Sarčevića, ki se je mnogo trudil, pa tudi ni mogel preprečiti katastrofe. Hajduk je nudil sijajno igro, ki jo je z velikim interesom spremljalo samo okoli tisoč gledalcev. Za Hajduka je Batinič ustrelil štiri gole, Alužević pa ostala dva.

Tekmo je sodil zagrebški sodnik Mlinarič.

Slavija (O) : Sašk 1:1 (1:1)

o — Osijek, 25. avgusta. Ligaška tekma med domačo Slavijo in Saškom iz Sarajeva se je končala remis ki je bil dosežen že v prvi polovici igre. Vodilni gol je zabila Slavija v 28. min. iz gneče po Adamoviču. V 44. min. je sodnik Bažant iz Zagreba prisodil proti domačim enajstmetrovko, iz katere je Domoracki dosegel izenačenje. Ta rezultat se ves drugi polčas ni več menjal. Gledalcev je bilo okoli 1.200.

Tekme v srbski ligi

BEOGRAD: Jugoslavija : Jedinstvo 4:0 (3:0). Zelo lepa igra obeh moštev, zmagala Jugoslavija zaslužno. — **BSK : Bask 5:1 (1:0).** Do odmora se je Bask odlično držal, predvsem po zaslugi vratarja Bijeljica, po odmoru pa je BSK dal svojo klasično igro drugega polčasa in zaslužno zmagal.

BOROVO: Bata : Vojvodina 1:0. **PANČEVO: Jugoslavija (Jabuka) : ŽAK 4:0 (3:0).**

SARAJEVO: Slavija : Gradjanski (iz Skoplja) 7:0.

Domači miting ŽSK Hermesa

Atletska sekcija je tudi začela z delom na terenu

Ljubljana, 25. avgusta. Na svojem stadionu v Šiški so danes startali v nekaterih atletskih disciplinah atleti ŽSK Hermesa, ki so s svojim prvim nastopom popolnoma zadovoljili. Pokazali so, da je tudi ta Hermesova sekcija, da si že več let obstaja, začela pod vodstvom g. Peroviča z resnim delom, ki bo gotovo uspešen, če bodo atleti nadaljevali s takim veseljem, s kakršnim so začeli. Nastopilo je na današnjem mitingu vsega 18 atletov, kar je čisto lepo število. Čeprav se še vsem pozna da so začetniki, so nekateri s svojimi rezultati prav zadovoljili in pokazali, da tiči v marsikom velik talent. Mnogo je pripomogel do tega, da je bilo po tako kratki dobi že mogoče prirediti miting, gotovo tudi prof. Žorga, ki je dal »novopečenim« atletom prve nauke in nasvete o treningu.

Za najboljšega atleta se je na tem mitingu izkazal Gomezel Mirko, ki je zmagal na 100 m, v metu kopja, krogle ali diska. Njegovi rezultati so sicer več ali manj povprečni, toda omeniti je treba, da je metal skoraj brez vsake tehnike! Z vestnim treningom bo te rezultate lahko v kratkem času precej popravil. V tekih na 800 in 1500 m je seveda z lahkoto zmagal Starman Adolf in sicer obkraj pred svojim bratom »maratoncem« Janezom. Od ostalih so se pokazali v precej dobri luči še Sočan, ki bi s pravim treningom zlasti dobro metal kopje, dalje Rože in Peternej, ki je v prvem predteku na 100 m postavil najboljši čas 12,3, kar je glede na izredno mehko tekalniško čisto dober rezultat.

Tehnični rezultati:

100 m, finale: 1. Gomezel Miro 12,4, Peternej Branko 1 m zadaj, 3. Cirman Ivo pol m zadaj, 4. Razbornik Drago.

Met krogle (5 kg): 1. Gomezel Miro 13,2, 2. Rože Danilo 12,55, 3. Gomezel Zdravko 11,32, 4. Sočan Dušan 10,54, 5. Perović Jože 10,54.

Met diska (2 kg): 1. Gomezel Miro 29,73, 2. Rože Danilo 26,38, 3. Gomezel Zdravko 22,36, 4. Razbornik Drago 21,95.

Tek na 1500 m: 1. Starman Adolf 4:45,9, 2. Starman Janez 25 m zadaj, 3. Razbornik Franc 20 m zadaj, 4. Jurko Lado.

Tek na 800 m: 1. Starman Adolf 2:19,9, 2. Starman Janez 7 m zadaj, 3. Razbornik Franc 2 m zadaj.

Met kopja: 1. Gomezel Miro 41,75, 2. Sočan Dušan 37,30, 3. Cirman Ivo 33,65, 4. Senčar Leo 31,40.

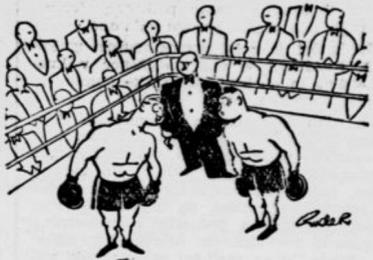
Tek na 400 m: 1. Kabaž Milan 61,8, 2. Bernot Franci 2 m zadaj, 3. Razbornik Drago pol m zadaj.

Sledila je kot zadnja točka še stafeta 4x100 m. Od treh postavljenih stafet, je zmagalo moštvo vpostavi Kabaž, Cirman, Bernot, Perović v času 53,4.

Atletski miting v Celju bo prihodnje nedeljo

Celje, 25. avgusta. Veliki nacionalni atletski miting, ki bi moral biti tukaj danes, pa je bil zaradi tehničnih ovir preložen za poznejši čas, bo zdaj končno veljavno prihodnje nedeljo 1. septembra. Prireditev bo velikega obsega in bodo na njej startali najboljši slovenski in hrvatski atleti.

Na to prireditve opozarjajo v Celju vse klube in atlete.

— Maks, meni se zdi, da sva midva edina, ki nisva dostojno oblačena.

Razpis

table-teniškega turnirja za prvenstvo Celja in Savinjske doline v nedeljo 8. septembra

Razpisana sta za zmagovalce dva pokala. Table teniška sekcija SK Celja priredi v nedeljo 8. septembra v dvoranah hotela Uniona v Celju velik table teniški turnir za posameznike in moštva za naslov prvaka Celja in Savinjske doline. Turnir se bo pričel ob 8. zjutraj in bo trajal ves

Zastopniki šaha iz vse države so zborovali

Celje, 25. avgusta. Danes popoldne je bila v Celju v klubski sobi hotela Evrope konferenca predstavnikov Srbske, Hrvatske in Slovenske šahovske zveze. Za Srbsko šahovsko zvezo sta bila prisotna mojstra Ozren Nedeljković in Lešnik, za Hrvatsko mojstri Vladimir Buković, dr. Kopač, Vatroslav Petek in mnogi drugi, za Slovensko pa predsednik dr. Bajec, podpredsednika Hreščak in Bizjak ter tajnik Slokan. V načelu je bilo na zboru sprejeto, da bodo v reorganizirani Jugoslovnski šahovski zvezi, ki bo bržkone dobila drugo ime, člani narodne zveze in ne klubi kakor doslej. Klubi bodo zastopniki v Jugoslovnski šahovski zvezi, toda po posameznih zvezah. Reorganizacija bo pripravil do podrobnosti novi odbor, ki bo sklical izredno skupščino v najkrajšem času v Zagrebu, na kateri bodo potrjena nova pravila.

S konference so bile poslane pozdravne brzojavke predsedniku Jugoslovnske šahovske zveze ministru dr. Andreju in Stevanu Čirču, predsedniku Hrvatske šahovske zveze ministru dr. Andrasu in predsedniku Srbske šahovske zveze. Ob 16. se je pričela redna skupščina Jugoslovnske šahovske zveze. Po poročilu tajnika Magdiča je podal blagajniško poročilo šime Flanderje. Zveza ima trenutno 33.000 din premoženja. Prof. Pavlovič je podal tehnično poročilo. Za revizijski odbor je poročal Prokop ter je bila na njegovo predlog soglasno odobrena razrešnica staremu odboru.

G. Vuković iz Zagreba je predlagal listo novega odbora. Izvoljeni so bili: predsednik minister na razpoloženju dr. Stevan Čirč, podpredsedniki vlemojster dr. Inž. Milan Vidmar (Ljubljana), Branko Dimić (Beograd), in Josip Prokop (Zagreb). Poslovni odbor sestavljajo šime Flanderje, Vatroslav Petek, Rudolf Horvat, dr. Vladislav Nedeljković, Milan Nedešerel in Ivan Lejlač. V nadzornem odboru sta Mario Bondi in Knežević. Širši odbor sestavljajo dr. Inž. Kasal, Furlani, Ozren Nedeljković, dr. Trifunović, dr. Kopač, dr. Kulaš, Adam Stančević in Trbojevič.

Na skupščini je bila prečitana naslednja važna resolucija: Predstavniki Srbske, Hrvatske in Slovenske šahovske zveze so se sestali v Celju 25. avgusta ob priliki glavne letne skupščine Jugoslovnske šahovske zveze in so soglasno odločili, da se zaradi ureditve odnosov med obstoječimi šahovskimi organizacijami v Jugoslaviji izpremenijo pravila Jugoslovnske

dan. Za zmagovalca sta določena dva lepega pokala, katerih ena je daroval trgovec g. Vrečić, drugega pa SK Celje. Ker bo s tem turnirjem otvorena nova sezona in bo to spet večji turnir v Celju, se bo na njem zbralo gotovo vse najboljši, kar nekaj pomeni v tej sportni panogi. Vsi klubi, ki goje table tenis, bodo prejeli te dni podrobne razpise in vabila za udeležbo in sodelovanje.

Slovenski dirkači niso bili na dirki v Zagrebu. Včeraj je bila velika medklub-ska dirka Gradjanskega na progi iz Kustošje mimo Stare vasi, Brežic do Krškega in nazaj v Zagreb (123 km), na kateri je startalo 12 seniorjev in 20 juniorjev. Zmagal je veliki favorit član Gradjanskega Avgust Prosenik, ki je prevozil progo v času 3:54,15 ali s povprečno brzino 31,550 km na uro. Za dirko so se prijavili tudi nekateri bolj znani slovenski dirkači, ki jih pa iz neznanih vzrokov ni bilo na startu.

Plavalni dvoboj Madžarska—Hrvatska. Kakor beležijo zagrebški listi, je bil predvčerajšnjim dokončno sklenjen plavalni dvoboj med reprezentancama Madžarske in Hrvatske, ki bo bržkone v dnevih 14. in 15. septembra v plavalniški Jadrana v Splitu. Spored bo enak kakor oni v Spegedinu, kjer se bosta teden dni prej sestali reprezentanci Madžarske in Jugoslavije.

ZSK HERMES (nogometna sekcija). — Sklicujemo sestanek vseh nogometašev drevi ob 20. uri v lovski sobi gostilne Stepice. Čitajte objavo na oglasni deski na igrišču!

SK OLIMP V CELJU obvešča vse klubove prijatelje, da bo vozil v nedeljo 8. septembra na ligaško tekmo na Jesenice proti SK Bratstvu avtobus. Kdor se hoče udeležiti izleta, naj se prijavi do 28. t. m. pri Božiču, mehaniku v Sp. Hudinji.

XV. kolo šahovskega turnirja v Celju

Celje, 25. avgusta. Dopoldne se je igralo XV. kolo nacionalnega amaterskega turnirja, ki je s svojim izidom ojačilo Bernerjevo pozicijo v vodstvu.

Igral je Berner z Jermanom in hitro dobil. Jerman se je branil kot črni s Tarašev obrambo. Ker je Berner takoj prišel v prednost, je dobil dve figuri za trdnjavo. Jerman je v 19. potezi partijo predal.

Zuk in Medan sta v Collejevem sistemu po izenačenju igre hitro remizirala. Tudi Mlinar in Gottlieb sta se v italijanski igri po izmenjavi vseh figur sporazumela po 22. potezi za remis.

Sorli je s svojim današnjim remijem zaostal za točko in pol za Bernerjem, tako da nima več upanja, da bi ga dosegel. Marek se je branil proti njemu v Cambridge springsu — varianto damskega gambita. V 21. potezi so se sporazumela za remis.

Subarič je v Collejevem sistemu hitro nadigral Mišuro in naglo dobil. Grašer se je boril proti Saviču s slovensko obrambo damskega gambita ter prešel v lep napad, da je dobil pozicijo, vendar pa je s slabim nadaljevanjem igro celo izgubil.

Pavlovič je z žrtvijo proti Saviču dobil silen napad, ki mu je naglo prinesel zmago. Z lepo igro je Šiška dobil proti Drašču figuro. V nadaljevanju igre je prišel do končnice, kjer pa je bil Drašč v izgubljivi poziciji kontumaciran.

Smigovec je dobil proti Majstoroviču, toda brez igre.

Predzadnje kolo se bo igralo jutri v Rogški Slatini od 10. do 14.

Stanje po XV. kolu je naslednje: Berner 11 in pol (1), Šiška 11 in pol, Sorli 11, Subarič 10 in pol, Jerman 10, Gottlieb 8 in pol, Pavlovič 8, Smigovec, Mlinar 7 in pol (1), Marek 7 in pol, Mišura 7, Drašč 6 in pol (1), Popović 5 in pol, Savič, Medan 5, Majstorovič 4, Zuk 3, Grašer 2 in pol.

Izlet na Begunjščico 2063 m

Obisk raste, ker je oddaljena od meje

Po svoji pestri planinski cvetani znana Begunjščica je lahka enodneva tura, zaradi česar sprejema znani ob nedeljah in praznikih številne goste. Mikavna je spomlad, ko zavetne ob njenem vznožju aurikel in zadehti med modrilom enciana rdeči volčin, svoje čare obrani pa tudi še kasneje, ker se v teku leta pomika njena cvetna preproga vedno višje in višje ter slednjič v avgustu doseže vrhove.

Begunje ali Poljče, ki so izhodišče za dostop na Begunjščico, doseže turist skoraj istočasno bodisi z železniške postaje v Lescah ali v Radovljici. Tricetrurna hoja po cesti poplača trud z lepim razgledom na Karavanke, Julijce in Gornjo savsko ravan.

Begunje ali Poljče, ki so izhodišče za dostop na Begunjščico, doseže turist skoraj istočasno bodisi z železniške postaje v Lescah ali v Radovljici. Tricetrurna hoja po cesti poplača trud z lepim razgledom na Karavanke, Julijce in Gornjo savsko ravan.

Z vrha se odpre razgled tudi proti severu, proti Zelenici, Vrtaču, Stolu in Ljubliji, vendar je na daljavo proti Koroskem pogled po ostalih Karavankah zaprt. Tem obsežnejši pa je razgled proti jugu, kjer leži pred teboj vsa Gorenjska.

Sestop z vrha je bodisi po isti poti nazaj mimo Roblekovega doma, bodisi v Drago

in Begunje ali pa tudi iz Poljske planine preko romantično ležega Sv. Petra s staro cerkvico v Begunje in Poljče, ali pa iz Srednjega vrha naravnost po strmih in travnatem pobočju navzdol na planiti Preval in od tod skozi Luknjo do razvodja v dolino Drage, ali pa v vzhodni smeri v št. Ansko dolino in Trlič. S planine Prevala vodi po vrhu stranskega grebena tudi še tretja pot na vrh Dobrče in od tod Begunje, vendar je ta pot za kako dobro uro daljša. V ugodnem vremenu je priporočljiv povratek z Begunjščice na železniško postajo v Radovljico, kjer je novo moderno kopalnišče in se turist lahko v njem osvleži pred odhodom na vlak.

Begunjščica sicer ni povezana v glavni verigi Karavank in stoji bolj samotno, ker je od Vrtače in Stola reže dolina Zelenice. Zato tudi nima odprtega razgleda proti severu kakor ostali karavanski vrhovi. Kljub temu pa ravno v zadnjih časih njen obisk raste, ker je odmaknjena od državne meje in je s tem tudi olajšan njen dostop brez večjih formalnosti.

Počastitev spomina pisatelja Janka Kersnika

Odkritje spominske plošče in reliefa na brdskem gradu — pisateljevi rojstni hiši

Ljubljana, 25. avgusta

Na Brdu, majhnem zaselku na vzpetini tik nad Lukovško dolino, je bila danes dopolnilna prisrčna slovesnost. Na več kakor tri stoletja starem gradu, ki ima pestro zgodovino, sta bila odkrita spominska plošča in relief pisatelja Janka Kersnika, ki se je tu rodil 4. septembra 1852. leta.

Kljub skromnim časopisnim obvestilom se je slovesnosti udeležilo veliko domačinov, prijateljev in častilcev pisatelja in njegove ugledne rodbine iz mnogih slovenskih krajev. Relief je delo kiparja Povirka, mnogo obetajočega slovenskega umetnika, ki je umrl že v mladih letih. Obliko plošče in stilno prilagoditev arhitekturi starega gradu je oskrbel inž. arh. Simon Kregar. Svojo pomoč tej kulturni akciji je nudil tudi sedanji lastnik gradu Anton Kersnik. Prav tako je ban naklonil gmotno podporo.

Brdo je tako majhno naselje prelepe lukovske občine na začetku slovitega Črnega grabna, da obsega v glavnem le graščino, župno cerkev in šolo. Vse te stavbe stoji tesno druga poleg druge, le okoli cerkve je nekaj več prostora. Tu je pokopališče, na katerem je pisatelj pokopan. V levem kotu za cerkvijo so vrstijo grobovi Kersnikov, vseh novejših lastnikov graščine in članov njih rodbine. Skrbno negovani grobovi, okrašeni s cvetjem, palmami in zelenjem, nad katerimi se dviga četrvero nagrobnih spomenikov, obsegajo dober kos majhnega pokopališča. V prednji vrsti je med drugimi tudi pisateljev grob, ob katerem sta danes gorli nagrobni svetilniki. Julija je poteklo že 43 let, kar ga je zakrila zemlja. V drugi vrsti ob zidu, ob katerem so zasejane plezalke, pa počiva pred tremi leti umrl ravnatelj kmečke posojilnice v Ljubljani dr. Janko Kersnik.

Po maši se je ob 10. pred vhodom v

grad, kjer je bil ob zakriti plošči postavljen govorniški oder, zbralo nekaj sto ljudi. Med prevladujočimi domačini so se slovesnosti udeležili zastopniki nekaterih naših kulturnih ustanov. Nazvočen je bil tudi edini še živeči sošolec in prijatelj pokojnega pisatelja dvorni svetnik g. Julij Polec. V prvih vrstah polkroga okrog odra je bilo zlasti mnogo mladine.

Svečanost je začel domači župan g. Ponič. Pozdravil je vse udeležence v imenu občine in obeležil na kratko pomen pisatelja Kersnika.

Za njim je v imenu kamniškega dijaškega počitniškega društva »Bistrice«, ki je oskrbelo ploščo in relief, govoril njegov predsednik g. France Skofic. Po zahvali vsem, ki so pripomogli do odkritja plošče in reliefa je povedal, da si je »Bistrice« nadela nalogo, da počastijo s primernimi spomeniki vse kulturne delavce kamniškega okraja, ki so zaslužni za slovenski narod. Nato je govornik očrtal Janka Kersnika, njegov pomen in njegovo delo.

Po teh besedah je govornik potegnil zaveso s plošče, pristopil je fantek v slovenski narodni noši in položil pred ploščo šopek nageljnov. Pod reliefom je poleg letnice rojstva in smrti zapisano: V tem gradu se je rodil slovenski pisatelj Janko Kersnik.

Glavni govornik pietetne slavnosti pa je bil član akademije in pisatelj g. Fran Saleški Finžgar. Vse njegove preproste povedane besede so bile namenjene eni sami misli: o potrebi narodne zavednosti v današnjih časih. Njegov govor so ljudje čisto prekinjali s pritrditvami.

Za njim sta spregovorila še Kersnikov ožji rojak in predsednik Slovenske Matice dr. Dragotin Lončar in član ljubljanskega gledališča Valo Bratina. Nato se je zahvalil v imenu rodbine in prevzel ploščo v varstvo g. Anton Kersnik. S tem je bila lepa slovesnost zaključena.

kmečkega dela in da si bo že pomagal do demarja, ko se mu bo ponudila kakšna priložnost. Sosedov hlapec je smatral te besede bolj za bahanje in se zato ni dalje brigal zanj.

Zaključne ugotovitve s pedagoškega tedna Pedagoško društvo je dovršilo svoje letošnje poslanstvo

Ljubljana, 24. avgusta.

Kljub napornemu sedenurnemu nasledovanju in sodelovanju pri pedagoških predavanjih in razpravah je učitelstvo vsak dan redno napolnjevalo veliko dvorano Delavske zbornice ter zbiralo do konca pri vseh predavanjih. Spored pedagoškega tedna je bil pester, a delali bi, premalo smotrno razporejen. V bodoče bi priporočali, da bi se vsako leto povečale takšne prireditve bolj enemu osrednjemu problemu, ki bi ga za nato razni predavatelji obdelovali na različne načine in iz različnih vidikov. Le tako bi lahko prišlo do razčiščenja in dovoljne jasnosti.

Upravnik banovinske poklicne nasvetovalnice, dr. Schmidt je predaval o poklicni vzgoji. Na podlagi svoje triletne psihotehniške prakse se je zavzemal za praktičnejšo usmerjenost mladine, ki sili vse preveč v uradniško službo. Učitelstvo naj vzaia mladino in starše tudi za pravilno gledanje na poklice ter na ozdravitev našega življenjskega pesimizma.

Profesorica ljubljanske učiteljske šole, Černejeva je v toplem, čustvenem podajanju navduševala navzoče za globlje kultiviranje učitelja, ki mora biti duševno bogata, obče kulturna osebnost. Učitelj ne sme zato nikoli nehati z lastnim spoznanjem in z neovirano, kritično miselnostjo raziskovati in odkrivati resnico in lepoto vsega dogajanja, predvsem pa se mora lotiti smotrnega spoznavanja kraja in vaških socialno-ekonomskih razmer.

Učitelj poizkusne šole M. Zor je na podlagi bogatih izkušenj iz šolske in skavtske prakse govoril o modernih učilih v ljudski šoli. saj zastarela, nomanikljiva in enostranska, verbalistična učila že dolgo več ne spadajo v naše šole. Predavatelj je nato prikazoval preprosta učila.

Profesor dr. R. Kolarč je predaval o pouku materinščine v ljudski šoli ter podajal boljše metodne napotke glede praktičnega izvajanja pouka materinškega jezika v ljudski šoli. Ugotovil je med drugim dejstvo, da predstavlja dvaset slovenskih šolskih nalog (kolikor jih je uradno predpisanih za 4. razr. osnovne šole) enostransko preobremenitev v izvajanju pouka materinščine za učence kot za učitelja. Načelni vidik predavateljevega motrenja materinščine kot predmeta v ljudski šoli je z ozirom na življenjsko objektivno smotre ljudske šole deloma zavržen. kajti smotr je iz predvsem kot pripravno.

Ob navzočnosti bana dr. Natlačena je univ. prof. dr. K. Ozvald nadaljeval referat o izbiranju izredno nadarjenih učencev. Ta referat je po svoji vsebini nekakšno obravnavanje s psihotehničnimi metodami dela v naši poklicni posvetovalnici in njenim upravnikom dr. Schmidtom Nepravilni forum, pred katerim je bila iz-

Fanta je zdaj vzela noč in je pobegnil neznanokom. Obleden je bil v črasto obleko in na glavi je imel čepico. Vse kaže, da bo skušal zapraviti denar v veselju družbi. Oblastva ga zasledujejo.

Gradnja nove ceste skozi Domžale

Domžale, 25. avgusta.

Pred mesecem dni so se pričela prva dela za modernizacijo državne ceste Crnuče-Domžale. Kakor znano je to delo prevzelo gradbeno podjetje Slavica iz Kranja, ki je poslalo v Domžale prvo skupino delavcev, da s krumpir in lopatami utreje temelj novi moderni cesti. Istočasno je tudi komisija ocenila poljske pridelke na svetu, ki so ga posestniki morali odstopiti za novo cesto. Za filozof in krompir je komisija priznala kmetovalcem 1 din odškodnine za kvadr. m, za druge pridelke pa odškodnino 60 do 80 par. Seveda pa v tem še ni upoštevana odškodnina, ki jo bodo dobili posestniki za svet, katerega bodo morali odstopiti za cesto.

Po enomesečnih delih se zdaj že vidi smer nove ceste, ki bo obšla v velikem loku Domžale. Domžalski prometni vozovi pri novi cesti so namreč tako rešili, da se bo cesta odcepila od sedanje državne ceste ob hiši, ki stoji na meji med vasema Stob in Depala vas, nato pa bo v visokem nasipu šla nad domžalskim kolodvorom čez železniško progo. Tu bo zavila proti vzhodu in se bo pri mostu čez Kamniško Bistrico priključila na staro cesto.

Zaradi zamudne gradnje nasipa čez železniški tir so najprej začeli cestna dela na tem odseku. Delavci odkrivajo gorjono plast zemlje in zlagajo ruše v velike kupce. Z rušami bodo namreč pozneje obložili nasip, da se bo prej obrasel s travo. Pri teh delih pa ne razkopavajo še njiv, ampak samo travnike. Ker je bila določena prav nizka odškodnina za nedozorele pridelke, je pravično in v redu, da pustijo filozof in krompir dozoreti, saj cesta zato ne bo kasneje dograjena, ker bo treba še precej pripravljati del, da se bo nasip začel dvigati proti železniškemu tiru.

Delo z odkrivanjem terena gre hitro od rok in nova cesta je že na pohodu. Teže pa bo z dovozom gramoza, ki ga bo šlo precej tisoč kubčnih metrov.

Ceprav smo dolgo čakali na modernizacijo državne ceste od Crnuče do Domžal in nam začeta dela še vedno ne dajejo zagotovila, da se bomo prihodnje leto vozili že po novi cesti, smo vendar zadovoljni, da bo vsaj v doglednem času konec neugodni vožnji, ki jo povzroča sedanja cesta. Radi velikega avtomobilskega in avtobusnega prometa je že tako zdelana, da nobeno nasipavanje več ne izda in je cesta čedalje v slabšem stanju, kljub temu, da jo stalno posipajo in uravnavajo.

Po 12. porodu umrla za meningitido

Kresnica, 25. avgusta.

V Golišah v Kresniških hribih je doživela Strosova družina hud udarec. Izgubili so mater, ko je dala življenje 12. otroku. Pred sedmimi tedni je prijoval na svet nov prirastek in mati, ki je štela komaj 40 let, je ostala nekaj tednov v porodniški postelji. Ko se je iz težav izlila, je odšla v dolino po opravkih. Čez nekaj dni pa je zbolela. Bolezen se je slabšala od dne do dne in poklicali so zdravnika. Ta je ugotovil, da je mati zbolela za meningitido. Kratko za tem je umrla in so jo prenesli v mrtvašnico, da bi obiskovanje mrtve ne razširilo bolezni.

Strosovi so pridna hribovska kmečka družina. Rajnka je bila blaga žena in debra mati. Morda bi bili obojele mater še rešili, če bi bili pravočasno poklicali zdravnika. Toda domači so menili, da je imela mati le majhen prehlad. Spočetka ni bilo opaziti nobenih hujših znakov. Ko pa je prišel zdravnik v hišo, je bila bolezen že na višku in nesrečnici ni bilo več pomoči.

»TOTI TEATER« na jesenskem velesjemu v Ljubljani

Prav posebna novost na letošnjem ljubljanskem jesenskem velesjemu bo brez dvoma veselje »Toti teater«, ki ga skrbno pripravljajo sodružniki »Toti« lista — izdajatelj in urednik g. Božo Podkrajski na čelu. Vsa večer nam bodo marljivo humoristi predvajali v paviljonu »K« serijo originalnih kupletov, skečev in repertoar. Za zabavo bo torej letos dobro poskrbljeno. Ni dvoma, da bo »Toti teater« deležen vse pozornosti obiskovalcev velesesja. Predstave bodo vsak večer ob pol 9., ob nedeljah in na praznik pa bodo še popoldanske predstave ob pol 6. za okoličane, ki bodo obiskali ljubljanski velesesjem.

Kako so našli ponesrečeno letalo Vseh žrtev strašne nesreče je dvanajst

Gospić, 25. avgusta.

Kmetje iz okolice Medaka so bili poslednji, ki so videli krožiti v zraku ponesrečeno Aeroputovo potniško letalo, ki je obratovalo med Zagrebom in Splitom. Bilo je to v četrtek jutraj. Vreme je bilo zelo slabo, pihala je močna burja in nalivi so bili tako silni, da so kmetje, ki so pašli živino, komaj vzdržali na prostem. Ura je bila blizu osm, ko so zaslišali brnenje motorja v zraku. Kmet Miloš Vitas iz Požitelja pri Medaku trdi, da je videl letalo, kako je krožilo najprej proti severu, potem pa se je obrnilo in skušalo leteti proti morju. Nedolgo za tem je Vitas, ki je pasel ovce, zaslišal strahovit pok, vendar ni pomislil, da bi bil pok v kakršni koli zvezi z letalom. Ko pa je v petek zjutraj prišel na sejem v Gospić in slišal tu pripovedovati, da pogrešajo neko letalo, se je takoj spomnil čudnega poka.

Naglo se je vrnil domov in se s sinom Mirkom odpravil v velebitske planine v upanju, da bo našel pogrešano letalo. Ni se zmotil. Na neki planoti, kakih 15 km južno od Gospića, sta moža zagledala ostanke letala. Planota, ki se imenuje Cistina Rudice, je pod planino Janševico (1.300 m nad morjem).

Prizor, ki se jima je nudil, je bil strašen. Letalo je padlo na pečino in se razpolovilo. Del s krili je padel 20 metrov dalje proti Liki, drugi del pa proti morskemu strani. Okoli polomljenih kril so ležala trupla potnikov v takem stanju, da jih bo težko identificirati. Rezervoar z bencinom in vsi leseni deli letala so zgoreli. Vitas je pobral dozo za cigarete z začetnicama A. H. in še nekaj drugih malenkosti v dokaz, da je res našel pogrešano letalo. Kmalu za Vitasom so prinesli žalostno sporočilo o najdbi na Cistini Rudice tudi drugi kmetje.

Tako sta se zglasila na sreskem načelstvu v Gospiću Brajko Rajčević in Nikola Trajanović iz bližnje vasi Čitluke. Tudi ta dva sta slišala letalo, ko je krožilo v zraku, in strahovit pok. Ko sta izvedela, da letalo iščejo in da je razpisana nagrada 10.000 din za tistega, ki ga bo prvi našel, sta zbrala še več tovarišev in sili skupaj se v posameznih skupinah napotili proti vrhovom Velebita. O najdbi so izpovedali približno isto kakor že prej Vitas in v dokaz resnice so prinesli s seboj legitimacijo Striževskega in nekatere druge nredmete. Nekaj drugi kmet iz bližnje vasi Medaka pripoveduje, da je bil približno ob istem času, ko se je dogodila nesreča, v gozdu in naenkrat začutil v zraku vonj po bencinu. Ko so kmetje prinesli te prve vesti v Gospić, so se podali na kraj nesreče orožniki, ki so potrdili, da je pripovedovanje kmetov resnično.

Ob eni uri popoldne v petek je šla na Cistino Rudice komisija, katero so sestavljali sreski načelnik Stefanović, šef Doma narodnega zdravja dr. Gradičnik, sreski zdravnik Hogler in komandant orožniške čete Seidl. Na kraj nesreče so takoj odpravili tudi orožniški kamion, ki je pripeljal trupla in ostanke letala v dolino. Kakor vse kaže, je silen vihar zanesel letalo proti Velebitu in pilot je iskal me-

sto, na katerem bi se mogel spustiti. Zadržal goste megle ni dovolj jasno razpoznal tal in je nenadno treščil ob skalo. Mesto nesreče je oddaljeno od najbližje ceste dve in pol uri hoda in je težko dostopno.

KDO SO PONESREČENI POTNIKI

Na letalu je bilo poleg pilota Striževskega in radiotelegrafista Petrovića še deset oseb, in sicer: zagrebški odvetnik dr. Miroslav Vrančić s soprogo Nado, rojeno Feričevič, švicarski književnik dr. Waldhausen z ženo, tajnik francoskega poslanstva v Beogradu Maurice Peyregne, zagrebški lastnik veletrgovine z usnjem Albert Hartmann, lekarnar Dragutin Weinberger iz Zagreba, ga. inž. Mira Rechnitzer iz Zagreba, 22letna absolventka trgovske akademije Vita Otomčarjeva iz Ljubljane, in kakor poroča »Vreme«, še ena oseba, in sicer otrok, za katerega pa še ni dognano, čigav je bil.

Zadnja pot kolovškega gospoda

Radomlje, 25. avgusta

Danes v solnčnem dopoldnevu smo spremili na njegovi zadnji poti moža, veljaka stare generacije naših gospodarstvenikov in podjetnikov. To je bil »kolovski gospod« Feliks Stare. Ze njegove oče, trgovec in veleposjednik v Mengšu, si je bil spriču svoje podjetnosti in spretnosti ter ugodne časovne konjunktore dokopal do velike veljave in blagostanja. In najmlajši izmed šestih otrok je kmalu po očetovi smrti prevzel gošpodarstvo na Kolovcu ter ga vodil po zdravih načelih, ki mu jih je bil vcepil preudarni oče. Pokojnik se je bil izučil v usnjarski obrti ter je v mladih letih prepotoval do bršen del Evrope; dospel je celo na Rusko. Po otvoritvi kamniške železniške proge je ustanovil v Jaršah tovarno za lesno industrijo, ki še danes lepo uspeva. Načeloval je zadrugi za izkoriščanje vodnih sil Kamniške Bistrice. Na političnem področju se sicer ni udeleževal, vendar je bil ponovno kandidat slovenskih veleposjednikov v kuriji, ki je veljala za domeno nemških graščakov. Zlasti izkušen veščak je bil v gozdarski stroki. Da so kolovski gozdi še zdaj vzorno urejeni in gojeni, je znatna zasluga pokojnega njih lastnika. V živem spominu mi je, s kako vnmom mi je na spreduhu po lepih gozdnih potih razkladal uspehe svoje prizadevnosti, češ da bi lahko o vsaki parceli povedal, kdaj jo je dal zasaditi in kdaj bo zrela za posek.

Pokojni Stare je bil izobražen mož in dobrušene narave. Kakor je spoštoval častivredno rodbinsko tradicijo, tako se je živo zanimal za vse pojave novodobnega tehničnega in gospodarskega napredka. Imel je sijajen spomin in je znal kaj nazorno pripovedovati o svojih dožitkih in opazo-

vanjih izza mladih let. Lahko bi rekli, da mu je bilo krstno ime srečen omen za vse življenje. O starčkih se pravi, da ali moudrujejo ali čenčajo ali pa molče prenašajo pezo poznih let. Pokojnik je odločno sodil med prve. Spoznal sem ga pred dvajsetimi leti. Kadarkoli sem se z njim globlje razgovarjal, sem čutil v njegovem bistvu nekaj Tolstojeve narave. Le škoda je, da svojih spominov ni napisal. V njih bi naši kronisti našli dokaj tehtnih prispevkov za zgodovino gospodarskega življenja zadnjih desetletij prejšnjega in prvih sedanjega stoletja.

Po isti poti, po kateri smo spremili lani v turobnem januarskem dnevu njegovo življenjsko družico gospo Josipino c poslednjemu počitku, so izpred grajske kapelice odpeljali danes štirje čili rjavci tudi kolovškega gospoda na isto pokopišče. Za družino žalujočih sorodnikov se je zvrstila dolga vrsta pogrebcev, ki so prišli od blizu in daleč, da izkažejo zadnjo čast možu, ki je vsak, kdor ga je poznal, visoko cenil. Pred krsto, okrašeno z vencij njegovih sinov, hčera in vnukov, se je pomikal voz, visoko obložen s cvetjem in zelenjem, ki so ga pokojniku dali na poslednjo pot njegovi prijatelji in častilci. Prišli so domačini ki dobivajo v kolovških gozdih in podjetjih lep zaslužek, prišli so prijatelji in znanci iz Radomelj, Jarš, Mengša, Kamnika in Ljubljane. Zadnjo čast so izkazali svojemu sosedu graščaku tudi vlastelini z Volčjege potoka, Crneloga in Čemšenika. Po službi božji, ki jo je opravil domači župnik ob asistenci treh duhovnikov so pogreznili kovinsko krsto v rodbinsko grobnico ter jo položili ob strani blagopokojne soproge. Počivaj tam mimo, dobri prijatelj Feliks! st

Deževje bo vzelo Dolenjcem pridelke

Glavna hrana krompir že gnije in tudi turščica in ajda ne uspevata

Novo mesto, 25. avgusta

Letošnje leto je za kmeta nesrečno leto. Ze dolgoletna ostra zima je uničevala ozimino, pomladno deževje pa je dalje delalo škodo tako na polju kakor na sadnem drevju, ki je ostalo malone prazno. Zdašnje deževje pa uničuje jesenske pridelke. Turščica, ki je zelo lepo kazala in obetala obilen pridelek, ne more zoreti, krompir pa pričinja gniti, zlasti v nižjih legah in po bolj močvirnih krajih.

Krompir in turščica sta kmetu najvažnejša hrana. Kadar ta dva ne obradita, grozi kmetu pomanjkanje. Ajda, bi morala biti zraj v najbujnejšem cvetju, katero ima mnogo dobre čebelne paše, a ne more uspevati, ker je premalto tople in preveč

dežja. Tako čebelar in kmet trpita zaradi dežja in si želita izboljšanja vremena.

Za zdašnji čas prehladno vreme in stalni dež ogražata dolenjskega kmeta, ki s strahom gleda v bodočnost, saj ne ve, kako bo preživel svojo družino in kako jo bo oblekel za zimo, ker se cene nujnim potrebščinam vedno višajo. Skrb pa mu povečuje še žalostno dejstvo, da primanjkuječega živeža niti kupiti ne more, če bi tudi imel denar. Saj ne dobi v trgovini niti turščice, a tudi pšenične moka že primanjkuje. Edino upanje mu se ostaja, da bodo znala državna oblastva pravočasno ukreniti vse potrebno, da se bo najpotrebnejši živež mogel dobiti po zmogljivih cenah.

Velik vlom na deželi

Mlad hlapec je opleni gospodarja za 11 tisočakov in izginil

Vače, 25. avgusta

V petek je opazil posestnik Bervar v Bukovici, vasi med Vačami in Kandršami, da so na vratih sumljivi sledovi. Neko je skušal s sekiro privzdigniti vrata v sobico, v kateri imajo Bervarjevi zalogo živil, omare z oblekami in tudi denar. Gospodar je odklenil vrata in stopil v sobico. Odklenil je omaro, pregledal predale in prestrašen ugotovil, da je izginil znesek 11.000 dinarjev.

Gospodar je brž sklical družino, ki je bila pri mlavci, k posvetu in so kmalu razvozljali zagonetko. Pred dnevi je prišel v hišo neki dvajsetletni fant iz okolice Trbovelj. Ker so imeli pri Bervarjevih polne roke dela, so fanta vzeli za hlapca. Fant pa ni še pravič prišel za delo, ker je stalno tožil, da ga zbada v trebuhu. Največ je posedaval v kuhinji. Gospodinja je le od časa do časa prinesel drva ali kako drugo malenkost. Bervarjevi so menili, da bo čez nekaj časa ozdravel in bo zato potem bolj pridno pomagal pri delu. Fanta so poznali že nekaj let sem. Pred nekaj leti, ko je

dovršil ljudsko šolo, je služil za pastirja pri nekem znancu v Moravški dolini. Takrat je bil še pošten in marljiv. Zato ga je prav njegov bivši gospodar napotil s priporočilom k Bervarjevim, ker je vedel, da jim primanjkuje delovnih moči. V času, ko je odšel kot pastir iz Moravske doline, se je zadrževal fant v raznih službah. Kakor je sam pripovedoval, je bil zadnji dve leti zaposlen v Nemčiji.

Tega fanta so Bervarjevi osumili tatvine in o drznem vplomu obvestili orožnike na Vačah, ki so takoj začeli preiskavo. Izkazalo se je, da bo sum Bervarjevih skoraj gotovo pravičen. V času, ko je fant posedal v kuhinji in oprezal za hišnimi skrivnostmi, je opazil, kje hranijo Bervarjevi denar. Sodiijo, da je najprej skušal vlomiti v sobico s pomočjo sekire. Pa se je zbal, ropota in je nato rajši pomočil vlomil skozi okno, ki si ga je poprej odpahnil.

Poizvedbe pri sosedovih so dognale, da je novi hlapec že takoj dan po vstopu v službo pripovedoval tamkajšnjemu hlapcu, da tako ne bo dolgo ostal v službi pri Bervarjevih. Rekel je, da ni vajen težkega